

سالى ھەشتەم
ئەيلۇلى ۲۰۱۵

ئە پىنئەو گەنلىك
خاۋەن بىر ياردا
مەنتىدى ئىقرأ ئىتقافى
www.igra.ahlamontada.com

87

يەكەمىن كۇفارى كارگىزىو گەشەپىندانى
مىرۇس ئە كوردستاندا

مانگەنەيەكى تايەتە بە كارگىزىو گەشەپىندانى مىرۇس

رېنمايە ئالتوونىيەكان بۇ خۇيىندىكاران

تەننى
خىزانى

ھاۋىيى
ھەمىشەيى

چۇن > ھەزىت؟

شازادەي مەلەكتى نەۋىن

وا بڑی مردن نہ توانی
ناوت بسریتہ وہ!
وا بڑی مردن نہ توانی
بتمریتی!

No:
87

نەيلولى 2015

بەريۆەبەرك نووسين

بەرزان ئەبوبەكر

دەستەك نووسەران

ئەسكەندەر رەھىم

بېگەرد فارس

زاهىر زانا

مەممەد مېرگەيى

مەممەد ھاشىم

وھاب ھەسىب

يەھيا مەممەد

گولان ھەمەئەمىن

خاوەنى ئىمتياز

ئەندازيار:

مەسعوود تاھىر رۆژبەيانى

سەر نووسەر

د. عادل مەممەد شىخانى

sarnosar@yahoo.com

راويزكارى ياساى

پاريزەر: نازاد مەيدىن

بەشى ھونەركو دىزاين

پشتىوان عبدالرحمن

تاىپ

كەلسوم جەلال

ئاونىشائى گۇشار

سليمانى: شەقامى سالم -

تەلارى جەمەلى حاجى ەلى- ئېۋى چوارەم- نزيك پردى خەسرەو خال

۰۷۴۸۰۱۱۳۷۸۷ - ۰۷۷۰۲۱۷۸۶۸۲

ھەولير: ۰۷۵۰۴۴۶۳۲۳۰ - ۰۷۵۰۵۲۵۳۰۳۵

bryarmagazine

bryarmagazin@gmail.com

بازار

مانگانه‌ی کی تایبه‌ته به کارگیري و گه‌شه‌پیدانی مروی

سالی هشتهم - ژماره 87 - نويلوی 2015

کارگیري و بازارپسازي

چېز لہ ھەموو چرکەساتەکانی ئەمەریۆت وەرگرمو نیکەرانی
سەبی مەبە!

ھەمیشە چاودروانی خۆشی بکە، لەخۆرا پرسە بۆ خەمو
پەژارە دامەنن، پێکەنەو مەھیلە هیچ کەسو هیچ شتیک،
خۆشیت لێ تێک بدەن، دلنایە تیکدەروانی خۆشی، زۆر بێباوەختن!
خۆت لە بیکاری و بەتالی و بێبەرنامەیی بپاریزە، دەستبەتالی
ھیدی ھیدی دەتکوژی، کاتەکانت بەھەدر دەبا، بێھیواو بێئاوات
دەکات، دەتکاتە ھیلانە خەیاڵی خراپ و ئەھریمەنی!

بەخەشەو ئامانج خەزمەتکردنی خەلک و دلخۆشکردنیان
بێت، لەم کارەشدا سوودمەندی یەکەم تۆیت، با تۆ لە بەخشی
دەوروپەرت مەحرورومیش بیت!

ھەرگیز نازاری کەس مەدەو لەگەڵ کەسدا خراپ مەبە!
چونکە خراپەکاری ژیری دانایی لە مەروف دەسەننەو و مەروفی
دەمرین و بەرگی مەروفی لێ دادەرن!

ھەرگیز مەترسەو سەل لە هیچ مەترسییەک مەکەرەو،
ئەوێ خودا نەپەوێت، ھەرگیز دوچار نەبێ! نەنگیە بۆ مەروف
لە مەروفی و مەکو خۆی بترس!

تەنانەت لە مردنیش مەترسە، چۆن پێشوازی لە ژیان
دەکەیت، ئاواش پێشوازی لە مردن بکە، تۆ بە کارە چاکەکانت
سەرپەرزی ژیان و مردن، بۆخۆت تۆمار دەکەیت!

تەنھا مەروفە خراپ و ترسۆکەکان لە مردن دەترسن!

وا بژی مردن نەتوانی ناوت بپێتەو!

مردن نەتوانی بتمرین!

مردن بۆ مەروفە باشەکان تەنھا پردیکە بۆ بەھەشت!

ئەو کەسە لە مردن دەترسێت، کە دۆزەخ چاودەری دەکات!

با دلت پەڕێ لە خۆشەویستی، دوور لە ھەموو پەق و کینەو
ئیرمییەک، خاکی سادەو مێھەربان بە، دلنایە ژیان و مردن،
شانازی پێو دەکەن!

سەرما ھەول بەدە ژیاوت خۆش بوو، فێربە چۆن بژی! ژیان
بەجوانی ببینەو ھەمیشە دەوروپەرت بەجوانی و پازاوی ببینە،
ھەولی خۆشگۆزەروانی بەختەو مەروفی خۆت بەدە، ئەو کارە، تەنھا
بەخۆت دەکری.

بە تاسەو خەندەو پێکەننەو، پێشوازی لە ھەموو پۆژێکی
نوێ بکە، سوپاسی خودای گەورە بکە لەسەر ھەلاتنی خۆر،
جێوەی چۆلەگەکان، نان و چای بەیانی، تەندرووستباشی و
لەشاسایت!

خۆ ئەگەر ھۆکاریکت نەبینی بۆ بەختەو مەروفی سوپاسکردنی
پەرورەدگار، ئەو مانای ئەوە نییە، کە تۆ لە نەعمەتی خودا
مەحرورومی، بەلکە ئەوە خۆت ناتوانی جوانییەکان ببینی و
مەروفیکی سوپاسگۆزار بیت!

تا پەتەوگە سەرت ھەلەدەپتەو، ناتوانی خەونەکانت
بەراستی ببینی و ئاواتەکانت بپێتەو!

ھەلەسەو چیدی دامەنیشە، کورد دەلی: شوان بە دانیشتن، لە
مەپەکانی دوورەمەوتەو!

تەنھا تەماشای مەروفە سەرکەوتووەکان مەکە، کەس بە
تەماشای نەبوو بە پاشا!

وەرە مەیدان و شان بە شانی ئەو خەلکە کێبەرکی بکە، بۆ
گەشتن بە ئاواتەکانت!

گرنگ ئەوەیە بزانی چۆن دەژیت، لە ژیاوتی خۆت رازیبیت و
بەختەو مەروفی بژی، گرنگ ئەوە نییە چیت ھەبەو خاوەنی چیت!

ژیان بە سادەیی بگەرەو لە خۆتی ئالۆز مەکە، بەختەو مەروفی لە
ژیاوت، پێویستی بە کەلەمەکردنی سەرۆت و سامانی بێشومار نییە!
مالیکی خنجیلانە، خیزانێکی ھێمن، جلوبەرگیکی پالکو
بۆنخۆش، ریزو خۆشەویستی، زەوقی جوان و حەزکردن لە ژیان،
ھاوڕێ بە دلێکی ئاومدان بە متمانە بە خودا، بەھەشتیک درووست
دەکەن، کە ھەموو ملیاردێرەکانی دنیا خەونی پێو دەبینن!

چۆن دەژیت؟

کارگیری به گوشتار

نه گهر چاکهت له گهژ خه لکیدا کرد، بيشاره وه،
به لام نه گهر چاکهت له گهژ کرا، باسی بکه!

په نديکی عه ره بی

کورې شیرینم، نهو کاته ی له سکی دایکت به ربوویته وه، پشتت له دونیا کردو پرووت
له ناخیرت کرد، که واته: تۆ له وهی که پرووت تیکردو وه، نهک له وهی پشتت تیکردو وه.

لوقمانی چه کیم

داموده زگاو دامه زراوه کان تیکده چن و خراپ ده بن،
نه گهر بنه ماو بناغه یان له سهر په وشت و ناکاری بهرز نه بیت.

ناپلیون

مرؤقی په وشت بهرز.. راستگو یه، مرؤقی توندوتیژ.. لاوازه، مرؤقی
په سه ن.. خانه دانه، مرؤقی پشوودریژ.. چه کیمه، مرؤقی شهریف، داوینپاکه.

نیراهیم نیازم

کاره کانمان به خوزگه خواستن جیبه جی نابن، به لکو به ویست و نیراده و وهی بهرز
ده توانین، نهک کاره کان جیبه جی بکه ین، به لکو ده توانین موعجیزه دروست بکه ین.

په نديکی نه مریکی

لە جەنگى ژياندا هەستت بەھىزىترىن چەكە!

خۇم بۇ ئەم پالەپەستوى ھاتوچۆيە نامادە کردوو!

لەم چىرۆكەو ھىزدەبىن:

۱- ژيان جەنگەو ئىمەش جەنگاومر، ئاسايىيە لە ژياندا
پووداوو کارساتى ناخۇش پوو بدەن.

۲- لەم چىرۆكەدا يەك پووداوو دوو پىشوازی جياوازو
ئەنجامى جياواز دەبىن.

۳- چەكى پووبەپووبوونەو لە بەرامبەر گرىفتو كىشەكانى
ژيانا، چۆنتىسى قىوولگىردن تەماشاكردن مامەلەكردنە
لەگەلئاندا.

۴- نابىت مەروۇف تەسلىم بە پووداو ناخۇش و گرىفتە
سەختەگان بىت، بەلكو ھەمىشە دەبىت لە گۆشەيەكى پىر لە
ھىواو، تەماشايان بكات.

۵- ھەمىشە پووداوەگان دوو دىويان ھەيە، ناكىرئ تەنھا پوو
ناشیرىنەكەى بىبىن؛ چونكە لەو دىوى ئەوود پووبەكى جوانى ھەيە!

۶- لەوانەيە ئەو كارەى تۆ پىت ناخۇشەو پىي ناپەحەتى،
زۆر خىرى تۆى تىداپىت.

۷- ئاگادارى ھەستت بە، سەرتاى مامەلە لەگەل پووداوەگاندا،
ھەستت ديارى دەكات، بىزار مەبە، خۆراگر بە، خەمبار مەبە،
ھىچ بارودۇخىك، تاسەر بەردەوام نابىت.

دواى زەمىنلەرزە گەورەكەى "لۇس ئەنجىس" بىژمەرى يەككە لە
كەنالە تەلەفزیۆنىيەكان، راويچوونى خەلكى وەردەگرت سەبارت
بە ھەيرانى پالەپەستوى ھاتوچۆى ئۆتۆمبىلو گىرانى پىگانا.

سەرتا لە جامى ئۆتۆمبىلىكى داو سەبارت بە ھەستى
بەرامبەر ئەم بارودۇخە پىرسارى لىكرد!

ئەويش بە دەنگىكى بەرزو زمانىكى توورەو لە وەلامدا
گوتى: من پەم لەم شارەيە، ئەمە شارى بەلاو نەھامەتيە،
جارىك ئاگرەوتەوودو جارىك لاھاوو ئىستاش زەمىنلەرزە، لە

سەرووى ھەموو ئەمانەشەو، ئىستا من لەكارەكەم دوا دەكەوم!
بىژمەركە بە خىرايى لىي دوور كەوتەوودو ترسا كە زىتر تووشى

ھەلچوون بىتو لەوانەيە تووشى كىشەيەكەش بىت لەگەلئىدا!
ئەوى بەجىھىشتو لە جامى ئۆتۆمبىلى دواى ئەوى داو

ھەمان پىرسارى ئاراستە كرد! ئەويش لە وەلامدا گوتى:

يەكەم: سوپاسى خودا دەكەم كە من زىندووم نەمردووم.

دووەم: ئەم زەمىنلەرزەيە خزمەتتىكى پىشكەش كردم، كە
بەدرىزايى ژيانم لەيام ناچىت، ئەويش ئەوئەكە تۆكەمەيو
بەھىزى بناغەى خانووەكەمى بۇ تاقى كەردمەو.

سەيەم: ئەم قەربالغىيەش ھەلى ھىربوونى زمانى ئىسپانى
بۇ رەخساندم لەپىكاي كاسىتەو، ھەربۆيە بە ھاويەكى ناياب

تەنھە بۇ سەرگەردەگان

کارەگانت، دەسەلاتت پیدەبەخشن،
هەلسوکهوت و ئاکاریشت، ریزو خوشەویستی!

سێ سیفەت پێویستە لەسەرگەردەدا هەبن:
خۆبە که مزانی، راشکاوی، ئازایەتی.

ئەو کەسە کە هەرگیز پرسیار ناکات،
یان هەموو شتێک دەزانیت، یان هیچ نازانیت!

هیچ کەس ناتوانیت بچیتە سەر پشت،
ئەگەر خۆت بۆی دانه نه ویتەو!

جیهان رێگا بۆ ئەو کەسە والادەکات،
کە دەزانیت بەرەو کوێ دەروات!

(رالف و. امرسون)

پلان

پلانى
سەرژمىرى دانىشتوان

بەشى دووھەم

كە بەرمو دولەتبون ھەنگاۋ دىنىي، يەكەم شت برىتيە لە: ژمارى دانىشتوان.

پرسىار: بۇجى بۇ جياكرىنەۋى ھاۋلاتى ھەرىمى كوردستان لە ھاۋلاتى دەرەكى، دەپت ئەم رىگايانە بگىرنە بەر؟
وھلام: زىاد لە ھۆكارىك بوونى ھەيە، يەكەك لە ھۆكارەكان برىتيە لە: زانىنى ژمارى راستەھىنە ھاۋلاتىنى نىشتەجى ھەرىمى كوردستان، كە ۋەك مەتەلى لى ھاۋو، يەكەك دەپت: شەش. بۇيە چار ملئونىن، يەكەك دەپت: پىنج، يەكەك دەپت: شەش. بۇيە راستىيەكە ۋەكەس نايزانىت.

خالىكى دىكە برىتيە لەۋى كە دەپت تۇزىك دووربىن بىن؛ چونكە بەھۋى سىياسەتى تەغرىبى حىزبى بەغسى لەناۋچو، كەركوۋك زۆرىك لەۋ ناۋچانەي كە پىيان دىگوتىت ناۋچەي كىشەلەسەر، بەم شىۋازە توۋشى ئەم كىشانە بوينەۋە لەسەرى، بەھۋى كە خەلگى خوارو ھاتو بوون بەھاۋلاتى نىشتەجى ناۋچە كوردستانىيەكان ۋ ئىستا ئەۋان بوونەتە ھاۋلاتى نەمە يەك ھاۋلاتى نەمە يەك ئاۋارە بوۋە بۇ شوئىكى دى. بۇيە بەراسىتى گەر حىكومتى ھەرىم، پىداچوونەۋەيەك بەسىياسەتى خۇيدا نەكات، دوور نىيە كوردستان دوچارى گىرەتتىكى گەرە بىيەۋە! بەناۋى ئاۋارە لىقەۋماۋە، زۆرىك لە خواروۋى عىراقو تەننەت ئىران ۋ تورگىاش نىشتەجى ھەرىم بوون، كە دواتر رەنگە نەچنەۋە ناۋچەكانى خۇيان، بەمەش ۋەك كەركوۋكى ئىستاي لىدېت، كە سەربارى ئەۋە كوردستانە، بەلام لە ھەلپۇردىنى پەرلەمانى عىراقدا، لە كۆى ۱۲ كورسى ۸ بۇ كورد بوو، ئەۋى دىكە بۇ عەرەپ رۇپىش، گەر ۱۱ پىرات، ئەم حالەتە لە سى پارىزگاگەي دىكەش سەر دىگىرتو ئەۋكات دەپت بە ئەمرى ۋاقىع نائونىن ھىچ بىكەين.

گرنگى ئەم پلانە، بۇ ج مەبەستىكە؟

۱. **سەرژمىرى دانىشتوان:** ئامارى دانىشتوان دەزانىن چەندە بەشىۋەيەكى زانستى تەندروست، كە تانىستا بەشىۋەيەكى نازانستى زانىومانە، گەر ئامارى دانىشتوانىش نەزانراو بوو، چەندىن كىشە بەھەلپەسىردراۋى دەمىنىتەۋە.

۲. **قەربالىقى دانىشتوان:** بەم پلانە دەزانىن، چ ناۋچەيەكى نىشتەجىبوون لەچاۋ دانىشتوانى گىشتىدا، زۆر قەربالىقتەرو چ

سىيەم: سەبارەت بە خالى چوارەم، مەبەستمان لەۋانەشە، كە خەلگى ھەرىمى كوردستان، بەلام لە ئىستادا لە ۋلاتىكى دەرەكى، مافى پەناپەرييان ۋەرگرتوۋە لەۋى دەزىن؛ چونكە دەپت پىش ھەموو شتىك، ئىمە بزانىن ئەم سنوۋى جوگرافىيەي كە لەسەرى دەزىن، ژمارەكەي چەندە چۆن دانىشتوان بەسەر ناۋچەكاندا دابەشبوون، ئەگەرنا ھەر ھاۋلاتىيەكى ھەرىم، كە لە دەرەۋە دەزى، ھاتەۋە كوردستان، ھەمان مافى خۇى ۋەردەگىرتەۋە.

چوارەم: سەبارەت بە خالى پىنجەم، بەراسىتى حىكومت، دەپت برىارىكى تەندروست، لەپاردى قەردچو كۆچەرى ناياسايى ۋاۋارەكان بىدات؛ چونكە گەر ھەمان حسابى ھاۋلاتى ھەرىمىيان بۇ بىكات؛ ئەۋا دوور نىيە لە ماۋەيەكى زۆر كەمدا، ھەرىمى كوردستان پىر بىپىت لە ئاۋارە كۆچەرى ناياسايى. بۇيە دەپت حىكومت برىارىكى حەكىمانە لەپاردەۋە بىدات، كە بە بروى من، مافى زىيانىن ھەبىت تاكو شوئىنى خۇيان باش دەپت، بەلام چاۋدېرىش بىكرىن، بۇ ھەموو كارىكى ناشايستەۋ ھەلەيان لى قىۋول نەكرىت.

چۆن ھاۋلاتى ناۋخۇ لە دەرەكى جيا بىكەينەۋە؟ زۆر گرنگە؟ بەم رىگايانە، دىتوانىن ھەموو ئەۋ كەسانەي كە دانىشتوۋى ھەرىم نىن، لەۋانەي كە دانىشتوۋى ھەرىمىن، جيا بىكەينەۋە. لەبەرئەۋە ئەم پلانە، درووستكىردى ئامارىكە بۇ ناۋخۇ ھەرىم درووستكىردى ناسنامەي ھاۋلاتىبوونە، ھەموو ئەۋانى دىكە، مامەلەي دىكەيان لەگەلدا دىكرىتو دواتر روۋنى دىكەينەۋە، ئەم پلانەش سوۋدى سىياسىي دەپت.

۱. **كۆبوۋنى خۇراك:** دىتوانىن كۆبوۋنى خۇراك، ۋەك يەكەم ھەنگاۋى جياكارى بەكار بېيىن.

۲. **رەگەزنامە ناسنامەي بارى كەستى.**

۳. **ناۋو نازناۋ:** دەرى دىخات گەر خەلگى ھەرىم بىت، يان نا.

۴. **پوخسارو جلوبەرگى ھاۋلاتىيەكە.**

۵. **زمانو ناخاقتن.**

۶. **پشتگىرى شوئىنى نىشتەجىبوون.**

بەم رىگايانە، دىتوانىن خەلگى ھەرىمى كوردستان لە خەلگى دەرەۋە جيا بىكەينەۋە؛ چونكە يەكەم شت ئىمە دەمانەۋىت بزانىن، ژمارى ھاۋلاتىيانى ھەرىمى كوردستان چەندە؟ چونكە

ھاۋلاتىيانى ھەزىمى كوردستانە، دەپىت بۇچوونىيان لەسەرى وەرېگىرىت؛ بۇ دەۋلەمەندىكرىنى پلانەكە، لەبەرئەۋى ناكىرىت لەكاتى جىيەجىكرىندا بىن و شىكىمان بىر بچىت، كە گرنگ بىت. بۇيە دەپىت زۇرتىن ھاۋلاتى بەشدار بن، بەتايىبەت ئەۋانەى كە پسپۇرپىيان لە بەشى ئامارو بەشى كۆمپىوتەردا ھەيە؛ چونكە پەيوەندىيەكى بەھىزى بەۋ دوو پسپۇرپىيەۋە ھەيە.

قۇناغى دوۋەم: جىيەجىكرىنى پلانەكە، لەگەل ئەۋ كەسانەى كە بۇ ئەم پلانە پسپۇرو شارمزان؛ بۇئەۋى پلانەكى بەھىز دەرېچىت، ئەم قۇناغەش، دەپىت بە چەند بەشىكەۋە، كە دواتر باسپان دەكەين.

بەرنامەى بەكارھاتوو بۇ پلانەكە:

گرنگىرىن خال، برىتپىيە لەۋ بەرنامەيەى كە بۇ جىيەجىكرىنى ئەم پلانە بەكارى دەھىتىن، مەبەستى سەرەكىمان لە بەرنامەى تەكئەلۇجىيە؛ چونكە تانىستا بەشىۋازىكى تەھلىدى، سەرۇمىرى دانىشتوان كراۋە، ئەۋ بەرنامەى كە من كەمىك شارمزايم تىيدا ھەيە بۇ ئەم كارە سوۋدىان دەپىت برىتپىن لە:

1. **server SQL**

2. **Oracle**

3. **Access Office Microsoft**

4. **Basic Visual**

سوۋدىكى ئەم پلانە:

ھەموو پلانەك، سوۋدى تايىبەتى خۇى ھەيە، لەبەرئەۋە چەند خالىكى گرنگ، ۋەك سوۋدى ئەم پلانە باس دەكەين:

1. زانىنى ژمارەى دانىشتوان لە ھەموو پوۋيەكەۋە.
2. دامەززاندىنى سىستىمىكى نوۋى سەرۇمىرى بۇ ۋەرگىرىنى ئامار، كە دواتر سوۋدى دەپىت بۇ ھەموو دامەززاۋەكانى دىكەى حكومەتو ھەموو كايەكانى ژيان.

3. دامەززاندىنى چەندىن ھەرمەنپەر؛ بۇ بەرپوۋەبىردىن بەردەۋامىدان بەم پلانە، بەشىۋازى گرېبەستو ھەرمى، كە لەۋ بواردا كار دەكەن.

4. چارسەرەكرىنى كىشەكانى ھاۋلاتى بەھىزى ئەم پلانەۋە، لەبەرئەۋەى ئەم پلانە، دەپىتە ھۇى دىيارىكرىنى ئامار، بۇ ھەر بەشىكە سوۋد لىۋەرگىرىنى بۇ ھەركاتىك، كە پىۋىست بىت.

5. گرنگىرىن خال، برىتپىيە لە: داتاۋ ئامار، كە دەتوانىن بۇ ھەر مەبەستىك، پىژرە دەرېكەين و چارسەرى ھەر كىشەيەك بەكەين، گەر داتاكانى ھاۋلاتيان راستو دروۋست بن؛ ئەۋا لە چەند سالى ئاينىدەدا، زۇرتىن كىشەى ھەلپەسىرداۋ، بەھىزى ئەم پلانەۋە دىيارى دەكەين و ناپەيلىن.

زىانەكانى ئەم پلانە:

ھەر شىتەك سوۋدى ھەپىت، چەند زىيانىكىشى دەپىت. لەبەرئەۋە ھەندىچار پلان ھەيە، زىانى لە ھازانچى زياترە، با بزانىن زىانەكانى ئەم پلانە چىن:

1. پلانەكى ۋەھا گرنگ، بىرە بودجەيەكى باشى دەۋىت، تاكو بەئەنجام دەكات، دواى ئەنجامدانىش، چەندىن ھەرمەنپەرى بەتوانامان دەۋىت بۇ بەرپوۋەبىردىن بەردەۋامىدان بەم پلانە.

2. كاتى دەۋىت، گەر بەشىۋەيەكى پىكوپىك و بىئەلە، بەئەنجامى بگەيەين، نىزىكەى 9 مانگ بۇ سالىكى پىۋىستە، بەتەۋاۋى ئەنجامى بىدەين.

3. بەردەۋامى دەۋىت، تەنھا جىيەجىكرىن گرنگ نىيە؛ بەلگە بەردەۋامىدان تازەكرىدەۋى زانىيارىيەكان، زۇر گرنگە بۇ سەرەكەۋىنى ئەم پلانە، كە دەپىت پۇژانە ئاگادارى تازەكرىدەۋى زانىيارى بىن، بەردەۋامىش بۇ ھىشتەۋەى پلانەكەيە بە تۆكەمەي.

ناۋچەيەكى نىشتەجىبۋون ھەرمەلغى كەمترە، تاكو پىۋىشۋىنى پىۋىست بگىرەنەبەر؛ بۇئەۋى دابەشۋىنى دانىشتوان، بەسەر ناۋچەكانى نىشتەجىبۋوندا يەكسان بەكەين، نەك شۋىنەك بەرەۋە ھەرمەلغى بىرۋاتو شۋىنەك بەرەۋە چۆلى بىرۋات، كە دىيارە ئەمانە ھۆكارى خۇيان ھەيە، دەپىت لەرېگى ئەۋ ھۆكارانەۋە، چارسەرەكان دىيارى بەكەين.

2. **پەگەزەكانى دانىشتوان:** بەم پلانە دەزانىن، پىژرەى پەگەزى نىرو مى چەندە، كە تا ئىستا ئەمە نازانىن.

4. **پىژرەى خۋىندەۋارى:** ئەم پىژرەى لەچاۋ نەخۋىندەۋارىدا دەزانىن و ھەۋلى بىنېركىرىنى نەخۋىندەۋارى پى دەدەين، مەگەر كەسەك خۇى بىيەۋىت نەخۋىندەۋار بىت.

5. **نەخۋىش:** پىژرەى ھەموو چۆرەكانى نەخۋىش دەزانىن، كە لە داھاتوۋدا بۇ پلانە تەندروۋستى سوۋدى لى وەردەگىرىن و ھەۋلى بىنېركىرىنى نەخۋىشەكانى پى دەدەين.

6. **خاۋەنكارو بىكار:** پىژرەى بىكارى خاۋەنكارى پى دىيارى دەكەين، كە زۇر گرنگە.

7. **درو:** ھەنگاۋىكى زۇر باش دەپىت بۇ پوۋبەروۋبۋونەۋەى كەندەلى و درو، كە لە داھاتوۋدا دەزانىن بۇچى؟

8. **ئاستى تەمەن:** بەھىزى ئەم پلانەۋە، دەزانىن دانىشتوان بەچ پىژرەيەك بەسەر تەمەنەكاندا دابەش بوۋە؟! كە ھەر ئاستى تەمەنەك گرنگى تايىبەتى خۇى ھەيە، بۇ چارسەرەكرىنى كىشە.

9. **كرىنشىنى:** بەھىزى ئەم پلانەۋە، پىژرەى ئەۋ خىزانانەى كە كرىچىن دەزانىن و بىنەپرى ئەم ھالەتەى پى دەكەين، كە پىگى خۇى ھەيە بۇ بىنەپرىكرىنى ئەم ھالەتە، نەك ئەۋەى كە ئىستا ئەنجام دەپىت بەشىۋەيەكى ھەرمەكى بۇ نەھىشتىنى كرىنشىنى، كە ھىندەى گرىفى دروۋست كىدوۋە، ھىندە ھۆكار نەبوۋە بۇ چارسەر.

10. **ئامار:** كە مەبەستمان پى ئامارىكى زانىستى راستو دروۋستە، بۇ دىيارىكرىنى كىشەكان و چارسەرەكرىن، مەبەستمان ئامارىكى چەر، كە زۇر سوۋدى لى وەردەگىرىن بۇ ئىستاۋ داھاتوۋ. كەۋاتە: ۋەك دەپىن ئەم پلانە تەنھا لە پوۋبەكەۋە سوۋدى نىيە، بەلگە لە چەندىن پوۋۋە، گرنگى خۇى ھەيە چەندىن كىشەى گرنگە ھەيە، ۋەك: نەخۋىش بۇمان دىيارى دەكات و بەھىزى پلانە تۆكەمى دىكە، بىنەپرى دەكەين و ئەم پلانە پەيوەندىيەكى پتەۋى ھەيە، بەچەندىن پلانە گرنگى دىكەۋە، كە تاكو ئەم پلانە جىيەجى نەكەين، ئاتوانىن ئەۋانى دىكەيش جىيەجى بەكەين.

گرنگى ئەم پلانە، لە ئىستاۋ ئاينىدەدا:

لە ئىستادا: لە ئىستادا ئەم پلانە، يەكەم ھەنگاۋى گرنگە؛ بۇ دروۋستىكرىنى ئامارىكى دروۋستو زانىستى، كە لە ھەر بوارىك و ھەركاتىك بمانەۋىت، بۇ ھەر بەشىك بىت، ئامار وەردەگىرىن.

لە ئاينىدەدا: سەرپارى ئەۋەى كە دەپىنە خاۋەنى ئامارىكى تەندروۋست لە داھاتوۋدا، سوۋد لەم پلانە وەردەگىرىن؛ بۇ چارسەرەكرىنى ھەموو ھەيرانەكان و دروۋستىكرىنى ئەۋ سىستەمى كە خەۋنى پىۋە دەپىن، لەرېگى ئەم پلانەۋە، ھەروەھا داپىشتى چەندىن پلانە دىكەى تۆكەم بەھىزى دىكە، بەھاۋكارى ئەم پلانە گەر تەنھا راستگۇۋانە، زانىيارى داۋاكارا پى بەكەينەۋە.

چۈنەتتى جىيەجىكرىنى پلانەكە:

يەكەك لە خالە ھەرەگرنگەكان، برىتپىيە لە: چۈنەتتى جىيەجىكرىنى ئەم پلانە، كە ئەمىش بە دوو قۇناغ دەپىت؛

قۇناغى يەكەم: شىكرىدەۋەى بۇ پى گىشتى و دەۋلەمەندىكرىنى بە ۋاۋ پىشنىارو بۇچوۋنەكان، ئەمەى ئىستا بەشىۋەى كىتپىك ئامادەكرەۋە، بەشىكە لەم قۇناغە؛ چونكە ئەم پلانە، بۇ

ئا: ئەسكەندەر پەھىم

ئەو كارانەي نايىت لە سەرەتاي دەستبە كار بوونتدا، ئەنجاميان بەدەيت

بە گۇرانكارىي ريشەيى، بەم حالەشەوۈ ئەمە ئەوۈ ناگەيەنەيت،
بەپنى پىۋىست، بەرپۇمبەرىكى سەركەۋتوۋىت.

ھەمىشە لەبىرت بىت: پىشاندانى ھىزى راستەقىنە،
بەھىۋاشىۋ لىپراۋانە، جىبەجىكرەنى بىپارو ھەرمەنەكان،
مىۋگەرۈ دەستەبەر دەكات. گەر لە دەسەلاتەكەشت دىنباۋوۋىت
مىمانەت پىي ھەبوۋ؛ ئەوا كەسانى دېكەش ھەروا دەپن.

دەست لە بادانەۋەمۈ لاپەنگرىۋ پىشتىۋانىي ناپەجى ھەلبىگرە:-
لە گرنگىرتىن رەۋىشتو ئاكارمەكانى بەرپۇمبەرى سەركەۋتوۋ،
نەۋمىيە لەگەل كارمەندەكانىدا، دادگەرەنە ھەلسوكەۋوت بكات.
بۇ نەۋمىيە: ھەر بۇ خۇت، كە لەگەل كەسىكىدا كار دەكەيت،
لاپەنگرىۋ پىشتىۋانىي كەسە نەزىكەكانى دەكاتو بە لاپاندا با
دەداتەۋە، كى خىزمترو دۇستىترە، ئەۋە لا لەبەرترو لەپىشتىرە؛
ئەوا ۋەرو ۋەزەت دادەبەزىت، باپەخىدانىت بە كارمەكت، بەرمە نەمان
دەجىتو دواترىش بىتاقەتسى دات دەگرىت، بەخۇت دەللىت؛
كە لە كۇتاپىدا، دەستكەۋەكەت بۇ خۇت نەبىت، بۇ قازانچو
بەرمەۋەندىي دۇستىكى بەرپۇمبەرى بگەپتەۋە، لەبەرجى. چى
لە تۋانانداپە دەپپەخىشەيت؟ شەكەتىۋ رەنجى زۇر دەكەشەيت؟!

لە تاپەتەيەكانى سەروۋىتى ئىمەى مەۋف نەۋمىيە: بە
پىداھەلگوتىۋ رىزلىنەن سەرمەست دەپن. ئىمە خۇشىمان لە
ھەستىكرەن بە ناۋازمىۋ باپەخىدانى دىت. كاتىك ئەم شتەنەمان
لەدەست دەجىت، لە بەفەپىۋدانى كاتو بەخۇرا خەرجىكرەنى
ۋەزەمان، لەو كارانەي ئەنجامەكەيان، نە پاداشەۋ نە سوپاس،
دەساردو ناپەدل دەپن.

كەس دەسخەمۋ مەكەۋ بەللىنى درۇ بە كەس مەدە:-

پەكەم: پىۋىستە باش بىزانىت، دىسۋى دۇستايەتى، دوو
شتن بە پارەۋوۋول ناسەنرەنۋ ناھەللىنرەن.

دوۋەم: بۇنەۋەى كەس خەمۋى تۇ نەبىتو كارمەكى پەكى
نەكەۋىت، بەللىنىك جىيە مەيدە، ھەتا لەبەردنەسەرى دىنبا
نەبىت.

سىيەم: دەبىت خەلاتو شاپاش پىدان، بەشىنەيى بەرپۇە
بجىت، گەر شاپاشو پاداشەكان پىۋىست بوۋن، ئەمەش پاش ئەۋە
دەبىت، كە بارودۇخت سەقامو جىگىر دەبىتو چاك دەزانىت،
كەسىك ھەيە، شايستەى شاپاشو پاداشە.

جۋارەم: پىۋىستە بەخىشىنى شاپاشو پاداشە، بۇ ئەو كارانەى
كارمەندەكە بىت، كە لە راپوردوۋا پىشكەشى كىردوۋن بۇ
نەۋانەشى لە ناپەندە پىشكەشىان دەكات، سەرجاۋە بگىرتو ھەر
لەو پىيە بىيانەخىشەيت.

تاكىرەۋ سەرسەخت مەبە:-

كاتىك بەتاكىرەۋىۋ تاكلاپەنى، يان بە سەرسەختىۋ
قىرسىچەيى ھەلسوكەۋوت دەكەيت، بىس قەسەى خۇت
دەسەلەيتىتو دەسەپىنىت؛ ئەوا بەدەستى خۇت، كىزى لاۋازىت،
نەك ھىزوپىزىت پىشان داۋە. ۋەختىكىش لەگەل كارمەندەكانىدا
—دەكو كۆيلە ۋەما بن— بىجۋوللىتەۋە، دەردەكەۋىت بەپى ئەۋەى
پىۋىست بە دوۋمەن ھەبىتو تىمارى دەردەسەرى خۇت بەكەيت،
كۆمەللىك دوۋمەن لەسەر ھىچو خۇراپى، بۇ خۇت سازاندوۋە.
زۇتەن شىتلىك لەدەستەت بىتو ئەنجامى بەدەيت، دەستىكرەنە

4- رونيایى(بينيىن)ى نالۇژىكيانە بۇ كۇمپانىيى تازە درووستىكراۋ: ۈك ئەۋەدى رونيىيى كۇمپانىياكە گەيشتىن بىت بە كۇمپانىيىيەكى جىيەنى لەگەل ئەۋەدى سەرمایەيەكى دىيارىكراۋى ھەمىيە، رونيىيى نالۇژىكيانە ھۇكارى زۇرى تىچوۋنە كە لەگەل قەمبارى داھاتى كۇمپانىياكەدا ناپەتمەۋە، لە كۇتايىدا ھۇكارى شكىستى ئەۋ پىرۇۋمىيە.

5- نەبوۋنى پىلان ۋە ھەلە: خۇشچالى پىشەۋايەتتەيە بۇ كاركردىن، بەلام لە كاتى درووستىكردىن پىرۇۋمىيەكى تازەدا زىادەمىرەۋى لە پەرۋشىدا بە بى پىلان، ھۇكارى بە ھىرۋدانى كۇمپانىياكەيە، ھەروەسا دەپتە ھۇى پەرشۋىلاۋى ئىشەكانى كۇمپانىياكە بىئەۋەدى ئامانچىكى ھەبىت كۇشى بۇ بىكات، لەۋانەيە پىلاننى نالۇجىكى ھۇكارى شكىستى كۇمپانىياكە بىت كە پىشت بە ھەلسەنگاندىن كەسك دەپستىت بىئەۋەدى ھۇكارە راستىيەكان لە بەرجاۋىگرىت؛ چۈنكە پىلانى كۇمپانىيا تازە دامەزراۋەكە لە راستىيەۋە دور بوۋە.

6- خەرجىيەكى زۇر بۇ ئەۋ تىچوۋنانەي پىۋىست نىن: ھەندى لەۋ كۇمپانىيا تازە درووستىكراۋە لەۋانەيە سەركەۋوتوبىن ۋازانچىش بىكەن، ھاۋكات لەۋانەيە خەرجىيە زىادەكات ۋازانچەكەي بە ھەدەر بىداتو بۇدجەي كۇمپانىياكە كورت بىيىنىت، ۈك ئەۋ خەرجىيە زۇرانەي بۇ بىنایى كۇمپانىياكەۋ ئامپازەكانى خەرج دەكرىن، ياخود ئەۋ خەرجىيەنەي بۇ بىيۋەندىيە گىشتىيەكان دابىن دەكرىن.

7- دورەكەۋتەۋە لەۋانەندى كارو پىشتگۈنەستىنى نامۇزگارتى شارمەزايان: كەسانىك لەۋانەي پىشەنگى كارن كاتىك لە كارەكانىيەندا دىچنە پىش، ھەست بە لە خۇبايىۋون دەكەن، دور دەكەۋنەۋە لە ناۋەندە كارو نامۇزگارەيە بىنرخەكانى شارمەزايان.

درووستىكردىن كۇمپانىيايەكى نۇي، دواتر بوۋن بە پىشەنگ لە بازارو بۋارى كاردا، كارىكى ئاسان نىيە، شكىستى كۇمپانىياكە لە ھەر ئەگەرىكى دىكە لە پىشتەر، بەتايىبەت لە پۇژگارى ئەمىرۋدا، كە نالجىگىرىۋ پىكەرى لە ئاستىكى بەرزدايە، پىۋىستە خاۋەن كۇمپانىياكان، لە درووستىكردىن كۇمپانىيادا زۇر بەنكا بىن. بەلام گىرنگىرىن ھۇكارى شكىستى كۇمپانىياكان، بىرىتىن لە:

1- دوۋبارەكرەنەۋەي بىرۋكەي كۇمپانىيايەكى دىكە: سەركەۋىتى كۇمپانىيايەكى تازە درووستىكراۋ، تا رادەيەكى زۇر بىيۋەستە بە داھىيان لە درووستىكراۋەكانىدا، پان دابىنكردىن خەزمەتگۈزارىيەكانى، بە شىۋازىكى جىياۋاز. دوۋبارەكرەنەۋەي بىرۋكەيەكى تازە بىناتىراۋ، سەرمەي شكىستە؛ چۈنكە داھىيەرى بىرۋكەكە، باشتر دەتۋانىت بىرۋكەكەي جىبەجى بىكاتو دواتر لە بازاردا بىيىت بە پىشەنگ.

2- چاۋلىكەرىي پىرۇۋەي ۋاتى دىكە: بىھۇي جىياۋازىي زىنگە، پۇشنىبىرىۋ ئارمىۋى بەكارەيىنەۋە، پىرۇۋمىيەكى تازە درووستىكراۋى ۋاتىك دەشەت لە ۋاتىكى دىكەدا پىۋىست نەبىت، ھەندىك لەۋ كەسانەي لە بۋارى ئىشدا پىشەنگو سەركارن، بەتايىبەت لە ۋاتانى تازە گەشەكرەۋودا چاۋ لە وردو درشتى پىرۇۋەي ۋاتانى پىشەكەۋوتوۋ بەتايىبەت ئەۋ پىرۇۋانەي تازە بىناتىراۋ ۋەخۇكەۋوتوۋ دەكەن. ئەۋ ھەنگاۋەش ئەنجامەكەي شكىستە؛ چۈنكە پۇشنىبىرىۋ ئاستى بەكارەردن لە نىۋان ئەۋ ۋاتانەدا جىياۋازن لە پەكەي.

3- پارمەداركرەندى كۇمپانىياكە لە ئاستىكى دىيارىكراۋدا: لەۋانەيە كۇمپانىيايەكى نۇي بە بىرىكى دىيارىكراۋەۋە لە بازاردا دەست بە كار بىكات، كاتىك دەستەۋ ۋەستان دەبىت لە پارمەداركرەندى كۇمپانىياكەتەدا، دواتر كۇمپانىياكەت لە بازاردا دەكرىتە دەرمەۋە ئەگەر بىرىكى پىۋىست پاردى بۇ دابىن ئەكرىت.

ھۇكارى شكىستى كۇمپانىياكان

ۋەھاب حىسەب

COMPANY

تېرۋانينىكى

پيشكه وتووانه

له بوارى پىكخستنى

كاتدا

باشتر وايه دھتھرېكى تۆمار پھيدا بھمېتو بۇ ماوھى
ھوتوويھك وردو درشتى كارھكانتى تېدا تۆمار بھمېت، گشت
نېشھكانت ياداشت بھك، نھوانھى تھواوت كرددوون، نھوانى بھجېت
نھمېناون، تېفكر، بزانھ ھھر ئېشېكان جھندېك كاتى بردوويھت،
دواتر كاتېك چركھكان كۆدھكھمېتھوھ دھبې بھ كاژېر.

خشتھمېكى درېژ رېك بھك، كاژېرھكانى رۆژانھت بۇ شازدھ كاژېر
دابھشېك، وھك گرېمانھمېك (A) كاژېرھكھى دابېنى دېكھ بۇ خھو.
دواتر ھھر كاژېرېك دابھش بھك بۇ جوار بھش، واتھ: (۱۵)
چركھ، دواتر كاتى بھفېرۆدراو، ئېشى تھواوكرائو تۆمار بھك، له
كۆتاپېدا پېويستھ شېكارېكى خشتھكھ بھمېت، ھۆكارى بھفېرۆدانى
ودھتھكانت ديارى بھمېت، ئنجا له خۇت بېرسھ: ئايا دھتھوانم
بھ باشترېن شېوھ، كاتھكانم رېك بھكھم؟ نھكھر وھلامھكھت بھلې
بوو! نھوا پېويستھ بھ دواى ھھلھكاندا بھكھرېت.

ھېندھ سھرقالم، كاتم نېپھ بۇ پىكخستنى ساتھكانى ژيانم!
دھكېرئھوھ داربېرېك له دارستانېكدا بۇ بېرېنھوھى دارېك
كۆششى دھكرد، ھاوكات تھورمھكھى كول بوو! چونكى پېشتر
تېژى نھكردېوو، له كاتېكدا رېبوارېك بھو حالھوھ بېنى، گوتى:
بۇجى تھورمھكھت تېژ نھكردووه؟ له كاتېكدا نھو سھركھرمى
كارمھكھى بوو گوتى: نابېنېت چھند سھرقالم؟ نھو نھمېدھزانى
تېزكردنى تھورمھكھ له ھھرجى تھواوكردنى كارمھكھىدا يارمھتى
دھداو دھتھوانې له دارېكھوھ بۇ دارېكى دېكھ بگويژېتھوھ.

كې دھلېت نھوھى سھرقالم، ناتوانېت كاتھكانى رېك بھك!
نھوكھسھ بارودۇخى وھك داربېرھكھ وايھ، چون نھكھر نھو تھورمھكھى
تېزكردېا له زوتر بېرېنھوھى دارمھكھىدا يارمھتى دھدا، ھھروھسا
پىكخستنى كاتېش وايھ، يارمھتى دھدات ھھرجى زوتر كارمھكانى
تھواو بھكاتو ھھلى زياتر بۇ تھواوكردنى كارمھكانى بھؤژېتھوھ.

ھاوكېشھمېكى سادھمې، پېويستھ بھر له تۆوكردن زھويپھكھ
ئامادھ بھكھېن، بھر له دھستېپېكى كارمھكان نامېرازھكان ئامادھ بھكھېن،
كاتگېرېش بھ ھھمان شېوھمې، دھستېپېك دھبېت بۇ بھسھرېردنى
ساتھكانى رۆژ، پلانمان ھھبېت.

بھر له دھستېپېك: له مېانھى نھم چھند پھمېفھوھ
دھمھوېت كۆمھلېك روونكردنھوھ له بارھى پىكخستنى كاتو
خۇبھرېوھمېردنھوھ پېشان بھم؟ چونكھ نزېكھ لهو بېرۆكھمېوھ
كھ دھمھوېت بېگھمېنم بھ خوېنھران، نھورۆ بھر له ھھر كاتېكى
دى پېويستھان بھ خوېنكخستنو گونجاندنى ساتھكانى ژيانھ.

نھكھر تېفكرېن دھورووبھرمان زۆر بھ خېراىى دھرواتو
ھھنگاو ھھلدھكېرېت، كاتېش چاومېرى كھس ناكاتو كاتېش
ناتوانرېت پاشھكھوت بھكېرېت، ياخود ھھلېگېرېت، كھواتھ: تھنھا
چارھسھر تېگھبھشتنى درووستو گونجاندنى كاتھ لھكھل كارو
پېداوېستېھكانى ژياندا.

سوودھكانى كاتگېرى چېن؟

سوودھكانى ھرن، لھوانھ نھنجامھكھى دھرحال ھھستى
پېدھكېرېت، بېرېكان نھنجامھكھى دوور مھودايھ، بۇيھ پېويستھ
له نھنجامى پىكخستنى كاتھكانى بھردھستدا بھلھ نھكېرېت.

له سوودھكانى:

۱. بھ گشتى ھھست دھكھمېت ژيانھت بھرھو باشتر دھروات.
۲. بھسھرېردنى كاتېكى زۆر له تھك خانھوادھدا. سھرقالو
بھركارى كارېكى بھسھر خانھوادھكاندا ھېناوھ گشت ساتېكو
بھوېستى خۇيان نھتھوان ھھمېشھ له دھورى خوانېك، يان له
كاتېكى ديارېكراودا گرد بېنھوھ.
۳. تھواوكردنى كاتېكى زۆر بۇ بھرمېيدان بھ خود.
۴. بھدېھتھانى ئامانچو خھونھكان.
۵. كھمھكردنھوھى گوشارھكان، گوشارى كاركردن، ياخود
گوشارھ جۇراو جۇرمھكانى ژيان.
۶. بھشېوھمېكى گشتى باشتركردنى بھرھمھكان "بھرھمى
ھزرى، ياخود بھرھمى بھرھسھتھ بېت".
- چۇن بزانم سوود له كاتھكانم دھبېنم؟ چۇن نھو ھۆكارانھ
بناسم كھ ساتھكانى تھمھنم بھ فېرۆ دھدھن؟
بھرسيارېكى گرنگھ، پېويستھ بزانېت چۇن سوود له كاتھكانت
دھبېنېت، نھو ھۆكارانھ چېن، كاتھكانت بھ فېرۆدھدھن؟

بەلەم گەشتىكى دىڭخايەن، بۇيە پىۋىستە بەردەوام پلان دابىيىتى
خۇمان نامادە بىكەين، بۇ پىۋىستە پىۋىستە ناستەنگەكان.

بىزانە ھەر كاۋىرېك لە نەخشەكېشان، (۴) كاۋىرېت لە
جىبەجىكرىنى كارەكانتدا بۇ پاشەكەوت دەكات، باشە جى
پىۋىستە ئىكەن رۇۋانە كاۋىرېك نەخشە بىكېشىتو (۲)
كاۋىرېت پاشەكەوت بىكەيت؛ ئەوا لە سالىكدا ھەسەدو سى
كاۋىرېت بۇ دەپىنەتەھەم دەكرېت لە گرنگىدان بە خىزانو خۇ
پەردەمەكرىندا تەۋاۋى بىكەيت.

**بەھۇ ئەو باردۇخانە پىياندا تى دەپىرەم، ناتوانم كاتەكانم
رېك بىخەم، جى بىكەم؟**

ھىچكەت نىگەرەن مەبە، ئەو بىرگەندەھەمە كارىكى
سەۋەتتە، ئەو ئەۋى مەندالى دەپىت، پىۋىستە زىاد لە دوۋسال،
بەردەوام گرنگى بە مەندالەكەى بەدات، باشە ئەو جۇن دەتوانىت
ساتەكانى بەردەستى رېك بىخەت؟ پىۋىستە جى خەتە تىنۋوس
ھەمە بىخەتە لاۋو گرنگى بە مەندالەكەى بەدات. ئەۋە نەۋەنەمەكەى
گىچەكە، دەتوانىت كارە گرنگەكانى پىن پىۋانە بىكرېت.

**پىۋىستە ناكات نامانجەكانم لە پەرمەكە بىنۋەسمە، پان
نەخشەپان بۇ بىكېشەم، دەزانم پىۋىستە جى بىكەم؟**

ھىچكەت پادگەيەكى تەۋاۋ نەۋەنەمەكەى بىگومان كۆمەلىك كارگەلى
گرنگ ھەمە، دەپىت نەخشەپان بۇ بىكېشىتە ياداشت بىكرېن؛
چۈنكە بەم ھەنگاۋە، كۆمەلىك دەستكەۋى گرنگ بەدەست
دەپىنەن، لەۋانە پاساۋىك ناپىت بۇ بىرچۈنەۋە؛ چۈنكە
كارمەكان ياداشت كراۋن، ئەۋ ھەنگاۋەش، پارمەتتە دەدات لە كارە
گرنگەكانو لە پىشتىرىنەنەۋە، دەست پىن بىكەيت.

**زىانم زىنجىرەمەك قەبرىنى پەك لەۋەيەكە، جۇن ساتەكانى
زىانم رېك بىخەم؟**

كاتىگېرى پارمەتتە گەمەكرىنەۋە قەبرىنەكان دەدات،
زىاد لەۋەكارەش، ھاۋكارت دەپىت كە قەبرىن لە گۆشەمەكە؛
بەستىت، بىزانە رېكخەستى كات، گىشت قەبرىنەكان گۆتايى پىن
ناھىيەت، بەلەم تا رادەيەكى زۇر، پارمەتتە گەمەكرىنەۋەيان
دەدات.

**نايا كۆمپىۋىتەر، پارمەتتە رېكخەستى كاتەكانم دەدات؟
بىگومان؛ چۈنكە كۆمپىۋىتەر بۇ كاتىگېرى، نامىزىكى گونجاۋە،
نەۋە لە سەرت پىۋىستە، ھەلبۇزاردىن بەرنامەيەكى گونجاۋو
بەكارەنەنەتتە بەبەردەۋامى.**

**نايا شىۋازىك ھەمە بۇ كاتىگېرى؛ تا ھەمەۋ كەس كارى پىن
بىكەت؟**

نەخىر، ھەر كەسلىك شىۋازىكى بۇ گونجاۋە؛ چۈنكە
ھەر كەسلىك خاۋەن تايىبەتەمەندى بارۋۇخى تايىبەتە، بۇيە
ھەر يەككىمان بەرپەرسىن لە خۇمان، پىۋىستە بەگۈيرە
پىداۋىستىيەكانمان كاتەكانمان رېك بىخەن.

نەۋانەى پاسكران، كۆمەلىك پەرسپارن زۇرچار لە خۇمانى
دەكەين، ياخود بە بىرۋاۋەمەندە گۆزەر دەكەن، ھۇشۋ ھىزمان
بۇ ۋەيەكە داگىر دەكەن، ئەۋانەى رافەكران، ۋەلامى درۋوستى
نەۋ خاتىرەۋ پەرسپارانەن.

ھەمەۋ شىك پىۋىستى بە رېكخەستى نىيە، تەنە پەۋزە
گەمەكرەكان، پىۋىستىن بە رېكخەستى كاتە؛

لە نامىزىكدا ئاشكرا كراۋە، كە كارە گىچەكان، سالانە كاتىكى
زۇر بە ھىرۋەدەن، بە نەۋەنە؛ ئەگەر رۇۋانە لە مەلەۋە، تا
شۋىنكارەكەت پىۋىستە بە (۱۰) خولەك بىتۋە لە گەمەنەۋەشدا
ھىندە كاتە گەمەك بىت، ۋاتە؛ لەۋ پىناۋەدا رۇۋانە بىست خولەك
لە ساتەكانى تەمەنت دەگۈزەپىت، ئەگەر كارەكە، زىاتەر ۋەرد
بىكەنەۋە، نەنەمەكەى بەم شىۋەيە دەپىت؛

رۇۋانە بىست خولەك، لە ھەمەۋەكە كە (۵) لە رۇۋەكانى
رۇۋى كاركرىنە دەكاتە؛

$$20 \times 100 = \text{خولەك.}$$

$$100 \text{ خولەك لە ھەمەۋەكەدا } 52 \times 52 \text{ ھەفتە لە سالىكدا } = 5200$$

$$\text{خولەك } = \text{لە سالىكدا } 88 \text{ كاۋىر.}$$

ئەگەر رۇۋانە ئەۋ ۋەيە لە كاتى بە سوۋدا تەۋاۋ بىكەيت،
نەنەمەكەى جى دەپىت، بە نەۋەنە؛ ئەگەر لە گۈيگرتن لە
كاسىتى ھىرۋەن زەماندا، ياخود ھىرۋەن زانستىكدا، پان لە
بىرگەندەۋە لە كارى داھىنەرانەدا تەۋاۋى بىكەيت، ياخود لە
بىيىنى ئەۋ شتانەى دەپىت، پاشان نەۋەنەۋەيان لە شىۋەى
ياداشتى بەسوۋداۋ... ھتە. نەنەمەكەى جى دەپىت؟

دەمەۋىت كاتەكانم رېك بىخەم، بەلەم كەسانى دى بۋارم پىنادەن؛
كارىكى ئاسانە سەركۈنەى كەسانى دى بىكەيت، بەلەم لە
گونجاندىن ساتەكانى تەمەنت، تەنە بەرپەرس خۇتى، ئەۋە تۋىت،
بۋىت بە نامىز بە دەست كەسانى دىكەۋە كارەكانىيان تەۋاۋ
دەكەيت؛ دەتوانىت بە رېزۋ بۋىرپەيەۋە پۇزۇش بۇ كەسانى دى
بەپىنەتەۋە بە گۈيرە گرنگىرىنەن (لە پىشتىرىنەن) كارمەكانت
بىگۈنچىنىت، ئەگەر خۇت رېك نەخەيتۋ نەخشە بۇ نامانجەكانى
زىانت نەكېشىت، پىن شىك دەپىت بە نامىز بە دەست كەسانى
دىكەۋە كارمەكانى خۇيانت پىن تەۋاۋ دەكەن.

**نايا بەھۇى رېكخەستى كاتەۋە سەۋەشتى خۇم لە دەست نادەم
نايم بە نامىزىك؟**

نەخىر، ناپىت بەم شىۋەيە تەۋاۋى ئەم بابەتە بىكرېت،
رېكخەستى كات ئەۋە نىيە، تۋ بىيىت بە نامىزىكۋ كارە
نەخشەبۇكىشراۋەكان جىبەجى بىكەيت، رېكخەستى ساتەكانى
زىان، پىۋىستى بە گونجاندىن، بۇ رېكخەستى كاتەكانمان،
چەندىك كۆش بىكەين، كارگەلىك لە بەردەمەندە ھوت دەپنەۋە،
كە بە بىرماندا نەۋەتۋون، ياخود بەھەندەمان نەگرتۋون.

لېرەدا، پىۋىستە ھەۋەستەيەك بىكەينۋ بىر بىكەنەۋە، نايا
بىرمان لە كارەكە گەۋەتەۋە، ياخود لەپە سەرى ھەلە، ۋەلامەكانى
ئەۋ پەرسپارانەش، بەگۈيرە گرنگىرىنەن دەگۈرېت، ئەۋ كات، كارە
خۇۋىستەكان، زىاتەر گرنگىيان پىن دەپىتۋ زىاتەر لۇزىكانە دەپن؛
چۈن كارمەكان بەر لە رېكخەستىن، ھەمەمەكى بۋون.

نايا نەۋەنەۋە نامانجەكانو پلانداۋان، كاتكۇز نىن؟

گرېمان دەخۋازىت گەشتىك بىكەيت، كە چەند رۇۋىك دەخەمەنت،
جى دەكەيت؟ كارىكى ئاساى، دەپىت نەخشە بۇ گەشتەكەت
بىكېشىتۋ پىداۋىستىيەكانى نامادە بىكەيت، زىان بەگىشى گەشتە،

Incoterms® 2010

by the International Chamber of Commerce (ICC)

زاراوهگانی بازارگانی نیودمولتی

بهشی پنجم

محمد شمس محمد

باسی نهومانکرد، که زاراوهگانی بازارگانی نیودمولتی (شروط التسليم) له (INCOTERMS2010) دابشو بۆلینکراوه بۆ ئەم (۱۱) زاراوه، نهویش دهمکریته (۴) گرووپ:

۱- گرووپی یهکهم: کۆمهلهی (E) دهرجوون، وەکو (EXW).

۲- گرووپی دووهم: کۆمهلهی (F) پارهی گواستنهوهی سهرمکی (Main Carriage) نههراوه، وەکو (FAS, FCA, FOB).

۳- گرووپی سێههم: کۆمهلهی (C) پارهی گواستنهوهی سهرمکی (Main Carriage) دراوه، وەکو (CFR, CIF, CPT, CIP).

۴- گرووپی چوارهم: کۆمهلهی (D) گهیشتن، وەکو (DAT, DAP, DDP).

له بهشی چوارهم باسی گرووپی دووهممانکرد که کۆمهلهی (F) بوو، نهویش (۲) سێ زاراوه له خۆ دهمکریته، نهویش زاراوهگانی (FAS, FCA, FOB). له بهشی رابوردوو، باسی زاراوهی (FCA) شمانکرد، بهرپرسياریتی کڕپارو فرۆشیارمان خسته روو له کاتی کڕینی کالای کهرستمگان. له ولاتی فرۆشیار، تا دهگاته کۆگاگانی کڕپار له ولاتی کڕپار.

له بهشی پێنجهممان له باسی گرووپی دووهم: کۆمهلهی (F) که پارهی گواستنهوهی سهرمکی نههراوه، باسی زاراوهی (FAS) دهمکین، با پێکموه بزێن ئەم زاراوهیه له بازارگانی نیودمولتی جی دهگهیمانیته.

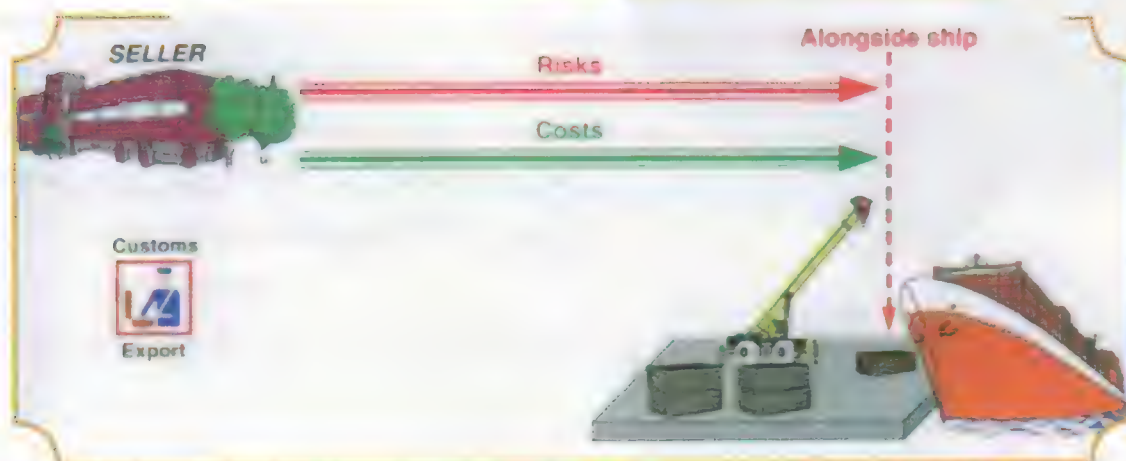

FSA - FREE ALONGSIDE SHIP (تسليم البضائع بجانب السفينة - رصيف الميناء المتفق عليه للتصدير - ميناء الشحن معين)

كەياندن تەسلىمكردنى كەرەستەكان لە تەنەشت كەشتىيە كەو - ساحەى ئەو بەندەرەى كە پىككەوتوون لەسەرى بۇ ھەئاردە كردن، شوئنى باركردنى

مەوادەكان ديارىكراو لە چ بەندەرىك دەبىت

بەرپر سيارىتى فرۆشيار (Seller)	بەرپر سيارىتى كراپار (Bayer)
<p>* نامادەكردنى كەرستەو كالاكان بۇ باركردنى.</p> <p>* بەرپر س دىبىت لە گواستنهوى (Pre-carriage) كە لەناو ولاى خۆى دىكرىت.</p> <p>* تەواوكردنى گشت مامەلەكانى ناو ولاى خۆى نامادەكردنى دۇكيومىنتى پۇيوس، بۇ ھەئاردى مەوادەكان.</p> <p>* تەسلىمكردنى مەوادەكان بە كۆمپانىي گواستنهوى ديارىكراو لەلايمەن كراپارو لە شوئنى ديارىكراو لە سەر شۆستەى تەنەشت كەشتىيە بارەلگىرى ديارىكراو.</p> <p>* بەرگىگرتن، باركردن لەناو كۇكاكانى خۆى، گشت كارەكانى پىش تەسلىمكردن، دانى گشت پارەى گومركو باجو تەواوكردنو تەسلىمكردنى گشت دۇكيومىنتى پۇيوس بە ھەئاردن (التصدير) بەكراپار، بۇ تەواوكردنى رپوشوئنى ھەئانە ژوورەوى بۇ ناو ولاى خۆى.</p>	<p>* وەرگرتنى مەوادەكان لە فرۆشيار، لە شوئنى ديارىكراو لەسەر شۆستەى تەنەشت كەشتىيە بارەلگەكەو.</p> <p>* تەواوكردنى رپوشوئنى ھەئانە ژوورەوى مەوادەكان بۇ ناو ولاى خۆى.</p> <p>* پۇيوس تە پارەى گواستنهوى سەرەكى (Main Carriage) و گرپەستكردن بگاتو پارەكەشى بەت.</p> <p>* ديارىكردنى ناوو شوئنى ئەو كۆمپانىيەى كە مەوادەكان دىگوازىتەوو گرپەستكردن لەگەلىو بەرپر سيار دىبىت لە باركردنو ھەئانەوى مەوادەكان، تا ولاى خۆى ھەئانە خوارەوى بۇ ناوكۇكاكانى.</p> <p>* بەرپر سيار دىبىت لە دانى پارەى باركردنو گواستنهوى، پاش ديارىكردنى شوئنى تەسلىمكردن كە تەنەشت كەشتىيەكەى.</p> <p>* بەرپر سيار دىبىت لە نامادەكردنى دۇكيومىنتەكانى ھەئانە ژوورەوى ناو ولاى خۆى.</p> <p>* وەرگرتنى مەوادەكان لە شوئنى ديارىكراو شۆستەى تەنەشت كەشتىيە بارەلگەكەو، رادەستكردنى بۇ گواستنهوى، دلتايپىكردنى مەوادەكان، رادەستكردنى مەوادەكان لەكاتى گەيشتنى ولاى خۆى، دانى گشت پارەى گومركو باجو حازرى دىكات بۇ وەرگرتنى مەوادەكان، باركردنو گواستنهوى ھەئانە خوارەوى لەناو كۇكاكانى خۆى لە ولاى خۆى (كراپار).</p>

بىر يارى خىدالان

شانشىنى كەلەشىپ

و: محەممەد مېرگەيى

بوو بە جۆگەيەكى بەخوڭو گىردۆلكەكى لەگەل خۇيدا
رامالى، ئەو گىردۆلكەيە شانشىنى كەلەبابى شىن بوو؛
چونكە گىردۆلكەكە لە لەو خۇل بوو، شانشىنى كەلەشىپى
شىن، پتەوو قايم نەبوو، بۆيە بە چاوترووكانىك دارما،
ھەرمىس ھىناو لەناوچوو.

ئىدى كەلەشىپى شىن، لە شەرمەزارىداو لەترسى
دەنووكى مەرىشكەكان، پاي كىردو بەدوای كىنو قوژبىنىك
دەگەرا، بەلكو خۇى تىدا ھەشار بەدات.

مەرىشكەكانىش بەدوای كەوتىبوونو ھەر ھاوارىيان
دەكرد؛

ئەى دىرۆزن.. ئەى فرىودەر.. ئىمەت چەواشە كىردو
وات لىكىردىن چەپلە بۇ گىردۆلكەكى خۇل لى بەدىن!!

كەلەشىپىكى پەروپال شىن، چوۋە سەر گىردۆلكەيەكى
بلىندو بە ھەموو دەنگى، ھاوارى كىرد؛

نەمە شانشىنى مە.. من پادشاى ئىرەم.
مەرىشكەكان ھاتىو لە چواردەورى گىردۆلكەكە
كۆبوونەو، ئىنجا دەستىيان كىردە چەپلەلىدانو بە
دەنگى بەرز ھاوارىيان كىرد؛

- ھەربىزى، ھەمىشە.. پادشاى شىنمان!
- شانشىنى من ئىرەم، شانشىنى من.
چەپلەى مەرىشكەكان توندىربوو، كەلەبابىش
تەماشايەكى كىردىو گوتى؛

ئىۋە ھەمووتان خىزمەتكارن لای من، ئەمەن پادشاھى
شىنم.

چەپلەى مەرىشكەكان پىر دەبىتو ھاتو ھاوارەكانىش
بەرزىر دەبىن؛

ئەى پادشاى مەزىنمان.. ئەمىرۇ رۇزى جەزنى تۆيە.
تۆ سەرۆكمانى.. ئىمەش سەربازى تۆين.
رۇزى دواتر، بەر لە ھەلەاتنى گىزىكى خۇر،
كەلەشىپەكە سەپىرى ئاسمانى دەكردو دەيگوت؛
- من پادشاھو خۇرىش كاتىك ھەلەدەت، كەوا من
دەخوئىم؛ كوكو... كوكو...

ئەى خۇر ئىستا دەركەوۋو رۇشناپىت پەخش بەكە.
مەرىشكەكان تەماشاي ئاسمانىيان كىرد، چاۋمەپى
ھەلەاتنى خۇر بوون، بەلام خۇر ھەلەھاتو ھەر
دەرنەكەوت، لەبەرئەۋەى ھەورىكى چىر، خۇرى داپۇشى
بوو، دای برى بوو لە زەۋى.

دواتر ھەۋرە چىرەكە، دای كىردە پىژنەباران، ئىنجا

20

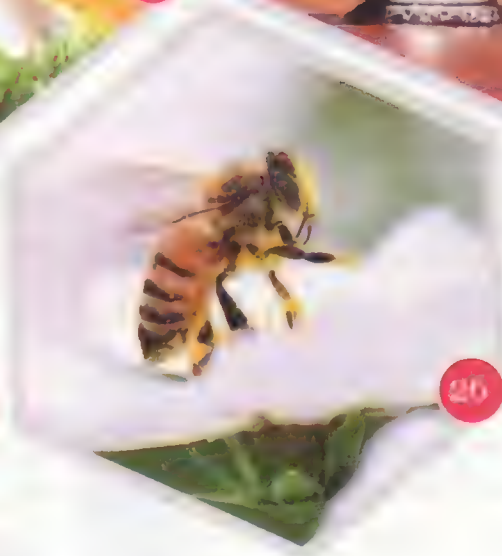
28

33

30

25

گله‌شاه پیدان

بۇ شېئىرىس تەندىرۇستى!

جگەرە و نېرگەلە كېشان ۲/۱

۱- مەنرىسىيە كانى جگەرە نېرگەلە كېشان:

گەر يەككىمان بەتاموچىزىن خواردىنى لە بەردىستدا دابىرىت، پاشان ھەوالى پىن بىرىت، ئەم خۇراگە ژەھرى تېدايە، ئاپا دەيخوات؟ دەستى لىدەدات؟ نەخىر ھەركىز! كەواتە، چۈن كسانىك جگەرە دەكېش، لە كاتىكىدا دەزان لە ژەھر خرابىر لە جگەرە ھەيە؟! گەر جگەرەكېشەكان بىانزىننەيە، چەندە ترسانكو بەزىانە، ھەركىز جگەرەيەكەيەن نەدەكېشا!

* ئاپا دەزانىت زىاد لە (۴۰۰۰) ماددى كېمىيەي لە پىككەتەي جگەرە ھەيە؟ (۵۰) ماددىەيەن دەيەن بەھۇ شىرپەنچە؟ * ئاپا دەزانىت ئەم ماددە كېمىيەيەي بەكار دېت لە سووتەمەنىي موشەكەكان وەك(مىنانول)و درووستىردى بۇياخو پاككەرومەكاندا، لە جگەرە ھەيە؟ * ئاپا دەزانىت ھەر جگەرەيەكە، (A) خولەك لە تەمەنى جگەرەكېش كەم دەكاتەو؟ ھەموو (A) چەركەيەك، كەسەك بەھۇ جگەرەكېشانەو دەمىرىت لە جىيانە؟!

* لە دە جگەرەكېش، سىيانىن لە داھاتوودا ھۇ مىردنەكەيەن دەمىرىتەو بۇ نەخۇشەيەك، كە جگەرە درووستى كىردوود! * سالانە زىاد لە (۴مىليۇن)خەك بەھۇ جگەرەكېشانەو دەمرن، رېكخراوى تەندىرۇستىي جىيانى (WHO) دەلېت، ئەم رېزىيە سالانە دەكاتە (۱۰ مىليۇن)!

* كۆى ئەم مىردنەنى سالانە لە ئەنجامى جگەرەكېشانەو روو دەدات، زىاتەر لەم مىردنەنى بەھۇ ھەموو ئەمانەو روو دەدات، (روداوەكانى ھاتوچۇ، خوارىنەو كېولى، ماددە بېھۇشكەركان و نەخۇشەي ئايدىز) ئەمەش دەرى دەخات، چەندە مەترىسەدار! رېكخراو تەندىرۇستىيە جىيانىيەكان، بەردەوام ئەم زانىيارىيەنە بۇ دەكەنەو لەسەر زىانەكانى جگەرەكېشان، سا بەلگەو خەلگى بەھۇ ئەم مەترىسىيەنەو، لىي دورو بەكەنەو، ھەروەھا زۇر لە كۆمپانىا بەرھەمەيەنەكانى جگەرە دەكەن! تاكو لەسەر پاكەتەكە پىككەتەكانى جگەرەكە بىنووسن، ئەمەش ھەندىكى باس دەكەن زىانەيىرىي وردى لەسەر نادەن، تاكو زىان بە بازارگانىيەكەيەن نەگات!

كۆمپانىياكان ھەندىك تامى دىكەي وەك مىوئى تېدەكەن! تا تامى خۇشترىيەت، ھاورى لەگەل ھەندى ماددە دىكە! تاكو كارىگەرىي نىكۆتىنەكە بەھىزترىيەت!

۲- جۇرەكانى جگەرە نېرگەلە كېشان:

۱- جگەرەكېش راستەو خۇ (active smoker): ئەم كەسەي راستەو خۇ دەيكىشەت و نەفەسى لىدەدات. ۲- جگەرەكېش ناراستەو خۇ (passive smoker): ئەم كەسە دەگىرەتەو خۇ جگەرەكېش نىيە، بەلگەو لە شوپىنكەيە، كەسى جگەرە، يان نېرگەلەكېشى تېدايەو دوکەلەكەي بەسەردا دىت. گەر جگەرە، يان نېرگەلەكېشىكى راستەو خۇ پىنچ جگەرە بېكىشەت و خەلگى دىكەي تېدايەت، بەتاپەت گەر شوپىنەكە داخراو پىت، ئەم كەسانەي لەو پىن.

ھەيەكەيەن وەك ئەمەيە جگەرەيەكەي كېشانىت!

۳- لە جە پىككەتەي سەرمەيە ھەيە لە جگەرە، دەبىت بەھۇ زۇرىك

لەم مىردنەنى بەھۇ جگەرەو روودەدەن، ۱- گازى يەكەم نۇكسىدى كاربۇن(CO)، ئەم گازە كە گەشتە سىيەكان، دەكەيەتە پىشېرىك لەگەل نۇكسىجىن لە ھەول دايە بۇ گەشتەن بە خۇرەكە سوورەكانى خويەن، كە لەرپىيەنەو نۇكسىجىن دەكاتە شانە جىاوازەكانى لەش.. ئەمەيە ھۇكارى تەنگە نەفەسى لە جگەرەكېشەكاندا، ھەروەھا كارىگەرىش درووست دەكات لەسەر چاوو كۆى تووانى بېرىدارنى مېشك.

۲- ماددى ھەتران(tar)، وەك لەزگە بە سىيەكانەو دەنوسىت، چەند ماددىەكەي تېدايە، دەبىت بەھۇ شىرپەنچە.

۳- نىكۆتىن(nicotine): لە ھەموو ماددەكانى دى ترسانكترە، يەكەكە لە ورياكەروەكانى كۆنەندامى دەمار، بەلام دەبىت بەھۇ ئالوودەيەن، يەكەكە لە ھۇكارە سەرمەيەكانى و لە كەسەكە دەكات، زەھمەت پىت وازلېنىنى.

نىكۆتىن گۇشارى خويەن بەرز دەكاتەو، لىدانى دل خىرا دەكات، لەرپى ھاندانى ئەدرىنەلەرزىن لەسەر گورچىلەكان، بۇ دەردانى ھۇرمۇنى ئەدرىنالىن.

۴- كارىگەرىي جگەرە لەسەر تەندىرۇستى:

۱. جگەرەو دل، يەكەكە لە سى ھۇكارە بىنچىنەيەكانى سىگەكۆزى، جەلەدى دل و نەخۇشەيەكانى خويەنەرى تاجىي دل، لە (۲۰%)ى ئەوانەي بەھۇ نەخۇشەيەكانى خويەنەرى دلەو دەمرن، بەھۇ جگەرەمەيە.

۲- جگەرەو شىرپەنچە: لە (۸۰%)ى شىرپەنچەي سىيەكان، بەھۇ جگەرەكېشانەو، لە (۹۰%)ى توشىبووان لە ماوى پىنچ سالدا دەمرن.

ھەروەھا جگەرە، رېزى شىرپەنچەكانى مېزەلەن، گورچىلە، دەم، سوورەنچەك، گەدەو پەنكىراس زىاد دەكات. لە (۲۰%)ى ھەموو جۇرەكانى شىرپەنچە پەيۋەندىي بە جگەرە ھەيە!

۳- جگەرەو كۆنەندامى ھەناسە: سەرمەي شىرپەنچەي سىيەكان، دەبىت بەھۇ ھەوگرەندى بۇرى ھەو، تەسكېوونەو رېرەو ھەناسەدان، ھەناسەتەنگېوون بە كەمترىن بىر چالاكىو خۇماندووكردن كۆكەو بەلغەمى بەردەوام.

۴- جگەرەو كۆنەندامى ھەرس: دەبىت بەھۇ زىادىبوونى زامى گەدە، شىرپەنچەي كۆلۈن كېشە دىكەي ھەرسكرەن.

۵- جگەرەو پىست: دەبىت بەھۇ

زوو چەرچولۇچىوونى پىست، ھەروەھا

دوگەوتنى سارپىزىوونەو بىرىن.

سوودە گائى ھەنجىر

ھەتتەم: چارسەرى دومەلۇ بىرىن دەكات:

كاتىك ھەنجىر لەسەر پىستىك كە دومەلۇ، يان بىرىن كە ھەويان كىرەپىت، چارسەرى ھەوگىرەنەگە دەكات، دىتوانىت ھەنجىرەك بىكولنىت (باشترە بە مايكرۇدەيىف بىت) پاشان ھەنجىرەكە بىكرىت بە دوو بەشەووە لەسەر بىرىنەكە، يان دومەلەكە بۇ ماوەى دوو تا سى كاتزىمىر دابىرىت.

ھەتتەم: پىست پاك دەكاتەووە چارسەرى زىپەكە ھەرزەكار

دەكات.

بە پىتى ئەو بىرە ئاوەى لە ھەنجىردا ھەيە، ۋەك پاككەرەووەيەك بۇ پىست بەسوودە، ئەگەر ۋەك ھەيىرى لىبىكرىتو بىخىرتە سەر پىست، ھەروەھا يارمەتى پارسىتى پىست دەكات، لە درووست بوونى زىپەكە.

نۆپەم: ھەنجىر جىگرەووەى بەرھەممەكانى شىرە:

ھەنجىر دەولەمەندە بە گالىسىۇم، گالىسىۇمىش جىگرەووەيەكى نايابە بۇ ئەو كەسانەى كە بەرامبەر شىرەمەنىيەكان ھەستىارىيان ھەيە، بەتايىبەتى مىندالان، ئەگەر مىندالەكەت ماست، يان بەرھەممەكانى دىكەى شىر ناخوات، دىتوانىت قەرىبووى ئەوۋى بۇ بىكەتەووە، بە پىدانى ۲ ھەنجىر پۇژانە.

دەيەم: پارسىتىن لە بەكتىراو ڧايرۇس:

ھەنجىر دەولەمەندە بە ئاۋىتەكانى (بىنزلەھايدى) سىروشتى ۋەك ڧىنۇلا، دىزى درووستىبوونى گىرىيە، ھەروەھا لە تۋانىدا ھەيە، ڧايرۇس بەكتىراو كەروودەكان لەناو ببات، كە دەيىن بەھۋى نەخۋشى لە مەۋۇدا.

پانزەيەم: چارسەرى قەلەۋى دەكات:

سەرمەي ئەوۋى ھەنجىر، مېۋەيەكە پەكەى گەرمىي بەرزە (بەتايىبەتى ھەنجىرى ۋەك)، بەلام زۇر دەولەمەندە بە رىشال يارمەتىدەرىكى باشە بۇ پىرۇگرامى دابىزانىنى كىش.

دوانزەيەم: زۇر چالاكە لە بەھىزىبوونى ئىسكدا:

لەبەرئەوۋى بىرىكى زۇر بەرزى گالىسىۇم پۇتاسىيۇمى تىدايە، تۋانى رىگەگىرتىيان ھەيە لە لاۋازىبوونى ئىسكە يارمەتىي زىدادىبوونى چىرى ئىسكەكە دەكات.

سىانزەيەم: چارسەرى كەمخەۋى دەكات:

لە ھەنجىردا ئاۋىتەكانى (ترىبىتۋان) ھەيە، بوونى ئەم ئاۋىتەيە، ھۆكارىكى باشە بۇ خەۋىكى باشو يارمەتىي نەھىشتىنى كەمخەۋى دەكات.

ھەنجىر يەككە لە مېۋە بەتامو خۇشەكان، يەككە لە مېۋەئەى زۇربەى كەس ئارمىزۋى دەكەنو بە مېۋەيەكى تايىبەتى دادەننىن، بىچكە لە بەتامىيەكەى، لە ھەمان كاتىشدا زۇر بەسوودە، زۇربەى توخەمە خۇراكىيەكانى تىدايە، بەتايىبەتى كالىسىۇم ڧىسڧۇر ڧىتامىن C. سەرمەي بوونى بىرىكى زۇرى شەكر.

سوودەكانى ھەنجىر:

يەكەم: پارسىتىن لە شىرەمەنچە:

ھەنجىر ئاۋىتەى (گومارىن) تىدايە، دىتوانىت مەترسىي توۋشبوون بە نەخۋشى شىرەمەنچە پىرۇستات كەم بىكاتەووە، ھەروەھا خواردنى ھەنجىر، بەشەوۋەكى رىكوبىك، يارمەتىي كەمكىرەنەوۋى توۋشبوون بە شىرەمەنچە كۆلۈنۈ مەمك دەكات.

دوۋەم: كۆلىستىرۋلى خۋىن دادەمەزىننىت:

بوونى كۆلەملىك رىشال كە تۋانى تۋانەوۋەيان ھەيە لە ھەنجىردا بە (پەكتىن) ناۋدەبىرىت، يارمەتىي نىزىمكىرەنەوۋى رىژمى كۆلىستىرۋلى خۋىن دەكات.

سىيەم: رىگىر لە بەرزى گۈشارى خۋىن نۇرمەلنى دەكات:

بوونى پۇتاسىيۇم ئۆمىگا سىو ئۆمىگا شەش لە ھەنجىردا، يارمەتىي پارسىتىن ئاستى گۈشارى خۋىن دەكاتو ئەۋەش رىگىر لە توۋشبوون بە نۇرمەلنى دەكات.

چۈرەم: گەلەى درەختى ھەنجىر، جەندىن تايىبەتمەندى

تىدايە: چۈنكە ئاۋىتەى (دىكۋىتۇن) تىدايە، يارمەتىي ئەو نەخۋشە دەكات، كە نەخۋشى شەكرەيان ھەيە، دىتوانىت تەنھا سى گەلە ھەنجىر بىكولنىت لە كۋوبىك ئاۋدا، پۇژانە دوۋجار لىيى بىخۋىتەووە.

بىنچەم: چارسەرى كەمخۋىنى ماندوۋبوون دەكات:

خواردنى تەنھا سى ھەنجىر، پۇژانە ھەست بە ماندوۋبوون كەم دەكاتەووە، يادەۋەرى باش دەكاتو رىگىر لە كەمخۋىنى دەكات.

شەشەم: چارسەرى قەبىزى دىرۇخايەنو مايسىرى دەكات:

خواردنى دوو ھەنجىر پۇژانە، بەيانيو ئىۋارە، گەدەو رىخۋەلەكان نەرم دەكاتەووە دەبىت بەھۋى ئەوۋى لە قەبىزى رىزگار بىيىت.

ھەروەھا خواردنى ۲ ھەنجىر، پۇژانە بۇ ماۋى مانگىگ، چارسەرى مايسىرى دەكات بەتايىبەتى ئەگەر سەرمەتاكەن بىت، يان ئەگەر لەو جۇرە بىت، كە پىۋىست بە نەشتەرگەرى ناكات.

گەيەنەركانى ھەوالەكە زياتر بېت، ئەگەرى ھەوالەنى ھەلەو نادرووستى زىاد دەكات.

ئەزمۇونو راستىيەكان دەرى دەخەن، كە گەياندىنى زارەكى، زۆر ورد نىيە، خەلكىش ھەر لە زۆركردنى ھەوالە زارىيەكاندان، بەپىي ھەواو نارمىزوى خۇيان، بە وشەكان مامەلە لەگەل ئەودا دەكەن كە دەپىيەستىن، مەمانەش بە ھەموو وردەكارىيەكانى مەكەن.

ھەر كاتىك ھەوالەكە سەپرو سەبارەت بە شتاتىك بوو، كە پىي ئاشنا نىن، پىويست دەكات بوەستىنو لىي دلتيا بېيەنەود؛ چونكە زۆربەي ئەوانە ناراست دەردەجەن، ياخود زىادەپۇيان تىدا گراو. ھەرگىز بارستايى شتەكە، ئاستو راستو ھەلەي نازانى، ھەتا تەواو دەپىت، بۆيە ئەودى لە ئىو داوا گراو پشوو دىژ بن، لە بىرپارەندا، ھەتا قەسكەر لە گوتەكانى تەواو دەپىت، نووسەرىش لە نووسىنەكەي تەواو دەپىتو ئەودى بە جەند بەشيك تەواو دەكات.

و: ئاسيا مەلەك

پەيغەمبەر
سەلىم
ئەلەيھى
سەلام

نازىزانە، مەزنىي مەرۇف، واتە: مەزنىي ئەو شتەنى كە باوەرى پىيەتى، ھۆربانى بۇ دەداتو پارىزگارى لى دەكات، ئايىنە پاكەكەمان، كە شانازى پىو دەكەين، ئاراستەمان دەكات بەرەو خۇشويستىنو پىزگرتنى راستى؛ تا وەك خۇي مامەلەي لەگەلدا بەكەين، بى پازاندەودو ھىچ زىاندەنەك. راستى لەلايەن خوداو پىشەوامانەودە، كە بە ھەق نىزدراو، ئاسمانو زەوىش ھەر بە راستەقىيەيى درووستكراون. ھەر بۆيەش دلتياپوونەود لەودى گويمان لىي دەپىتو دەپخوئىيەنەود سەرەتايەكەمان بۇ دەسازىنەت لە لاپەنگرىو سەرخستنى ھەق.

پۇژانە چەندەھا ھەوالى گويزراو دەپىستىن، شتاتىكى زۆر دەخوئىيەنەود، كە لەسەر ھىلى ئىنتەرنەت دەنووسىرت، كە زۆرىنەي سەرچاوەكانىان ئەزانراو، بگرە زۆربەي ناوى كىتەبەكان وەرگىراو، سەرچاوەي زۆربەي گەيەندەراوكان ئەزانراو... ئەمەش واتە: با پەلە ئەكەين لە بىرواكرەن بە ھەرچى كە دەپىيەستىنو پەكسەر بلاوى ئەكەينەودو بىگەيەين؛ تا نەبىنە ھاوكرەك بۇ بلاوكرەنەودى ھەوالى بېيەنەماو دوور لە راستى، ئىيوش دەزانن خوداى گەورە لەم بارەپەود دەفەرموئەت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِمَهْلِكِهِمْ مَقْتُلًا أَوْ فَاغْتَالًا يَكْفُرُونَ﴾ (الحجرات: ٦)

(واتە: ئەي ئەو كەسانەي باوەرتان ھىناو! ئەگەر فاسىك ھەوالىكى بۇ ھىتان، دەستەبەج بە راستى مەزانو بەكونە بەيجۆر؛ تا بۇتان دەردەكەوئەت راستىو درۆيى ھەوالەكە چۆنە، ئەوەك بىناگاو بە ئەزانىي خۇتان كۆمەلە خەلكى گرفتارو تووش بەكەن، پاشان لەو كارەي كروووتانە پەشىمان بېنەود). ھەروەھا دەفەرموئەت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا صَرَّفْنَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ آتَى إِلَيْكُمُ الْكَلِمَ لَمْ تَكُنْ مَعَهُ قَوْلًا يَكْفُرُونَ﴾ (الحجرات: ١٤) (واتە: ئەي خاوەن ئىمانەكان! كاتىك جوون بۇ تىكۆشان لە پىگەي خودادا، زۆر چاك ورد بېنەو لە ئەحوالى خەلك؛ تا بىباوەرو موسولمان، لەيەك جىيا بەكەنەود. پەلە مەكەنو مەلەين بەو كەسەي سەلامتان لى دەكات؛ تۆ موسولمان نىت، لەبەر پاراستنى گيانى خۇت سەلام دەكەيت، پەلە مەكەن لە كوشتنىدا بۇ تالان سامانى دونيا). ئەمە ئاراستەكرەنەكەي بەخشدانەيە بۇ ئىمانداران، كە لە جەنگدا پەلە ئەكەن لە كوشتنى ھىچ كەس، ھەتا دلتيا نەبەن لە موسولمانىو بىباوەرى.

ئەمە جى دەكەيەنەت لای كچو كورەم؟

خۇتان رابەينىن، كە ھەرچى دەپىستىن بىرواى بى ئەكەن لەپىگەي پەرسكردنو بەكارھىنانى ئەمەلتان، راي بەينىن كە ئىدى گەياندىنو بلاوكرەنەودى لە نىوان خەلكىدا كەم بەكاتەود، پىشەوامان ﷺ دەفەرموئەت: بەسە بۇ كەسەك بەكوئە ناو درۆود، جى بىست بىگىرەيتەود.

ھەمىشە ھەولى گەران بەدن بە دواى سەرچاوەي ئەو شتەنى دەپىيەستىن، ھەروەھا گەيەنەركەشى بزانن، ئايا جىگەي مەمانەيە، ياخود نا؟

زۆربەي كات سەلماندىنى ئەودى دەپىيەستىن، زۆر زياترو فۇرستە لە سەلماندىنى ئەودى دەپىيەستىن، تا زنجىرى گىرەردەكانو

لېكدانەوھى كەسايەتتە بەپىي مانگى لەدايىكبوونت..

مانگى نۆ

لەم زامانىدا باس لە سىفەتە ئەرەننى و ئەرەننىيەكانى ئەو كەسانە دەكەين، كە لە مانگى نۆدا، چاويان بە ژيان ھەلەنناو.

بېگومان وەكو ھەموو چارەك، جەخت دەكەينەو، كە ئەم بابەتە توژىنەمويەكە، مەرج نىيە سەد لە سەد وا بىت، بەلگە زانايانى بواری دەروونناسى، گەشتوونەتە ئەو ئەنجامەى كە مەرفەھەكان بەپىي مانگەكان، سىفەتە ھەلسوكەوتيان جياوازە. ئەويش دواى تەبىئىيەتە بەدواداچوونى ئەو كەسانەى وەكو نموونە وەرگىراونو بەوردى ھەلسوكەتەكانيان خراوتە ژىر چاودىريەو، بەو ھىوايەى ئەم بابەتە، ھاوشىوھى ئاوينەيەك سىفەتەى خراپەى باشى خۆمان نیشان بەدات، دواچار بىتوانين سىفەتە خراپەكان، بگۆرەين بە سىفەتەى باشو ئەرەننى.

سىفەتە ئەرەننىيەكانى ئەو كەسانەى لە مانگى نۆدا لەدايەك بوون:
 ۱- كەسانىكى مەھرەبەن و بەبەزمەين، ھەميشە ھەز دەكەن لە كاروبارىندا خالى ناوەرەست بگرن، واتە: نە زۆر توندو نە زۆریش نەرم.

۲- زۆر ھەزەر دەكەن و كەسانىكى ھۆشيارو بىدارو بەسەلىقەن.
 ۳- كەسانىكى نەرمونيانو لەسەرخۆن.
 ۴- قەسەكەرىكى باشن، واتە: پەوانبىزۇ زمانپاراوان.
 ۵- بەخشندەو بەسۆزو خاوەنەزەيبەين.
 ۶- كەسانىكى باوەرپىكارو بە خەزەمتو لىھاتووو نەپەنپارەين.
 ۷- دلسۆز لە گارداد ھەز دەكەن بەو بەرەى جوانو دلسۆزى كارەكانيان ئەنجام بەدن.

۸- بىرمەندو بىرتەيزن، لە ھەمان كاتدا خاوەنى يادگەيەكى بەھەيزن.

۹- كەسانىكى زىرەكو تىگەمىشتوون، ھەز بە زانستو زانيارى دەكەن.

۱۰- ھەز بە گەران دەكەن بە شوێن زانستو زانياردا.

۱۱- تواناى ھاندانى خوديان ھەيە، بۆ بەرمەپىشچوون.

۱۲- ھەز بە گەشتەردن و مەزەشكەردن دەكەن.

سىفەتە ئەرەننىيەكانى ئەو كەسانى لە مانگى نۆدا لەدايەك بوون:

۱- ھەز بە شەكستو كەوتنى كەسانى دى دەكەن.

۲- ھەزەيان بە تۆلەسەننەمويە.

۳- دوودلو پاران، ھەز دەكەن درىزەى ھەموو شەكە بزانن.

۴- ھەستيارو دىناسەن.

۵- پىوست دەكات كۆنترۆلى خۆيان بەكەن، لەو كاتانەى رەخەيان لى دەگىرەت.

۶- زۆر قورسە بەلەيانەو ھەستو سۆزيان دەربەرن.

۷- ھەميشە ھەز دەكەن ھەستەكانيان بشارنەو.

۸- ھەز بە فراوانى و شوێنى فراوانو كەلوپەلى گەورەو بەرفراوان دەكەن.

۹- رازىكەردىيان سەختە.

بەو ھىوايەى بىتوانين سىفەتە ئەرەننىيەكان بگۆرەين بە سىفەتە ئەرەننى.

بە زانايەكان گوت: تۆ چۆن توانيت بىيەت بە خاوەنى ئەو ھەموو سىفەتە جوانە؟

لە وەلامدا گوتى: سەپرى خەلكم كرد، ھەر سىفەتەكىم بىيە لە خەلكدا نەشەين بوو، خەلكيش بە نەشەين وەسفەيان دەكرد، منيش خۆم لەو سىفەتە دارنى و خۆم بەدوور گرت لى.

ھاوكات ھەر سىفەتەكىم بىيە لە خەلكدا جوانەو خەلكيش بە جوانو ناوازە وەسفى دەكات؛ ئەوا منيش ھەولم داوہ ئەو سىفەتە لە خۆمدا جەبەجە بكەم، كەواتە: با نەمەش لە سىفەتە نەشەينەكان خۆمان بەدوور بگەين و ھەولى گۆرەينيان بەدەين، ھاوكات بەرەو بە سىفەتە باشەكان بەدەين و زياترو باشەريان بەكەين، ئەو كات دەبين بە كەسەيكى بەسوود بۆ خۆمانو كۆمەلگەكەمان!

ههياس

چوڭ بووه قازى

گوتى: ههياس له من چاگتره، بۇ ئەو پۇسته!

نامادىبووان گوتيان: ههياس پىشتىر گوتى، كه تۇ ئەو چاگترىت!
ههياس گوتى: ئەگەر فەزلى ئەوتان بزانبايه؛ ئەوا به دانىياپيهوه
فەزلى ئەوتان بىسەر مندا دمدا؛ ئەوا پىويست بوو كه بزانن ئەو
چاگتره له من.

بەلام ههمووان دەيانزانى، كه ههياس شياوى ئەو پۇستهيه،
لەبەرئەوه رەقتيان دەكردهوه.

كۆبوونهوهكه كۆتايى پىهات، به بهخشىنى پەلى قازى به ههياسى
خاس، ههياس دەستى به گريان كرد، لەبەر ئەو بەرپرسيارىتييه
قورسى كهوتە سەرشانى، لەبەر ئەو ئەمانەتى كهوتە گەردنى، ئىدى
بەناچارى دەستەكانى بۇ ناسمان بەرزكرددهوه گوتى، خودايە يارمەتيم
بدو سەرگەوتووم بكه له كارەكانمدا.

له راستىدا قەزاوت قەهەبو تىگەپشتە.. ئەك زانستو زانبارى،
ههروكه قازى ههياس دەلەيت؛ كاتىك پياويك هات بۇ سەردانم، به
مەبەستى راوێژكردن بۇ وەرگرتنى پۇستى قازى. واتە: دەپويست فێرى
كارى دادومرى بېيت.. به قازى ههياسى گوت: فێرى دادومرىم بكه؟

ههياس گوتى: قەزاوت زانست نىيه؛ تا بتوانى فێرى بېيت، بەلكو
تىگەپشتە، بەلام دەتوانيت بلى فێرى زانستم بكه؛ چونكه دىكرىت
زانست بەدەست بەيئەرت، بەلام تىگەپشتن برىتييه له تواناى قازى
بەسەر فيقهي واقيعو كاروبارى خەلكيدا، قازى دەپيت مەرفى راستگۆ
له درۆزن جيا بگاتهوه، راست له ناراست جيا بگاتهوه، دادپەروەرى
بەرقەرار بگاتو حوكم به شەرىعتى خودا بگات، ههروها پەكێكى
ديكه له خالەكانى دادومر ئەوميه، كه نابيت قازى پرۆپاگەندى خەلكى
كارى تىبكات، پاخود له ئىستادا نابيت دادومر گوتەو قەسى خەلكى
سەبارت به كێشەو رووداودكان، پان ئەو شتانەى له گۆفارو رۆژنامەكان،
پان ئەو قسانەى له راديوو تەلەفزيونەكانى ئەم سەردەمەدا دەگوتريت،
كارىگەرى بەسەر بەرپارەكانى قازىپهوه هەبیت.

ههروها ههياس نامۆزگارى كردو گوتى: پىويستە له كارى قازىتيدا
ئەوه بزانيت، كه شوين قەسى خەلكى نەكەويت.

رەحمەتى خودا له ههياس؛ بەراستى پىكاويەتى!

خەلىفەى پىنجەمى راشدين (عومەرى كورى عەبدولەمەزىز)
هەوالى نارد بۇ فەرمانرەواى بەصره (عەدى كورى ئەمرات)و پىلى
گوت: بانگەپشتى هەر دوو زانا "هەياسى كورى موعاويەو قاسمى كورى
رەبىع" بكەو هەلسەنگاندنىكيان بۇ بكەو بزانە كاميان لەوى دىكه
لەپهاتوووترو بەتواناترو بەنەزموووترو، بىكه به قازى شارى بەصره،
نەمەش بەرنامەى ئەو كاتى خىلافەت بوو، بۇ هەلبەزاردنى قازى شار..
بۇ رۆزى دواتر، فەرمانرەواى شارى بەصره، بانگەپشتى
هەردوو زانا (هەياسو قاسم)ى كرد، بۇ كۆشكى فەرمانرەواو
بەمشىوميه، هەلسەنگاندنەكه بەرپهوهجوو، (بەپىچەوانەى نەرىتى
ئىستا، هەر پەك له زانايان خۇيان له پۇستو پەلەوپايه دەدزىپهوهو
دەيانويست ئەوى دىيان وەرى بگريت، واتە: شەر لەسەر پۇست
نەبوو، بەلكو شەر لەسەر وەرنەگرتن و رەتكردنەوهى پۇستەكان
بوو)، كاتىك هەر دوو زانا، زانبيان به مەبەستى بوون به قازى
بانگەپشتى كۆشك كراون، سەرەتا قاسمى كورى رەبىعە دواو گوتى:
هەياس زۆر له من تىگەپشتوووترو فەقەپتەرەو له من زاناترە
به كاروبارى قەزاوت، ئەگەر درۆ بكەم؛ ئەوا نابيت نىيه تۆ
كەسێكى درۆزن بكەيت به قازى، ئەگەر راستىش بكەم، پىويستە
قەسەكم قىوول بكەيتو هەياس بكەيت به قازى! لەگەل ئەوشدا
قاسم سوپىندى خوارد، كه راستى گوتووه!

هەياس وەلامى داپهوهو به فەرمانرەواى گوت: تۆ پياويكك هەناوه
لەسەر لىواری دۆزەخ پات گرتووه، به سوپىندىك خۆى لەو دۆزەخە
رەزگار دەكات، دواتر داواى لىخۆشبوون له خوداى گەوره دەكات، لەوش
كه لى دىترسىت، رەزگارى دەپيت!

عەدى گوتى: تۆ له قەسەكانى تىگەپشتيت، كەواتە: تۆ شاپەنيت
بېيت به قازى! لەبەرئەوه داواى لىكرد بېيت به قازى بەصره.. بەلام
هەياس رەقتى كرددهو، هەياس كاتىك زانى قاسم ناپهويت، بېيت
به قازى، رەچارمەيكى دىكهى گرتە بەر، رووى كردە والى بەصرهو
گوتى: (بەكیر) له من چاگتره، فەرمان بكه؛ تا ئەو بېيت به قازى..
فەرمانرەواى بەصره فەرمانى كرد كه بانگەپشتى "بەكیر" بكەن، بۇ
كۆشك، بەكیر هاتو بابەتەكەيان بۇ باس كرد، ئەويش رەقتى كرددهو

وہ لامی بہ جی

بیاو بک هات بۆ لای شەعبی و بینی گرت:
 هاوسەرگیریم کردووه له گهڵ ئافرهتیکدا، ئیستا دهیبینم شەله، که پیشتر
 نه مزانیوه، ئایا دهتوانم بیگیرمه و دهستی لی هه لگرم؟
 شەعبی گوتی: ئە گەر ده ته ویت پیشبرکیی له گه لدا بکهیت، به لی!

گەنجىك بە لاى كۆپى زانايە كدا تىدەپەرىت، دەينىت، زاناکە وان، بۇ قىزچۇرۇقنى دىيارەدە،
بۇ ئولچۇرۇق ئىچىدە ئىلچىك بولۇپ كەلگەن گەپتتە سەر مانگ، بۇ قىزچۇرۇقنى دىيارەدە،
دەينىت بۇ قىزچۇرۇقنى دىيارەدە،
ئىلچىك بولۇپ كەلگەن گەپتتە سەر مانگ، كورم تۇنە گەپتتە سەر مانگ،
بۇ قىزچۇرۇقنى دىيارەدە،

سهرم سورماوه له مرؤف، گوټيان: بۆچی؟
 ټولې خودايان چېس دهونته سهره ټولې فەرمانه ټولې ده کړي
 رښتيان له منو گوټيا به ليم ده کړي!

وه فديك هات بۆ لای عومەری كوری عەبدولعەزیز، كە چەندین ڕدیتسپی و پیاوماقوولیان لە ناودا بوو، بەلام مندالێك بە نوێتەراییەتی وەفدەكە هەلساوەستی بە قسەكردن كرد. خەلیفە عومەر گوتی: كۆرم با كەسیكی گەورە قسە بكات!

مندالەكە گوتی: ئەگەر لیها تووی و زانست بە تەمەن بووایە؛ ئەوا تۆ لەسەر ئەو كورسییە نەدەبووی؛ چونكە كەسانی لە تۆ بە تەمەنتر هەن!

خەلیفە گوتی: فەرموو، ئیستا قسە بكە!

گۆرانى بىلى بۇ ژيان

لە سائە دژوارەكاندا، با دلت بە ھېزىت، ئەگەر لە لیواری مەرگىش بویت؛ چونكە چرا پروناکیه کەى
بەخش دەکات، تا دەکوژیتەو، شیری برینداریش، تا دەمریت، دەزانى چۆن بنەرتى!

سەمۆئىل ھاناچید - شاعیر

سانە سەختەکان خۆ نادەن بە دەستەو، ئیمەش ھەرکیز خۆمان نادەین بە دەستەو. سیردە لو - نووسەر و چاڭگول

حەتمەن لە ژياندا ھەندىجار تووشى شکست دەبیت، بەلام ئەگەر ئەو پەروى دا، ھەول بەدە بە شۆەیه کى

راست شکست یتیت. کىسى سىڭل - ھاھىشەرى وەرژى

جېز لە ھەموو چرکەسانەکانى ئەمروۆت وەرگرەو نىگەرانى سەى مەبە! د. ڤالە شىخانى - مامۇستای زانکۇ

مادام گۆى زەوى بە دەورى خۆیدا دەسووریتەو، ئیمەش بەردەوام سەرمان بە گێژەو دەیتو

ھەلە دەکەین! مەلە ڤاگىس - مەرمەرى سەمەش و ئەگەرى گەبەى

بزانه کام له مانه يت؟

نا: نازاد محه ممد بهرگرگه يي

خوت نمايش دمكهيت بهسر دوروبه رتدا.

* وډكو زمرافهيت، ملت بهرزييت ههستي سرگه ووتنت تېدايتو هميشه بهرزو بلند دېروانيت، ياخود وډكو مراويت، سمرت هميشه نزمه و نوميدت كه مو ههستي پېشېركي و سرگه ووتنت نيه.

* وډكو ناوي بهر بهرسته كان دشكيتيت بهيدنگو ههرس بههرجي پيسو پوخله دهينيتو بههيزتر دمبيت له كاتي گهشتن به ناوي ديكه، ياخود وډكو بهردي رفيت له كاتي گهشتن به بهرديكي ديكه دا، وردو خاش دمبيتو سڼگو فورساي له دمست ددميت.

* وډكو ناوينهيت، شته كان وډكو خوځيان پيشان ددميت، بې كه مو زياد، ياخود وډكو زمربينو فوځزيت، شته كان له قهباري خوځي گهورتر دمكهيتو كېشه كان زوق دمكهيته وه.

* وډكو ماسيحه و لاستيكيت، تنه ها هله كان رمش دمكهيته وه و لا ددميت، ياخود وډكو فايروسييت، هه موو شته كان به جاري ون دمكهيتو باشو خراب پېكموه له ناو دمبيت.

* وډكو مۆو رووناكيت بۆ شموي تاريك، دوروبه رت رووناك دمكهيته وه و خوت دمووتينييتك له پيناو رووناكي خه لكيدا، ياخود وډكو خوځليارانو دوكه ليت، رۆزي رووناك، تاريكو تهنگ دمكهيت.

* وډكو هه موو نهو شتانهيت، كه پيش هه موو كه سيك هه ولي پوشته كړدني خوت ددميت، دوايي هي دوروبه ر، ياخود وډكو دمرزيت، كه خوت رووت بيتو هه ولي پوشته كړدني خه لكي بدميت.

* وډكو مانگي چواره ددرووشيتته وډو چاونيشيش

دمتېنيتو كهس ناتوانيت نكوليت لي بكات، ياخود وډكو مانگي يهك شه ووت، زور بهرسته دمبيريت، مگه ر بهرله سكوبو جيهازي نه ليكروني نه بيت.

* وډكو ههنگ واپت، كار لهسر خاويني دمكهيتو تنه ها پاكي هه لدمزيت، ياخود وډكو ميشه رېشه كي تنه ها كار لهسر پيسو دمكهيتو تنه ها لهسر برينو پيسايي دمنيشيت.

* وډكو داركي پته ووت، كه رېگوريشالي به زويدا داکوتابيتو باوبورانو زريانيش نه توانيت بهناساني همرست بې بهينيتو هه لت بته كينيتو وشك بكات، ياخود وډكو نه مامي يهك سالهيت، مگه ر داركي له تيك بۆ بچه قنيت، نه گه رنا، هه زوو ده له قنيتو دادرمييتو دشكيتو وشك دمبيت.

* وډكو دمرپايت، كه بهناساني شيلو نابيتو رېنگت ناگورپتو شت هه لدمگريت، ياخود وډكو مهنجه لي شيري، هه ر به ناگريكي كه م، هه ل دمجيت، رۆدجيت به زويدا.

* وډكو نه سفه نجيت، شته كان له ناو وخو هه ليگريتو بهرگه ي بهر بهرسته كانو نازاره كان بگريتو نه نينييه كان هه ليگريتو بيپاريزيت، ياخود وډكو نه شكه ووتيت، هه رجييه كت بۆ باسكراو دركينا، رسته وخو نه ي دمي هه وډو ناشكراي دمكهيت.

* وډكو داري بهر دارو شهنگه يي واپت، كه لقو گه لاكانت شوږ كړدنه وه بۆ زموي خاكييه تيت نواندېت، ياخود وډكو داري سپينارو چنار واپت، كه سمرت بۆ ناسمان بهرز كړدو وته وه و

فېلىك جەمال

عېشق تاكە چارلەپ

لەۋدەلەپ زۆرىنە ئەۋانە شەر بە ئاۋەلەكانيان دەكەنە دەپاندەن
بە كۈشت، زۇريان خۇش دەۋىن، باشە ئەى ئەگەر ئارەزوۋى ئاۋەلەكان
نەبۋاپە، چيان لىدەكەرن؟!؟

گەر ئىدى ھىندە ئەزىيەتەن نەدەپەن راپوان نەنەپەن ھىچ
نەبەت پارمەتەن بەدەن، لە ھەر رەۋىيەكەۋە بېت.. ئەۋا بە جۇرئ
ناشت دەۋىيەنەۋە، كە چىدى لەۋبەرى كۆلەنەكەۋە لە ترسمان راپان
نەدەكەرن، بەلكو ھەستەن بە ئازادى پىياسەكەرن دەكەرن.

عېشق لەگەل ژىنگە ئاۋو زەۋىي

پاكۇخاۋىنىي ژىنگە، ئەۋ وشە كۆنەى كە چەندەن سالا
دەۋىيەنەۋە دەگۈرۈپتەۋە، بەلام ھەز دەكەم بلىم ئىدى بەسە
تەۋاۋ بۇ ھەستەكەرن بە بەرپەرسىيەرتىۋ پىنەزەنەن ئەۋ خاكەى
لەسەرى دەۋىيەت، ئاخىر لەبەرجى تۇ ژىنگە پەيس دەكەپتە كەسەىكى
دېكە پاكى بكاۋە؟!؟

گەر ئىدى بېرپەر بەدەن، لانى كەم ھىچ شتەك فرئ
نەدەپەنە شوۋىنى نەگۈنەۋە، ئەۋا رۇخسارو بۇنە رەنگە
جۋانەكەى زەۋىي ژىنگەمان ھەست بى دەكەرن، بە جۇرئ
دەمانگۈت كە چەكە ساتەكان لەبەر خاترى گەپشتەن ئىمە بە
ئامانجەكانەن دەسۋەپتەۋە، خورەى ئاۋمان بە شىۋەى قاقاى
پىكەنەن دەپىست، كە چەندە خۇشالەم بېرپەرمان داۋە لە
خۇشەۋىستەىدا، ھەموو پارچە زەۋىيەك، ەمكو ئەۋ بەشەى لىتى
دەخەۋىن، خاۋىن رەگىرەن بە دۇپەش ئاۋ بەفەرۋ نەدەپەن بۇ
ھەتەمەتەپە ناشت بىنەۋە!!

بەلئ، با ئىدى لەگەل ئەۋ شتەنە ناشت بىنەۋە، كە عاجزەمان
كردوون، بىنەۋەى ھەستى پىكەپەن!

عېشق قەلەرىكە ئەنەزەمەكى زراۋە، كە ھەموو وشەۋ
ھەلسۈكەۋەتە بېرۈكەكان دەپالئەۋىتە تەنەا باشەكان دەپالئەۋە،
بە يەك دۇپەش لە ئەنەزەمەكەى، ھەموو خرابەكان دەۋىيەنەۋە.
ھەرۋەكە د. ئىبراھىم فەھى دەلئەت!

لە چەكە ساتەكانى ژياندا، چىژ بىيەن، لەۋ رېگەپەى بەسەرىدا
دەۋىيەت، لە پەرەۋى ژياندا، لە فارىزە سوۋد ۋەرپەرگە، بەلام لە
خال بەدوۋر بە.

چۇن ئاۋ شىۋەى دەفەركەى دەگىرەت، ژيانى تۇش شىۋەى بېرو
بۇجۈۋەنەكانتە ھەلسۈكەۋەتەكانتە دەگىرەت!!

كاتەك كە عېشق ئامادە دەپەت، ھەموو كىشەپەك چارە
دەپەت، ھەموو بەرپەستەكان دەۋىيەنەۋە، گشت بېزارپەكان خۇشى
دەپۇشەن، سەرپەپەى كەشۋ ھەۋاكان، ئەرەپەى دەپەن.. ھەلسۈكەۋەتەكان
نەۋەنەپەى دەپەن، دەرۋ بەغىلىۋ... ھەتە، سەرھەلەگەرن، ئاۋمەپەى
بەۋىنى نەمەپەت، پىكەنەنەن بەسەردا دەپارەت.. دۇنەا پەرەى
گۈلى بەسەردا دەپارەتە جەكە لە دەنگى خورەى ئاۋو پىكەنەنەى
خۇشەپەى، دەنگى دى نەپەستەن، ...

دەزانى عېشق تاكە شتە، تا ئىستە تەۋەپەپەى دۈۋ كەسەى سەرپەپەى
لەك جىۋاۋ، نەدەپەن نەناس پىكەۋە لە مەلىكە كۆ بكاۋەۋە بېرپەر
بەدەن؛ تا كۆتەپەى ژيانەن بۇ بەختەۋەرى پەكەى بېرەن، لە نەنەپەى
نەم عېشقەدا دەپەنەۋەت كۆپەپەىك دەرۋەست بىكەن كە تىكەلەى
ھەردۈكەپەن بېت!! ئاخىر بېرپەردەن دەرۋەستەرنەى نەم كۆرپەلەپە،
دەپەسەلەپەت كە ئىدى عېشق گەپشتەۋەتە لوتكەۋ چارەپەك نىيە
بۇ كەمەكەرنەۋەى..

كەۋاتە، گەر ھەرپەكەكان تۇزەك عېشقمان بۇ ھەموو شتەكى
دەۋرەپەرمان ھەۋەپە، ژيانەكى زۇر جىۋاۋو مەپشەكى داھىنەرمانەۋە
دەلەكى مەپەپەنەرمان دەۋو.

بەلام كاتەك وشەى عېشق دېتە ئاۋ باس، زۇرپەمان عېشقو
خۇشەپەستەن دۈۋ رەگەزى بەرپەپەرمان بە خەپالدا دېت!

كە ئەۋە مانەى بېجۈۋەكەرنەۋەى وشەى عېشقە!!

ئىمە عېشقمان بۇ دەۋرەپەر، شتەكە گە ھەرگىز نەپەستەن،
بۇپە لە باسەى عېشقدا، بە مەپشەكاندا نەپەت، باسەى گەنگەى عېشقو
پىزانەن بىكەپەن بۇ دەۋرەپەرمان.

لەسەرەتەى ھەموو شتەكەۋە، ۋا باشە لە خۇمانەۋە دەست
پىكەپەن:

عېشقمان بۇ مەرۋف: بۇ ھەموو تاكەك بەپەى گۈپەنە رەگەز،
نەتەۋە، ئاپ... ئەۋا جۋانەپە رەستەپەنەكەى پەكەپەن بۇ
دەردەكەۋەتە دەزانەن مەرۋف چەندە بىلەدا چەندە بالەپە!!

بى پەكەى ژيان چەندە بىمانەپە، لەۋانەپە تا لە پەكەى دۈۋر
نەكەۋەنەۋە، ھەستى پىنەكەپەن گەنگەى نەم كەسانەى دەۋرەپەرمان
ھەر لە خىزانەكەمانەۋە، تا دەرۋەسەۋ ھەرۋەۋ ھەۋەپەنەپەنەكانەن.

عېشقمان بۇ ئاۋەلەكان: گەر ھەر پەكە لە ئىمە ھىچ ئاۋەلەپەكىشى
خۇش ناۋەت، ئەۋا لاپەنەى كەم با ئازارپەن نەدەت، بەلام سەرپەكە

كاتىك ھەۋا سارد دەپتە لىسەرمادا لەشت دەلەرزىت، جى دەكەيت؟ ئايا ۋەكو رۇۋانى ھاوېن، جىلو پۇشاكە زىادەكانت دادەكەنىتە سىلىتە پانكەو موبەرىدە نىش پىدەكەيت؟ تا زىاتىر سەرمات بېيت؟

ۋاتە، بۇ رووبەروبوونەۋە سەرمە، سوود لە سەرمە دەپنىت، يان بەپىچەۋانەۋە بەرەۋە ھۇكارى گەرمەردنەۋە دەۋىت؟ تا خۇت گەرم بەكەتەۋە، زۇر روونە كە باشتىن كار، بۇ رووبەروبوونەۋە سەرمە، خۇگەرمەردنەۋە.

كاتىك گەرمەمان دەپتەۋە، سەرمە نامىنىتە كارىگەرى لىسەرم ئىمە نامىنىت، سەرمە شتىك نىيە، جگە لە نەبوونى گەرمە...! با پەرسىارەكە بەجۇرىكى دىكە بلىنەۋە، ئەگەر دۇنيا تارىك بىت، ئىدى خۇر نەتوانىت، دۇنيا روونەك بىكەتەۋە تەنھا يەك جەرا لاۋاز لە مەكەتە ھەپت؟ بۇنەۋە رووبەروۋى تارىكى بىتەۋە، ئايا جەرا لاۋازەكە كزتر دەكەين؟

ۋاتە، بۇ رووبەروبوونەۋە تارىكى، تارىكى زىاتىر دەكەين، يان جەراۋ گۇۋېو روونەك زىاتىر دادەگىرسىنن؟ بۇنەۋە دۇنيا رۇشتىر بىتەۋە بە دۇنيەۋە باشتىن شت بۇ رووبەروبوونەۋە تارىكى نەۋە، روونەكەكە زىاد بەكەين، كاتىك روونەك زىاتىر بىت، خۇبەخۇ تارىكى كەم دەپتەۋە ئىدى تارىكى ئىمە ناترسىنىت،

تارىكى شتىك نىيە، جگە لە نەبوونى روونەك...

مىرۋە مەربەنەكان، ئاسوودەترىن مىرۋەكانى سەرمە روۋى زەۋىن ھەمىشە شىلەي بەختەۋەرىيان لى دەكتىت، بەجۇرىك نەۋەنەش كەلىيان نىزىك، ھەست بە دلارامى ئاسايش دەكەن، نەۋە گەنگىشە، نەۋە قەرى مەربەنى بىيىن دۇنيا تەنھا لە پەنجەرى خۇشەۋىستە مەربەنىيەۋە سەرمە بەكەين لە جىگە زىادەردى رووبەرە تارىكە ساردوسەركان روونەكە گەرمەي پەخش بەكەنەۋە.

سەرمە شتىك نىيە، جگە لە نەبوونى گەرمە، كاتىكەش گەرمە ھات سەرمە كۇچو بارى دەپتەۋە تارىكەش ھىچ نىيە، جگە لە غىابى روونەك، كاتىكەش روونەك بىت، تارىكى ئاسەۋارىكى لى نامىنىتەۋە. شەرو خراپەكارى، شتىك نىيە جگە لە نەبوونى مەربەنى چاكەكەردى، كاتىكەش عىشقى موحىبەت پەيدا بىت، شەرو خراپە جگە لە راكەردى لىناۋچوون، رىكەيەكى دىكەيان نىيە، ئەمە راستەقەنەكەۋە ئەگەر مىرۋەكانى سەرمە روۋى زەۋى بىزانىۋە بەرەۋى بەكەن، جەنگە ناكۇكى بۇ ھەمىشە دەۋستەۋ مىرۋە خراپەكارەكان، جىدى مەيدانىكىيان بۇ خۇنۋاندى نامىنىت.

ئايا تىبىنىتان كەردوۋە لە ھەر شارىكە، شەۋامىك، يان جەند شەۋامىك، چاچانەپەك، پارىكەك دۋى عەسەر جىگە كۆمەلىك

مىھرەبانى،

زەمانى ئاسمان و كىلىلى

دەلەكان

زاھىر زانا

خراپەكارانەۋە دەخلىتت، بەلكو ئەو ھەرگىز سەۋداۋ مامەلە لەگەل ئەۋاندا ناكات؛ چۈنكى لە بىنەزىمەت، ڧىر نەبۈۋە لەگەل ئەۋاندا ھەلسۈكەۋەت بىكاتو بەشدارى لەگەل خراپەكاراندا بىكات. ئىۋە ۋاى دابىن، كەسانىك ھەسۋودى بەتۋاناۋ كەسىتى ئىۋە دەبەنۋ قەسەگەلىك دەلئىن؛ بۆنەۋى ئىۋە لەگەل بىكەنۋ ساردتان بىكەنەۋە لە رېگەكەتان، ئەى ئەگەر ئىۋە بەزىدەخەنەۋە بابەتەكەى ئەۋ ۋەربىگرنۋ لەسەرگارى خۇتان بەردەۋام بىن، دەزانن چ زىيانىكى سەخت بە رەقتارۋ كەسىتى كۆمەلەيتىۋ رۇخو دەروۋىنى ئەۋ دەگەنەن؛ ئەۋ ھەسۋودى بە كەسىك دەبات، كە ئەۋ كەسە تەنانت ئەۋ ھەر نابىننىت، كارى ئەۋ كەسە ۋەك ئەۋە ۋايە، كەسىك بىۋەت ئاۋ لە مشتەگاندا كۆ بىكاتەۋە، ئەۋ ھەرچەندە دەستۋ پەنچەگانى تۈند بىكات، ناۋەكە لەم لاۋ لاى دەستىيەۋە دەزۋىتۋ ھىچ لە نىۋان دەستەگاندا نامىننەۋە. ھەربۇيە ھەمىشە زىمانى مېھرىبانى بزانەۋ ھەركاتلىك چاكەيان لەگەلداكرىت، بە چاكە ۋەلام بەردەۋە، ھەركاتلىك خراپەيان لەگەلداكرىتۋ خراپەيان لەگەلدا كۆتى، تۆ بەھەمان شىۋە، رەقتار مەكە، ۋەك كەسىك رەقتار بىكە، كە لە بىنەزىمەت ئەۋ زىمانى ئەۋ تىناگەيت، مەلچ دەتۋانم ۋەك ئەۋ بە، بە خۇت بلىخ خراپە نازانەۋ نەمۋىستۋەۋ نامەۋىت خراپە ڧىر بىمە تەنھا چاكىۋونۋ مېھرىبانىۋ ڧىرۋەيت، ھەرگىز ناگر بە ناگر ناكۆزىتەۋە، بۆ كۆزاندەۋى ناگر، پىۋىستەمان بە ناۋە. مەۋى مېھرىبان، باش ئەۋ رەستىيە دەزانىت، كە ناكرىت بەرامبەر رەقتارى خراپ، بە ھەمان شىۋە ۋەلام بەتەۋە، ئاىا دەكرىت (كاتىك سەگىك گاز لە كەسىك دەكرىت، ئەۋىش گازى لى بگرىتەۋە!!).

مېھرىبانى موعجىزە درۋست دەكات، بەمەرجىك بە خراپە تىكەلۋ ۋايەستەۋ ئالۋودە نەبىت، بەھەمان شىۋە كە رۋوناكى دىتۋ تارىكى دەپەۋىتەۋە، كاتىكش مېھرىبانىۋ موحىيەتۋ دۆستايەتۋ دىتە مەيدان چىگايەك بۆ خراپەكاران نامىننەۋە، يان خراپەكار دەبىت لە گۆشەپەكى تەنگداۋ بە گۆشەگىرى بۆ، ئەگەر شىۋە زۆر سوۋر بىت لەسەر ئەۋى لەتەنىشت مەۋفە باشەكانەۋە بە خراپەكارى خۇى بەردەۋام بىت، خۇبەخۇ لە نىۋان باشەكاندا خۇى دەبىننەۋەۋ ڧەسەتلىكى بۆ خراپەۋون دەست ناگەۋىتۋ ۋەردە ۋەردە رەشكى مېھرىبانىۋ مېھرىبانەكان دەكرىت. ھاۋرۋ. تەنھا زىمانى مېھرىبانى بزانە، كاتىك تەنھا مېھرىبانى بزانىت، رۇشائىۋ موحىيەت بە چۈاردەۋرتدا پەخش دەگەيتۋ مەۋفە خراپەكارەكان، ناتۋان لە نىزىكى تۆ بىمىن؛ چۈنكى ئەۋان پىۋىستىيان بە ھاۋزىمانى خۇيان ھەيۋە كاتىكش تۆ تەنھا زىمانى مېھرىبانى بزانىت، بە دەردى ئەۋان ناخۇيتۋ بەكەلكى ئەۋان نايەيت، تۆش ۋەردە ۋەردە دەبىننىت، لە چۈاردەۋرى خۇت تەنھا مەۋفە مېھرىبان دەبىننىتۋ لە چۈاردەۋرت مەۋج دەمدن، تەنانت ئەگەر مەۋفە نامېھرىبانىش لىت نىزىك بىتەۋە، رۇخسارى مېھرىبانى پىشانى تۆ دەداتۋ ناچارە مېھرىبانە رەقتار بىكات. ئەۋى زىمانى مېھرىبانى بزانىت، پىۋىستى يەۋە نىيە تەنانت ڧىرى زىمانى دى بىت؛ چۈنكى زىمان مېھرىبانى، زىمانىكە لە ھەمۋ جىگەۋ شۋىنلىك خەلك تىي دەكاتۋ تەنانت نازەلۋ بالندەكانىش لە زىمانى مېھرىبانى تىدەگەن!! زىمانى مېھرىبانى، نەك تەنھا لەم دونىا، بەلكو لە ئەۋ دونىاش، ھەر گۆيايەۋ زىمانى ناسمانۋ زىمانى ڧرىشتەكانە.

كەسى ھاۋشۋىيە؟ مەۋفەگەلىك كە لەۋ شۋىنۋ كاتەدا دەبىننىن بەھەمان شىۋازۋ ستايەۋە دىنۋ دەچن، يان دانىشتۋون.

تائىستا پىرسىارت كىرۋودە؛ بۆچى مەۋفەگانى ھەر شەقامىك، يان چاينەنەپەك، يان پىشەپەك لەپەك دەچنۋ جگە لەچەند كەسىكى كەم نەبىت، ئەۋانى دى لە چۈبەرگۋ خۇگۆزىنۋ رەقتارىندا ھاۋشۋىۋ؟

بىگومان ۋەلام دەمىتەۋە، كە ئەم بابەتە شتىكى ناسايەۋ ھەر گەپەلۋ شۋىنۋ پىشەپەۋ شىۋازى خۇى ھەيە، قەسەكە لىرەدايە، ئەگەر كەسىكى غەرىبۋ جىۋاز، كەسىك كەلە چلو بەرگۋ شىۋەدا لەۋان ناچىت، بەھەمان شۋىندا تىپەر بىت؛ ئەۋا زوۋ ھەست بە غەرىبۋ جىۋازى خۇى دەكاتۋ ناچارە، يان شىۋەى خۇى بگۆزىت، يان ھەرجى زوۋ، لەۋ شۋىنە بىرۋات! ئەم بابەتە بۆ ئەۋ كەسانەى دەچنە ۋالاتانى دىكە ھەمان راستى تىدايەۋ ئەگەر ئەۋان بىيانەۋىت، ھەمان ھەلسۈكەۋى ۋالاتانى خۇيان بىكەنەۋە؛ ئەۋا دوۋ رېگا زىاتريان لەبەردەستى نىيە، يان دەبىت بچنە شۋىنلىك لەگەل ئەۋ كەسانەدا بۆين، كە ھاۋبىرو ھاۋ رەقتارىن، يان دەبىت بەشۋەپەك بۆين، كە گۆشەگىر بىنۋ كەمتر لە شۋىنۋ تىكەلى ئەۋانى دى نىزىك بىنەۋە. يان ناچارن ۋەكو ئەۋان بۆينۋ ۋاز لە زۆرىك لەكولتۋورۋ خۋو نەرىتەگانى خۇيان بىنن، ئەگەرنا بەناسانى شۋىنۋ جىگەيان نابىتەۋە.

ئەم رۋونكرىنەۋىيە بۆنەۋە بوۋ؛ تا نەنىنى سەركەۋىنى كەسانىك بزانىن، كە تەنھا زىمانى مېھرىبانى زىمانىيە، رەنگە زۆركەشش بلىن، كە مېھرىبانى بوۋن، ۋا دەكات بەناسانى بىين بە ڧوربانىۋ نىچىرى كەسانىكى نامېھرىبانۋ شەپانگىزۋ بىپىچەۋانەۋە مېھرىبانىۋونمان بەدەرفەت بزانن؛ تا ھەلپەرستانە مامەلەمان لەگەلدا بىكەن. ئەم رەستەپە، ۋەكو ئەۋە ۋايە بلىنن: (چرا) دەبىت دوۋ ۋەزىفەى ھەبىت، يەككىيان بۆ پەخشكرىدى رۋوناكىۋ نەۋىترىش بۆ پەخشكرىدى تارىكى!

ۋاتە: ھەركاتلىك تارىكى زىاتر بوۋ؛ ئەۋا چىراى تارىكى دابگىرسىننۋ بۆ ھەر زۆرىكى تارىكىۋ بىپەنچەرۋ رۇشائى چىرايەكى تارىكىمان بىت؛ بۆنەۋەى ھەركات تارىكى زىاتر بوۋ، ئىمەش چىراى تارىكى رۇش بىكەنۋ تارىكى پەخشۋ بلاءۋ بىكەنەۋە؛ بۆنەۋەى لەبەرەمبەر تارىكىدا، ھەست بەكەمىۋ لاۋازى نەكەن! زۆركەس بىنئاگان كە بە بوۋنى رۇشائى. ئىدى تارىكى تۋانۋ ھەبوۋنى نىيەۋ كاتىك ئىمە مېھرىبانى بڧرۇشش، ئىدى كىرپارىك بۆكرىنى خراپۋ شەۋر بەلا، بوۋنى نىيە.

كەسىك كە بەرامبەر ئىۋە خراپە دەكات، ئىۋە لەبەرەمبەردا ئاشتىۋ مېھرىبانى دەۋىننۋ بە رېگەى خۇتاندا دەۋونۋ تەسلىمى يارىۋ ڧىلەگانى ئەۋان نابىنۋ لە گۆرەپانى ئەۋداۋ بەشۋەى ئەۋ رەقتار ناگەن؛ ئەۋا رېك ۋەكو ئەۋە ۋايە، كەسىك لە كۆلۋنۋ شەقامىكى دىكەۋە، بە چۈبەرگى سەپروسەمەردەۋ، ھاۋتۋەتە كۆلۋنەكەى ئىۋە لە كۆلۋنى ئىۋەدا غەرىبۋ نامۇيە ھىچ كەس دۆستايەتۋ ناكات، ئەۋىش ناچارە، كە يان ۋەكو ئەۋانى دى بىت بە مەۋفەكى مېھرىبانۋ دۆستايەتۋ خۇشەۋىستى بىكات بە پىشەى، يان دەبىت دوۋر بىكەۋىتەۋەۋ بچىتە شۋىنلىك، كە ھاۋرۋ ھاۋرەقتارى ۋەك خۇى بىدۆزىتەۋە.

كەسىك كە مېھرىبان بىت، زىمانى خراپەۋ شەپ نازانىت، ئەمە بەۋ ۋاتايە نىيە، كە ناگەى لە خۇى نىيەۋ بەسادىي لەلەپەن

10 زیره‌کترین که‌سیتی له‌سه‌ر ئاستی جیهان

ناها ده‌توانین زیره‌کی مرؤف بپیوین؟ چۆن؟

شتیکی به‌لگه نه‌ویسته، که ئیمه ناتوانین زیره‌کی بپیوین، وه‌ک چۆن کیلویه‌ک ته‌ماته ده‌پیوین؟ چونکه زیره‌کی، شتیکی مادی به‌رجه‌سته نییه، به‌لگه ئیمه له رینگای ره‌فتاروه، دان به بوونی داه‌مئین. بۆیه ده‌روون‌زانه‌کان، هه‌ندێک تافیکردنه‌وه‌مان داه‌ینا بۆ بیوانی زیره‌کی و نه‌و تافیکردنه‌وانه بریتین له: چه‌ند پرسیارێک که له‌و که‌سه ده‌کری‌ن که ده‌مانه‌وێت پله‌ی زیره‌کی بپیوین، پاخود بریتین له: چه‌ند کردارێک، یان هه‌ردوو جۆری تێدايه.

IQ پیومری زیره‌کی:--

IQ واته: **Intelligenz-Quotient** ده‌سته‌واژه‌ی **IQ** پیومریکی جیهانییه، بۆ زانیینی راده‌ی زیره‌کی به‌کار دێت، نمره‌یه‌که وه‌رگیراوه له په‌کێک له چه‌ندین تێستی ستانداردی جیاواز بۆ هه‌لسه‌نگاندنی ژیری. به‌که‌م پیومری زیره‌کی، له‌لایه‌ن ده‌روون‌زانی هه‌ره‌نسی نه‌لفرێد بینێ و تێدۆر سیمۆن له‌ ساڵی ۱۹۰۵ دانرا، پاشان بۆ په‌که‌م جار له‌ ساڵی ۱۹۱۲ وه‌کو شیوازیکی **IQ** چه‌ندان پیومری دیکه‌ی زیره‌کی داه‌ینراون، به‌لام

زاراوه‌ی پێشنیارکراوی نوێ، بۆ نهمردنه‌مان به‌ تێسته‌کانی ژیری مندا‌لان که پێشتر له سه‌ره‌تاکانی سه‌ده‌ی بیسته‌مه‌وه به‌رمیان گرتیوو، له‌لایه‌ن ده‌روون‌زانی نه‌لمانی ویلیام سترنه‌وه دا‌نرا.

پنکه‌اتوه له چه‌ند پرسیارێک، یان چه‌ند کردارێک له رینگه‌یه‌وه ته‌مه‌نی تافیکردنه‌وه‌ی زیره‌کی عه‌ق‌لی ده‌ستنی‌شان ده‌کری‌تو دابه‌شی ته‌مه‌نی زه‌مه‌نی مرؤف ده‌کری‌تو نه‌جامه‌که‌ی له ۱۰۰ ده‌درێت، به‌م شیویه ده‌توانین ئاستی زیره‌کی تاکه‌مان بزانی، واته: ئه‌وه‌ی نیشانه‌کانی له‌ ده‌وری (۹۰-۱۱۰) بێت خاوه‌نی عه‌ق‌لیکی مامناوه‌ندی و ئاساییه، که له ۵۰٪ خه‌لکی نیشانه‌کانیان له‌م پله‌یه‌دايه، رێژه‌ی زیره‌کی له‌ نیشانه‌کانی نیوان (۶۸-۹۰) زیره‌کی که‌مو پله‌ی خوار (۶۸) ئاستی ژیری دواکه‌وتوو هه‌ژمار ده‌کری‌تو رێژه‌ی (۱۱۰) به‌سه‌روه‌ خاوه‌نی زیره‌کییه‌کی به‌رز و کۆتا رێژه‌ که له تافیکردنه‌وه‌که ده‌ستنی‌شان ده‌کری سه‌رووی پله‌ی (۱۴۰)ه، که‌سانێک هه‌ن نه‌م ئاسته‌یان تێپه‌راندوووه که‌م‌ش‌توو به‌ به‌رزترین ئاستی زیره‌کی، زۆر ئه‌وانه‌ی ناویانگیان ده‌رکردوو له جیهان وه‌ک: (بیل گه‌یتس، ستیف جۆبز، نه‌حمه‌د زویل،

1

ئا: نارین جووتیار

زانكۆى كالىفۇرنىيا لەبارەتتە دەلەت: (باشترین زانكۆى بىرگارىيە لە جىياندا).

تېۋرۇ لىكۆلىنەمەكانى:

نەزىكە ۲۰۰ لىكۆلىنەمەكانى زانستى ئەنجام داۋە، جەننەن كىلىپى نوۋسىيە، ھەرچەندە كاتى پىۋىستى نىيە بۇ نوۋسىن زىاتىر بەدۋاى دۆزىنەمەكانى شىكرىنەمەكانى پىرسىيەمەكانى دانانى تىۋرى جۆرىيە لەبارەى بابمەكانى (سەنۋر، زەنجىرە، بەردەۋامى، لىك جىيى، رىمانى تەۋاۋكارى) و شىكرىنەمەكانى خىراۋ بىنچىنەكانى دەپى و بىنچىنەكانى خۇيىنەن بۇ زىاتىر جالالىۋىنى خۇيىنەكانى پىدەمەكانى بۇ ۋەگەرخستى بىرىيانو نوۋسىن بەۋردى لە ۲۰۰۶ تاۋ (ھاۋكىشەكانى پەرسەندى پەرت) بىلاۋ كىردەۋە كە تىۋرىكى ناۋخۇيى جىيانىيە، لەبارەى بابمەكانى (ھاۋكۆكى زىادە، تىۋرى ھەرمەكى مەترىكى، ھاۋكىشە بەشەكىيە جىياكارىيەكانى تىۋرى ژامەى، ئەندازەى جەمەى) ۋە شىكرىنەمەكانى داھىيانكارىيەكانىيەۋە بۇكىشە ئەستەمەكانى ناۋبانكى دەرگىدەۋە، گىرگىرىنەشيان تىۋرى (گىرىن تاۋە).

خەلەتەكانى:

جەننەن پەراۋ دىيارى خەلەتە مەدالىيە ۋەگىرگىتەۋە، لە تەمەنى ۹ سالىدا، بەشدارى كىردەۋە لە ئۆلۈمپىياتى جىيانى ۋە تۋانىۋىيەتى مەدالىيە فىلىز بەدەست بېيىت. لە ۱۹۸۶ مەدالىيە پىرۇننى بى دەست ھىناۋە، ۱۹۸۷ مەدالىيە زىۋى بەدەست ھىناۋە، لە ۱۹۸۸ مەدالىيە زىۋى پى بەخىراۋە، لە ۲۰۰۶ سالى خەلەتە نۆبلى پى بەخىراۋە بە (موزارت الرىياشيات) ناسىندەۋە، ھەروەھا لە ۲۰۱۰ خەلەتە مەلىك قەبىلى ۋەگىرگىتەۋە.

نەننى سەركەۋىتى:

تاۋ لە باسى سەركەۋىتى خۇيدا دەلەت: مەن ھىچ تۋانىيەكى جادۋىيە نىيە، بەلگە تەنھا سەپرى كىشەكان دەكەم، ۋەك ئەۋەى لە پىشۋادا بىنچىنەمەكانى شىكرىنەمەكانى بۇ كىرەت، بەۋەش بىرۋەكەمەكت پى دەدات بۇ ئەنجامەكانى كەركە، ھەمۋە كەركە گەۋە لە بىرۋەكى بىجۋەكەۋە دەست پىدەكات، ئەمە بە تەنھا بەس نىيە، بەلگە دەپىت يارى لەگەل ئەۋە كىشەمەكانى بىكەت، بەمەش بە تىپەپىۋىنى كات زانستخۋاز دەپىت لەبارەى ئەۋە بابەتەۋە.

زۆربەى زۆرى خەلەكى، كىشەكان لەگەل بىرگارىدا ھەمە، بەلام تاۋ رەستەۋە شىكرىنەمەكانى بۇ دەكات، ھەتا ئەگەر لى تىنەگەتە ئەزانىت جى دەكات پىش بەرەۋە پىشېرىنى ھەر ۋەدەكارىيەك ئەۋە بۋارە، زۆر بەخىرايى شىكرىنەمەكانى بۇ دەكات، ھەروەھا دەلەت: تا زىاتىر زۆرتىر لە بابەتەكانى قوۋل بىيەمە، بىرۋەكى زىاتىر زانبارى زىاتىر پىدەكات، ھەتا ئەگەر پىشېر زانبارىت لەسەرى نەبۋىيەت، ھەروەھا دەلەت كە مەدال بۋە، خۇشەۋىستىيەكى زۆرم بۇ بىرگارى ھەبۋە، ئەۋە خۇشەۋىستىيە زۆرە، بۋە بەۋەى ئەۋەى بىتۋەم لە ماۋىيەكى زۆركەمە، بىتۋەم كىشەى زۆر قورس شى بىكەمەۋە لە بۋارى ژمىرياردا، لە خالىكەۋە دەستەم پى دەكە، تا ماۋىيەكى زۆر بىرە لى دەكەدەۋە خەرىكى دەبۋەم، تا كۆتايەم پى دەھىنا. «تۋەش بەم شىۋەيە دەتۋانىت سەرجەم كىشەكانت چارەسەر بىكەت لە ژياندا، بەمەرجىك بە ئاشنايەۋە لە بابەتەكە بىروانىتە پىشۋە دىۋىت بىت، تا دەگەيتە خالى كۆتايى تەننەمە ئەگەر زانبارىت نەبىت لەبارەىۋە، چۈنكە بە تىپەپىۋىنى كات، پىگانەكانى گەپىشتەن بە چارەسەر دەدۇزىتەۋە.

گالىۋ گالىلى، ئەدۋەل ھەنرە... ھەنرە. زۆر كەسپىي دىكەش ھەن، ناۋيان لە مېۋە تۋەمەركاۋە، بەلام نازىرەت ناخۇ ئەمانە زىرەكىيان لە ج ناسىتەكانى بۋە، ئەۋەنى گەپىشتۋەن بە ناسىتە زىرەكىي رەستەقەنە، ۱۰ كەسپىيەن لە سەن ناسىتە جىيان، ۋەك زىرەكتىرىنى كەسپىيەمەكانى جىيان دەستىنەشيان كىراۋن كە بىرەتەن لە:

بەكەم: تىرىنىس تاۋ IQ 230 -

تىرى زانكۆى ماتەماتىكى ئۈستۈپالىيە، ۋەك زىرەكتىرىنى كەسپىيەمەكانى دەستىنەشيان كىراۋە، بە پى تەقەرىنەمەكانى، نىشانەكانى زىرەكىي ئەۋە، دەكات بە ۲۳۰ پە، ئەۋەش بە بەراۋە IQ جىيانى بۇ دىيارىكەندى ناسىتە زىرەكىي لەگەل ناسىتەكانى پىۋەنى جىيانى زۆر زىاتىرە زىرەكىيەكى لە بۋارى بىرگارىدايە، بە (موزارت الرىياشيات) ناسراۋە. تاۋ ۋەك پىرۋىسۇر لەبەش ماتەماتىك ۋە دەلەتەۋە لە زانكۆى UCLA كالىفۇرنىيا لە لۇس ئەنجەلوس.

كۆرەتەك لە ژيانى: تىرى لە ۱۷ يۈلىۋ ۱۹۷۵ لە شارى ئىدىلەيد، لە باشۋورى ئۈستىرالىا لەدەك بۋە، (بىلى تاۋى باۋكى، دىكتۇرى مەندالانۋ (گىرىس) دىكەش، بىروانىيە فىزىياۋ ماتەماتىكى بۋە، لە ۱۹۷۲ سالى ھۈنگ كۆنگى جىن بەرەۋە ئۈستىرالىا كۆچىان كىردەۋە، دوۋ بىرە لەخۇى بىجۋەكتىرى ھەمە بە ناۋەكانى (سانتېرېۋر، نايچەل)، تىرى لە ۲۰۰۲ ژيانى ھاۋسەرى پىكەتەۋە لەگەل ناھەرتىكى ئەمەرىكى بە ناۋى (لورا) ۋە خاۋەنى دوۋ مەندالە بە ناۋەكانى (۱۱ سالى، مەدالەن ۲ سالى) خاۋەنى رەگەزنامە جىنۋە ئۈستىرالىا ئەمەرىكىيە، ھەر لە مەندالەيەۋە جىياۋز بۋە لە مەندالەنى ھاۋتەمەنى خۇى، ھەر لە تەمەنى زوۋەۋە تۋانىيەكى لە رادەبەدەرى ھەبۋە لە بۋارى ژمىريارى بۇ لەبەركەندى زاننىي ژامەكانى شىكرىنەمەكانى، بۇيە لەگەل مەندالەنى تەمەنى ۵ سالى نىرەدراۋە بۇ ھۆتابخەنە تايەت، بەلام دۋا ۶ ھەفتە لە ھۆتابخەنە دەرھىنراۋە، بەۋەى ئەۋەى مامۇستەكانى نەپانەۋانىۋە چۈن مامەلە لەگەل ئەۋە مەندالەدا بىكەن. «كىن كلىمەنتس» كە پەكەك بۋە لەۋەنى ۋەنى پىۋەتەۋەمە لەبارەى تاۋ دەلەت: «كاتى بۇ دۋا چار لە ھۆتابخەنە گەپەۋە لە گۆشەپەكى ژۋەركەى دانىشتىۋە كىتەپكى بەھىزى بە دەستەۋە بۋە دەپخۇيىندەۋە لە زىر ناۋنىشەنى(ھىسپى جىياكارى تەۋاۋكارى) كلىمەنتس ئاشكارى كىرە كە ھەر لە ھەۋە سالىيەۋە، پىنەسەى كۆمەلەكانى شىكرىنەمەكانى (گەرتەكانى ۋەنى بەپانى) زاننىۋە بە بىكارەھىنانى (جىياكارى لە بىرگارىدا) زۆرچار پىرسىيەكى لە دىكەى كىردەۋە خۇشى زۆر بە دۋا ۋەلەمەكاندا جۋە.

بىروانىيەكانى:

تىرىنىس تاۋ ھەر لە مەندالەيەۋە، خاۋەنى تۋانىيەكى زۆر بۋەۋە ۋەك ھۆتابىيەكى بەھەرمەندۋە تايەت بۋە، دۋا تەقەرىنەمەكانى لە تەمەنى ۱۴ سالى لە زانكۆى ھەندىز بەشى ماتەماتىك لە ئۈستىرالىا دەست بە خۇيىنەن دەكات، لە تەمەنى ۱۶ سالى بىروانىيە بەكالىۋرەۋس بە پەلى ناياب ۋەدەگىرەتە لە ۱۹۹۲ بۇ خۇيىنەنى ماستەر رۋە دەكاتە ۋەلەيتە يەككەتۋەمەكانى ئەمەرىكا لە زانكۆى بىرىنستون لە نىۋجىرىس لە تەمەنى ۲۰ سالىدا، بىروانىيە ماستەر بەدەست دەھىنەتە لە تەمەنى ۲۴ سالى بىروانىيە دىكتۇرا ۋەدەگىرەت، بەمەش دەپىتە بىجۋەكتىرى پىرۋىسۇر لە جىياندا لە رۋەى تەمەنەۋە. لە ۱۹۹۹ ۋەك پىرۋىسۇرى يارىدەدەر لە بەشى ماتەماتىك لە «جۆزىف رۋەنك» رەگى كۆلۋى زانست لە

فهرری و او په پمانه فهرنسییه کې و اوړپکې **صمیل هملیان** دا، یو روځانی دولته نوښه کې غږوړه حمان، به لام نه پانتوانی دوست بگرن به سمر دولته کې غږوړه حمانی داخپلدا، په لگو له و شهردا سوپاکې فهرری شکاو خوځی واته، فهرری کوژرا، (صمیل) یش به پیل گپرو دواتر له زینداندا گپانی له ده ستدا.

ھەولەكانى ئەبۇجەغھەرى مەنصور بۇ گىرانەھى ئەندەلۇس:

ئەبوجەغفەرى مەنسۇور رىقۇ كىنى دىنەركايموھ لەسەر
 ەمبۇرەحمانى داخىل، بىردەوام لە ھەولدا بوو؛ بۇئەۋى بۇئانىت
 ئىندەلوس لە ژۇر چىگى ەمبۇرەحمان دەرپەيتتو بە دىلى بىگىت،
 بۇ ئەم مەبەستە سىر كىردىمەكى لە ئەفرىقاۋە نارد بۇ ئىندەلوس، بەلام
 ەمبۇرەحمان تۋانى بەسەرىدا سەربىگەۋىتو سىر كىردەكەش بىگۇزىتدا
 ئەبوجەغفەر لەسەر چىم ھەولەكانى بۇ گىرەنەۋى ئىندەلوس
 بۇ ژۇر دەسەلاتى ەباسىيەمەكان شىكىتى ھىنا، دۋاجار ئەبوجەغفەر
 رىگەمەكى دىكەى بىكار ھىنا. بۇ دىلانەۋە كەمەندىگىش كىردى
 ەمبۇرەحمانى داخىل، چەندىن نوپەنرى ئاشتى نارد بۇلا!

په پامې خوی به وموندکېدا بريتې يوو له موی که سمرسامی خوی
نشاندا يوو به تواناو لېناوويو به میزی ورمبرزی که تو کسیتی
ناوړو دربردرج بویوت، توانیوت له واته دووره دسته نهو
دسه لاته پېدا بکېتو بیت به خامنی نهو واته!

ھەلۈكەتى قورمىش:

ھەندىك لە مېزۈنۈسەن بىس لەۋە دىكەن كە ئەبوجەغىر بە
ھارپىكەنى دىگوت؛ پىم بىلەن ھەلەكەي قورمىش كىيە؟
ھاۋەلەكەنى گوتىن؛ فەرمانىرەۋى باۋىرداران، ئەۋ كەسىمە كە
پادىشا لىي رازىيە، دۈژمەن لەۋا دىمات، ئۆقرەيى بىر قەرزەر دىكات،
دۈژمەن لەۋا دىمات. گوتى؛ مەبەستان كىيە؟ گوتىن؛ موعاۋىيە.

خليفة گوتی، نه خیر نهو نییه.
وتیان: عبدالملیکی کوری مروانه.. گوتی: نه خیر نهویش نییه!
گوتیان: کهواته: کییه نهی فرمانروای باومرداران؟

نمبوجه صفری منصور گوئی: عمبدور حمانی کوری موعاویه،
هه لۆکه‌ی قورمه‌شه، نهو که‌سه‌ی به مه‌له دهرای بری، به بێ
سه‌دان میل جۆله‌وانی بری، به تمنها جووه ولاتیکی بیگانه‌وه،
ولاتی ناوه‌دانگرمه‌وه، سوپای به‌هیزی درووستکرد، دیوان به‌رنامه‌ی
کارگیری بۆ ولاته‌که‌ی نووسییه‌وه.. بووه پادشا دوی دابراو رووخانی
خیلافه‌ته‌که‌ی، به‌هۆی به‌هیزی و چاکو جوانی بیرکردنه‌و ماکانو
به‌هیزی سه‌رگه‌مته‌نگانییه‌وه.

سیف‌آه‌گانی عہد دورہ حمانی داخل:

عمبد و رحمان پیاوکی دوربین بوو، گورجو گۆلو نازا بوو له
راپه پیندا، توندو بههیزو بهتاو بوو له وهلاماندوهی نهیارانیدا،
زۆر پرسو راوئێژی دهکرد، نازا بههیزو پالهوان بوو، زۆر حمزه‌ری
دهکرد، بهخشدمو دستکراوه بوو، زمانپاراوو شاعیر بوو، زانا بوو، به
دووڕینی خۆی بۆ تاریکیابه‌گانی ده‌روانی، وصفی لاوازی به بههیز
دهکرد، مصاصفی له قورتوبه درووست کرد هاوشتیوه باپیری، هشام که
مصاصفی له شام درووست کرد، قورتوبه‌ی به چه‌ندین کۆشکو ته‌لاری
به‌رزو باخچه‌و سه‌وزایی پازاندوه، هه‌سا به درووستکردنی مزگه‌وته‌ی
گه‌وه‌ری قورتوبه، که دواى خۆی کوڤه‌که‌ی ته‌واوی کرد، که قورتوبه
شانازی ده‌کات به‌و مزگه‌وته‌وه به‌سه‌ر هه‌موو پایته‌خته‌گانی جیهاندا!

سالی ۱۷۲۲ی کۆچی، عهدوردحمانی داخل له فورتوبه کۆچی دوازی کردو بۆ هه‌میشه مالاوازی له ژیان کرد، دواى نه‌ومی توانی ۳۳ سالو جوار مانگ، حوکمی ولاتی نه‌نده‌لوس بکات، که هه‌ولی دهدا، له پرووی پێشکه‌وتزو شارستانیه‌ته‌وه، شان له شانی ده‌ولتی عه‌باسی بدات. نه‌نده‌لوس بوو به جراه‌کی رووناکو تاریکایی نه‌مروپای رووناک کرده‌وه!

[illegible]

چيروکسی راکردنی عبدوړه حمان دوور درېزه، لمبرمهوه نيمه ليردا
تمنا باس له رويشتنی عبدوړه حمان دمکين له شاموه بړ نندولوس، که
چيروکيکي ناپاهو شایمی نوموه بخوږنړيتوبو پندی لومړ بگيريت...

عبدالرحمان له نهفريقا،

هیچ کام له ئومه و پیهکان، له ئەفریقا نەبوون، هەر له خەمیاڵیشیاندا نەبوو بگەنە ئەفریقا، هیچ هیواپهکیان نەبوو کە ئەفریقا بێت بە پەناگەیک بۆیان، ئەبەرئەوهی (ئەبن الحەبیب الفهري) له لایەن عەباسییەکانەوە کرابوو فەرمانڕەوای ئەفریقا، فەهری کەسیکی (سۆزو) بوو و فابوو بۆ عەباسییەکان.

بەلەم ئەمۇد نەبۇوھ رېڭىر بۇ مانەمۇى عبدۇرەھمان، ئەمۇ تۈانى
ماۋى پېتچى سالى لە ئەفرىقا بېمېنتېمۇ، لەمۇ ماۋىمېشدا خۇى شارەمۇ
نەبېشت عبدۇرەھمانى كۆرى ھەبىپ بىزىتې كە لەزىر دەسلەلتى
نەۋادىمە! عبدۇرەھمان لەمۇ ماۋىدە زۇر لە ناردەمتى دەردەسەرى
ھەزرىدا دەزىا، بەلەم دۈى ئەمۇ چەند سالە، كەمىك خۇشى رۈوى
تېكىرد، ئەمۇش بەھۇى ئەمۇى خوشكەكەى كەسكىكى نارد بۇ لای
عبدۇرەھمانو گەھمەرو مروارېپەكانى خۇى بۇ ناردېو، كەسكەش
ۋاتە، نېرداۋەكە ومكو پارېزىرېك لەگەلېدا بېمېنتېمۇ!! عبدۇرەھمان
سۈۋدى لەمۇ گەھمەرو مروارېپەكانە بېنىو تۈانى خۇى پې بىزىنتىو خۇى
پې بىرگىت لە ناۋ بەر بەرېپەكاندا، كە خىزمەكانى دېكى بوون، لەناۋ
ھۆزىكانى ئەۋاندا ماپەمۇد لەلای ھۆزى رۇستەم خۇى ھەشاردا!

عبدالرحمان جاوی لکسر نیندھلوس بوو:

بارونۇخى ئەندەلوس خراب بوو، ئەندەلوس دوجارى وشكەسالىو دابىشبوون هات، لە نىوان ھۇزەگانى مەزەرى يەمەنيدا.. عەبدۇرەھمان ئەم ھەلى ھۇستەمۇ پلانى دانا بۇ دەست بىسەرگرتنى ئەندەلوس، بۇ ئەم مەبەستە پەيامىكى نووسى، بە مەولاي بىر دەستىدا ناردى بۇ ھەمۇ ئەم ئومەويانى كە لە ئەندەلوسدا دەريان، پىرى راگەيانەن لە ھەر شوپنىك ھەن خۇيان ھىشارداو، لە پەياماقوولانو گەورەپەوانو كەسەنى بەھىزو نازا، بىن بۇ لاي عەبدۇرەھمانو گۆپراپەلى فەرمانەگەنى بىكەن! بۇنەمۇ دەولەتى ئومەوى درووست بىگەنەمۇ، بەلام لە ئەندەلوس، ئەوانىش گۆپراپەلى فەرمانەگە ئەويان كەو بە دەمىمۇە چوون، سالى ۱۲۸ كۆچى بەرامبەر ۷۵۵ زاپنى، كاتىك ئومەيەگەن كەشتەنە لاي، عەبدۇرەھمان ھىزىكى باشى ئى درووستكەرن، ئىنى ھەلى وەرگرتەمۇ دەستەلاتى دا، بۇ ئەم مەبەستە پەلامارى كۆشكى فەرمانەروى ئەندەلوسيان داو شەريان لەگەل فەرمانەروى ئەندەلوس (يوسقى كۆرى عەبدۇرەھمانى فەيرى) دا كەو تەوانيان لە ناوچە مەصارە لە نىك شارى قورتوبە، سەرگەوتەن بەدەست بەينىن، سالى ۱۲۸كۆچى عەبدۇرەھمان چوو ناو قورتوبەو، دەولەتى ئومەوى راگەيانەن بوو پەشاي ئەندەلوس!

نه‌یارانی زۆر هه‌ولیان دا؛ تا پێشی بێ بگرنو ڕێگه نهدمن دهمسه‌لات
بگه‌ڕێته‌ دهمست، به‌لام هه‌چ کام له هه‌وێو گۆششی نه‌یاره‌کانی، نه‌یان‌توانی
سه‌رکه‌وتوو بێ؛ بۆنه‌وه‌ی دهمسه‌لاتی ئێ پسه‌نه‌وه، عه‌بدوڕه‌حمان بووه
خاوه‌نی سوپا به‌هێز و ئازا.. هه‌رحنده ئه‌بوچه‌عه‌فری مه‌نصورو

سەرچاۋەكانى پېسېبونى زېنگە دوو جۇرن، سرووشتىو دستكردى مرقۇف، دووكەلى گرگانەكان كە لەئەنجامى تەقىنەۋەى گرگانەكانەۋە درووست دەپت، لەگەل خۇلبارىن كە لەئەنجامى باى بەھىزەۋە، كە ھەلگىرى خۇلە درووست دەپت، دوو پېسكەرى سرووشتىن، زۆرتىن كارىگەرىيان ھەيە لەسەر زېنگەۋ جېنەكانى كەش، لىردا باسى گرگانەكان دەكەين، گرگانەكان لە كاتى جالاكبوونو تەقىنەۋەدا، تەپوتۇزو خۇلەمىشو دووكەل دەكەنە زېنگەۋ، ھىزى تەقىنەۋەكەۋ بىرى دووكەلو خۇلەمىشەكەى لەسەر كەشو ھەۋاى زەۋى كارىگەرىى خۇى ھەيە، نەۋونەى گرگانىك باس دەكەين، گرگانى (كراكاتو، يان كراكاتو)، دواين جالاكى گرگانەكە سالى ۲۰۱۴بۈو.

نەزىكەى زياتر لە ۱۳۰ سال لەمەۋبەر، لە ۸-۲۷-۱۸۸۲، تەقىنەۋەمىكى گرگانى پوۋى دا لە دوورگەى گرگانى (كراكاتو) لە ۋلاتى ئەندەنۋوسىيا، لە باشوورى رۇزەھلاتى ناسىيا، كە دەكەۋتە تەنگەبەرى سۇندا، لە نىۋان ھەردوۋ دوورگەى (جاۋا)و (سۇمەترە)، مېزوۋىيەكى بىر لە تەقىنەۋەى گرگانى ھەيە، بەلام ئەۋەى لەو رۇژەدا پوۋى دا، بە يەككەل لە گەۋرەتەين رۇدوۋەكان دادىرتىت، لە مېزوۋى تەقىنەۋە گرگانىيەكاندا، كە تائىستا تۇمار كرابېت لە جېھاندا، لەم جۇرە تەقىنەۋەنە، زۇر بەكەمى پوۋ دەدەن، سەدان سال يەك جار، دەنگى تەقىنەۋەكە لەدوۋرى (۴۰۰) كىلۇمەترەۋە بېسترا، دەنگەكەى ۋەك دەنگى تۇپ ۋابوۋ، لە شەۋدا نەزىكەى (۲-۴) سەعات دەنگەكەى بەردەۋام بوۋ، تەپوتۇزو خۇلەمىشى گرگانەكە، تا (۸۰) كىلۇمەتر بەرزىۋەۋە بۇ جېنە بەرزەكانى كەش، لە ناۋچەكانى دەۋرۋەبەرى گرگانەكە، خۇر بەتەۋاۋى ديار نەما، بەجۇرەك لەناۋ شەۋدا بوون بۇماۋەى دوو رۇژو نىو.

لەماۋەى ۱۳ رۇژى دۋاى تەقىنەۋەكە، تەپوتۇزو خۇلەمىشەكەى، تەۋاۋى زەۋى ناۋچەى باكوۋرى ھىلى كەمەرى زەۋى داپۇشى، تەپوتۇزە سوۋكەكەى، كە لە جېنە بەرزەكانى كەشدا مابوۋەۋە، تا دۋاى ۲ مانگ لە تەقىنەۋەكە، دېمەنىكى جۋانى بە ناسمان بەخشى!! بوۋ بەھۋى دەرگەۋەتنى دېمەنى سەرنجراكىشى سوور لە كاتى خۇرناۋابوۋندا، تا ئەۋ كاتە نەبىنرابوۋ، ھەروەھا ديارەدى ناباۋ، ۋەك دەرگەۋەتنى خۇر بەرەنگى سەۋز، يان شىن، ئەم دېمەنە سەرنجراكىشانە لە كاتى خۇرناۋابوۋندا بەدرىژىيى زستانى سالى ۱۸۸۴ بەردەۋام بوۋ، لە ھەريەكە لە ئەۋرۋاپاۋ

ئەمەرىكادا، بەلام دېمەنى خۇرناۋابوۋنى ناباۋ، بۇ ماۋەى ۲ سال درىژەى كىشا.

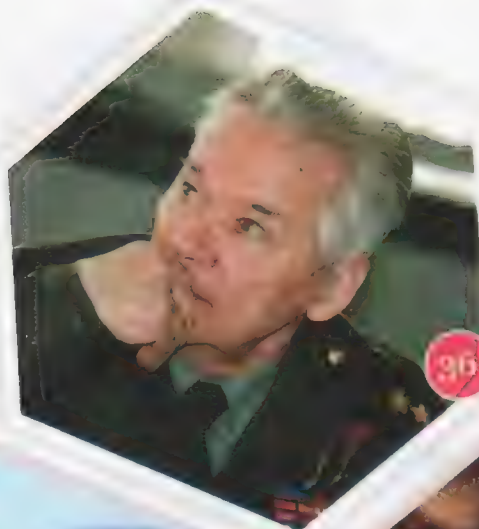
ئەم گرگانە، لە رۇژانى ۲۶/ ۸۸۲/۸/۲۷- دا، جۋار جار تەقىنەۋە، بەلام بەھىزەتەينيان جارى سىيەم بوۋ، بىرى ئەۋ ماددانەى كە ھەلى دەدان بۇسەرەۋە، زانايان لەسەر ئەۋ راپەن كە زياتر بوۋە لە (۲۱) كىلۇمەتر سىجا، بەشى ھەرە زۇرى دوورگە گرگانىيەكەى لەرەگەۋە دەرگىشا، نەزىكەى ۲/۱ مايمەۋ لەسەر پوۋى ناۋ، دواتر بوۋ بەگرگانىكى جالالو ناۋيان لىنا (كراكاتو) واتە، (مەندالى بچوۋك)!! ئەۋ وزمەى لە ھەرچۋار تەقىنەۋەكە دەرچۋو بەرامبەر بوۋ بە (۲۰۰) مىگا تەن لە مادەى (TNT)، بەشى زۇرى ئەم وزمەى كە بىرەكەى ۱۵۰ مىگا تەن (TNT) بوۋە لە تەقىنەۋەى سىيەمدا بوۋە، بۇ بەراۋەردىن بۇمىي ئەتۇمى ھىرۇشىما كە وزمەى (۲۰) كىلۇ تەن بوۋ، واتە: بېست ھەزار تەن (TNT) بوۋە، ماناى ۋايە تەقىنەۋەكە بەرامبەر بوۋە بە(دە ھەزار) بۇمىي ئەتۇمى لە جۇرى ھىرۇشىما، تەقىنەۋەكە بوۋ بەھۋى زنجىرەمىك شەبۇلى بەھىزو گەۋرە لە دەريادا، بەرزىەكەى دەگەيشە (۴۰) مەتر، واتە: بەرزتر لە ۱۲ قات، ئەم تەقىنەۋەى (كراكاتو) بوۋ بەھۋى لەناۋچوۋنى (۳۱۰۰۰) كەس، لە كەناراونشىنەكانى (جاۋا)و (سۇمەترە)، ئەم شەبۇلانە لە كەنارۋە زۇر دوورەكانىش تۇماركران، ۋەك زەرياي ھندى ھېم، كەنارۋەكانى ھەردوۋ ئەمەرىكاۋ كەنالى ئىنگلىزى.

بىرى ئەۋ مادەيەى كە چۈۋە ھەۋاۋە، (۲۱مىگا) بوۋ، واتە: (۲۱مىليار مەتر سىجا)، لە تەپوتۇزو خۇلەمىش، نەزىكەى جۋار كىلۇمەتر سىجايان بۇ بەرزى (۲۷مىگا) بەرزىۋەۋە، تەپوتۇزە گرگانىيەكە، بەھۋى شەبۇلەكانى باۋە، جەندەجارىك بەدەۋرى زەۋىدا گۈيزرايەۋە، بەتمەنە دېمەنى سەرنجراكىشى درووست نەكرە، بەلكو بوۋ بە فلتەرىك بۇ پالاۋتنى تىشكى خۇر، تىنى تىشكەكەى كەم كەردەۋە، بەجۇرەك سالى دواتر، تىكرى گەرمى جېھانى بەرپۇژەى (۱۰۲) پلەى سەدى داپەزىنى بەخۇيەۋە بېنى، لەمەندىك ناۋچەى ديارىكراۋ دوو ھىندەى ئەم ژمارەيە بوۋ، كەشۋەۋا بەناجىگىرى مايمەۋ بۇ جەند سالىك، ئالوگۇر لە ھەموو سەرزەۋىدا پوۋى دا، پلەكانى گەرمە نەگەرايەۋە سەر بارى جارانى خۇى، تا پېنج سال دواتر، واتە: سالى ۱۸۸۸ ز.

سەرچاۋە: كىتەبى حل مشكلۈ الطاقة — فۇاد قاسم الامير

خۇرى

سەۋز و شىن..!

پیکر و رتبه

سەرکەوتووهکان **بی** قوتاىجانه

ئالانى

مىخائىل تىموفىچىڭ كلاشنىكوف

۱۹۱۹ - ۲۰۱۳

مىخائىل كلاشنىكوف كىيە؟

مىخائىل دامەزرىنەرو داھىنەرى چەكى كلاشنىكوف، ئەم
چەكەى كە پىويست بە ناساندن ناگات! چۈنكە ھەمووان بەم
چەكە ئاشنان، كى ھەمە ناۋى ئەم چەكەى نەبىستىت؟ زىياتر لە
پەنجا سالە ئەم چەكە بەرگىر لە گۋالىتىۋ باشۋ پېشەنگى خۇى
كردوۋ، كلاشنىكوف ئەم چەكەى لەلەپەن زۆرىك لە شۆرڭىپرانو
نازادىخۋازانو زۆرجار داگىركەرو دوزمىنانى مەۋھايەتىشەۋە بەكار
دەھىنەرت! تەننەت مىندالانىش ئەم چەكە دىناسن و پى ئاشنان!
گەر بېرسىن چى ۋاى كردوۋ، كە ئەم چەكە، تا ئەم ئاستە
بەناۋبانگو بەكارھاتوو پىت، لە نىۋ زۆرىك لە پىزى سوبى ۋلاتاندا
بەكار دەھىنەرت؟ چى ۋاى كردوۋ، كە ئەم چەكە بەزىندۋىتى
بەمىنەتەۋە لەم ساتەى درووست كراۋ، تا ئەم ساتەۋەختە؟ تا
نىستا نىزىكەى ۱۰۰ مىليۇن دانەى لى درووست كراۋ؟

بۇ ۋەلامى ئەم پىرسىارانە، با بگەپىنەۋە بۇ ژياننامەى
داھىنەرى ئەم چەكە، كلاشنىكوف.. پىاۋىكى بەناۋبانگى ون!!
مىخائىل لە ۱۹۱۹/۱۱/۱۰ لە خىزانىكى پروسىيە ھەزلرو

جووتىار ھاتوۋمە دونىاۋ، لە ناۋچەمەكى دورمەست، كە پى
دەگوترا؛ (ئالانى)، داىكى مىخائىل ۱۸ مىندالى بوۋ، بەلام تەنھا ۸
مىندالىان ماۋنەتەۋە، ئەۋانى دى ھەر بە مىندالى كۆچىي دۋايان
كردوۋ، مىخائىل پەكىك بوۋە لەم ھەشت مىندالە، سەرچەم
براكانىۋ باۋكى مىخائىل بە كارى كشتوكالىيەۋە سەرھال بوۋ،
بەلام مىخائىل ھەزى بە كارى كشتوكالى نەدەكرد، بەلكو ھەزى
لە بۋارى مىكانى دەكردو ھەستى دەكرد لەم پىگەمەۋە دىتوانىت
ھەزى نارمۋوۋەكانى خۇى تىرىكات.. بەلام لەبەرئەۋەى باۋكى
كلاشنىكوف جووتىار بوۋ، بە كارى كشتوكالىيەۋە زۆر مەندوۋ
دەبوۋ، كاتىكى زۆرى لەم پىناۋەدا بەسەر دەبىرد، كلاشنىكوف
ھەۋلى دا بۇ ھاۋكارى باۋكى، ئامىرىكى كشتوكالى درووست بىكات،
ئىدى بىرۋەكەى درووستكىرى ئامىرىكى مىكانىكى كشتوكالى
بىرو ھەزى سەرھال كىرد، چەند جارىك ھەۋلى ئامىرىكى
كشتوكالى دا؛ بۇنەۋەى كەمىك لە مەندوۋبوۋون نازارەكانى باۋكى
كەم بىكاتەۋە، پاشان ھەۋلى درووستكىرى پايىكىلى دا، لەم
كاتەدا ھىچ پايىكىلىك لە ۋلاتەكەيدا بوۋنى نەبوۋ، پاشان ھەۋلى

زورمە.

دواتر ئە سالى ۱۹۴۹ وەزارەتى بەرگىرى سۆفەت، پېشىنارى
كرد بۇ ئەو داھىنەرەنى ناۋى خۇيان تۇمار كىرەبو، كە وەزارەت
فېشەنكىكى بە ئەندازەى 7۰62 مەم درووست كىردو، پېلويستى
بە جەكەك ھەيە؛ بۇ ئەو ئەو فېشەكە بەكاربەن، ئەو كاتەدا
مىخائىل بېرۇكەكەى پېشكەش بە وەزارەتى بەرگىرى كىرد،
شارمەزايانو پېسپۇران زۇر سەرسام بوون بە بېرۇكەكەى مىخائىل،
لە نىۋ خۇياندا دەيان پەرسى، جۇن ەمەرىفكى ناساىى تۋانىۋەتەى
ئەو داھىنەرەنى پېشكەوتوۋە پېشكەش بىكەت؟!

دۋاى ئەو ئەو لەلەيەن شارمەزايو پېسپۇرانەو تەفەككەىرەو
بەكارەنەرە لەلەيەن سوپاى سوورەو، ھەروەھە لەلەيەن سوپاى
بەمەنى وارسۇ پېشۋو، دەرگەوت كە ئەو جەكەى مىخائىل
پېشكەش كىردوۋە تۋانىۋەتەى درووستى بىكەت، جەكەى
كارىگەرە كۋالىتەىيەكى بەرزو وەردەكارى ھەيە دەرگەوتەى
لەبەرەكەنى جەنگەدا پەشتى پې بېسەرتەى

ئەى ئەو كاتەو، تا ئەمەزۇ جەكى كۋالىتەىيەكى
سەرسامى زۇرەك لە سوپاۋ جەنگەوۋە شارمەزايانو سەربازەكە
لە سەرتاسەرى جەپاندا. — ھەر خۇداش دەرگەوتەى لە ئەندەو
تاكەى. ئەم جەكە بەكار دەرگەوتەى پېشەنگى خۇى لە دەست
نادات!

جەنگە رەستەيەك لە بارەى مىخائىل كۋالىتەىيەكى:

* خەلاتى ستالىنى بەدەستەنەرە، كە بەرزەن خەلاتە كە لە
بەكەتەى سۆفەت واتە، لە رۋوسىا دەبەخەرتەى
* سالى ۱۹۵۸ حەكۋەتەى سۆفەت بەكەم مەدالەى پالەۋانى
كارى سۆشەى (ئەستەرى ئالتۋونى) پېشەكەش كىرد.
* خەلاتى لېنىنى وەرگەوتوۋە بەھۋى داھىنەرەنى فېشەكى
ئەندازە 45.5 مەم.

* لە سالى ۱۹۵۲ ەو بۇ مەو شەش سالى بەردەوام بۆستەى
ئەندامى ئەنجۋەنى سۆفەتەى ھەبوو.
* نازناۋى (ئەندازەى دەرگەوتەى، پېشەخەروە.

زەپەر لە سوپاى ۵۵ دەرگەوتەى جەكى كۋالىتەىيەكى بەكار دەرگەوتەى.
مالاۋەى كۋالىتەىيەكى بەرگەوتەى:

كۋالىتەىيەكى دەرگەوتەى نەخۇشى بوو، دۋاى ئەو خەپە
زۇر جەپەرىرى وەردە پېشەكەىيەو، لە شارى ئېجەفەسكى
رۋوسى، لە ۲۲/دېسەمبەرى سالى ۲۰۱۲ كۋالىتەىيەكى بەكەم
۹۴ سالىدا كۋەچەى دۋاى كىرد بۇ ھەمەشە مالاۋەى لە زەپەر
كىرد، سەرۋكى رۋوسىا فەلادەمەر بۆتەن، پەرسەنامەى پېشەكەش
كىرد، سەرۋكەزەپەر (دەمەترەى مەفەدەف) بە بۆنەى
كۋەچەى دۋاى مىخائىل كۋالىتەىيەكى گوتەى، ۋەتەكەمەن
خەسەرەتەىيەكى گەورەى كىرد، كە ناتۋەن پەرى بەكەنەرەو،
تەرەكەى لە نەخەى كۋەمەلگەى سەربازەى فەلەپەلى لە
تەنەشت مۇسكۇ بەخەك سەپەردە، كە سەرۋكى ۋەتەكەى
بۆتەن وەزەپەرى بەرگەرى (سەرىكى شۋېگۇ) سەرۋكى دۋاى
سەرۋكەىيەتى (سەرىگەى ئېفانۋەف) نامادەى بەخەكسەپەرنەكەى
بوون!

درووستەردەى بۆنەرىكى دا، بەلام سەرگەوتەو نەبوو، بەھۋى
نەبوونى نامەرو كەلەپەلى پېلويستەو.

خەزانى كۋالىتەىيەكى، لەلەيەن حەكۋەتەو دەرگەوتەى
دەرگەوتەى نەخەتەى زۇر بۆنەو، بە بېلەو ئەو
ئەم خەزانە نەپەرى حەكۋەتەى سۆفەتەى، خەزانەكەى
كۋالىتەىيەكى رەگەزەن بۇ ۋەتەى سەپەرى، پاش مەوۋەكەى
زەپەر لە سەپەرى مىخائىل زەپەر دەرگەوتەى خۇى پې
فەوول نەكە، لەبەرەو بەپەرى دا بەگەرتەو گەندەكەى
خۇيان، بۇ ئەم مەبەستەى بەپەرى كەوتە پەرى بەرگەوتەى
خۇيان، كە زەپەر لە ۱۰۰۰ كەلەمەترەى رەگەرى، تا دەرگەوتەى
كۋەتەىيەكى گەشەو زەپەر خۇى، لە ئەنجامەى ئەو بارودەخە
سەختەى دەرگەوتەى كۋالىتەىيەكى خەزانەكەى بۆنەو، نەخە
بۆو لە خەزانەى نەمەندەى واز لە خەزانەى بېنەتەى ھەوۋە
بەپەردەى بۆنەى زەپەر، بەتەپەرتەى ئەو بارودەخەدا، كە
كۋالىتەىيەكى دەرگەوتەى خەزانەكەى زەپەر دەرگەوتەى، سەرگەوتەى
كارگەندەى مىخائىل لە سەكى شەمەنەفەردەو دەستەى پەكەرى،
لە كارگەندەى تۋانى شەرگەوتەىيەكى پاش لە بۋەرى مەكەنەكىدا
بەپەرى بىكەت، پاشان لە سالى ۱۹۲۸ مىخائىل جۋە پال سوپاى
ۋەتەكەى بۇ كارۋەرى تەفەمەنى لە بۋەرى دەپەردە، ئەى ئەو
گەندەپەنى درووستەردەى جەكە تەفەمەندەى، لېتەتۋەىيە تۋانە
شارەكەنى مىخائىل وەدەرگەوتەى، ئەو كات تەمەنى مىخائىل
تەنە بېستەى سالى بوو.

جەنگە جەپەنى دەرگەوتەى:

لەگەل ھەلگەسەندەى جەنگە جەپەنى دەرگەوتەى، مىخائىل
بەشەردەى كىرد لە شەرى (بەپەرىسەك) سالى ۱۹۴۱، دۇ ئەلەمان،
لەو شەپەردە مىخائىل بەپەرىسەك، ئەى مىخائىل گەزەپەو
بۇ نەخەشەنەپەكى مەپەندەى، بۇ وەرگەوتەى جەرگەوتەى، پاشان
گەستەنەو بۇ نەخەشەنەپەكى فەرمەى يەكەك لە شەرگەوتەى
نەكەكەنى نەكە جەنگەكەو، مىخائىل دەرگەوتەى، سەرگەوتەى نازارو
نەخەتەى بەپەرىسەك، گەمە لە زۇرەك سەربازە بەپەرىسەكەن
بوو، كە ھەتتەو ھەمەن نەخەشەنەپەكى، دەرگەوتەى، ئەلەمانەپەكەن
جەكەكى تەپەتەى پېشەكەوتۋەپە، كە زۇر وەردە لە پەكەنى
بەپەردە، زۇرەپەى سەربازە رۋوسىيەكەن بەھۋى ئەو جەكەو
بەپەردە بوون، مىخائىل دەرگەوتەى، ئەى بەپەرى داھىنەرەنى نامەرى
كەشتەكەىم لە زەپەر گەزەى بۇ بەپەرىسەكى درووستەردەى جەكەكى
تەپەتەى، كە ئەو ئەلەمانەپەكەن پېشەكەوتۋەرتەى جەكەرتەى پەتەى لە
مەپەندەى جەنگەدا.

مىخائىل دەرگەوتەى دۋاى ئەو: بەپەرىسەكەنەم پەكەختەو
درووستەردەى جەكەكى كەسى پېشەكەوتۋەرتەى بە كەرى
لەپەشەنەم، دۋاى تەوۋەردەى خەمەتى سەربازەم، گەپەمەو بۇ
سەكى شەمەنەفەرو بە ھەوۋەرى ھەوۋەرتەىم دەرگەوتەى نەو
وەرگەوتەى شەمەنەفەردەو ھەوۋەرى كارگەندەىم دەدا بۇ گەشەنە بە
بەپەرىسەكەم، بەلام لەسەر ئەو كارگەم، واتە: جۋەنە نەو وەرگەوتەى
سەكى شەمەنەفەردەو سە جەرگەوتەىم؛ جۋەنە جۋەنە
نەوۋە ھەمەنەفەرو، تەنە كەسەنى پەپەرى، بۇيان ھەبوو بەپەرى

بۇ خويىندى كاران

ديار پشتيوان عوسمان
مامۇستا لەقوتابخانەى ئيشك

- ۱۰- بە گرنگ روانىنە خويىندى بۇ مانگانە نيوەى سال؛
چونكە سەرمەتا ھەنگاويىكە بۇ تاقىكرىنەۋە كۆتايىپەكان.
- ۱۱- پىش وەختو دەۋام، يان لە كاتى فرسەتو پشووەكاندا،
سوودومەرگرتىو پىداچوونەۋەى ھەر وانەو بابەتلىك، بەھۋى
كاسىتو مەلزەمەۋە، تۆماركرىنى ھەر ماناۋ ياسايەكى گرنگو
نۆئ لە نىۋ تيانوۋسى تاپەمتى وانەى خۇت.
- ۱۲- ھاۋكارىو بىرور ئالۋگۆپرگىرن لەگەل مامۇستاي ورياو
ليھاتوو، يان لەگەل ھاۋرپى شاپستەو ليۋشاۋە.
- ۱۳- شىۋەى خەتو نوۋسىن دىستو بىردو چالاكبوون
لە نوۋسىنەۋەى وانەكان، وەلامدانەۋە لە تاقىكرىنەۋەكان بە
پرۇفەكرىنو زياتر نوۋسىن لە كاتى ھەلو دەرھەت، چەندجار
دووبارەكرىنەۋەى نوۋسىنى ياساۋ نەۋونەكان لەرەش نوۋسىكىدا
بۇ گشت بابەتەكان، ئەمەش تاكە ھۆكارە بۇ زالبوون بەسەر
پىنوۋسدا بەتايىپەت لە بابەتى ئىنگىلىزىو عەرەبىدا، ھەرۋەھا
يارىدەمەرىكى بەھىزە بۇ لەبەرگىرن.
- ۱۴- لە ھەر تاقىكرىنەۋەىيەكىدا تىفكرىنو بەراۋردىكرىن
لە نىۋان پىرسىارەكانو نەركاندا بەھىمىنىو لەسەر خۇيى، نەك
پەلە پەلو لە كۆلكرىنەۋە.
- ۱۵- روۋونكرىنەۋەى پىۋىست بەدارشتىكى جوانو دروۋستو
پەچاۋكرىنى ياساۋ خالىبەندىو نوۋسىن، بە وەلامىكى گونجاۋو
مانابەخش، زانىيارى زياترو دەۋلەمەندىكرىنى وەلامەكەت بەھەر
شتىك وابەستە بىت بە پىرسارەكە باشترە.
- ۱۶- بەشىۋەىيەك بىروانە پىرسىار وازانە مامۇستايەكىتو
شىكارى پىرسىارەكە بۇ چەند قوتايىپەك دەكەى، تىبگەن
بەشىۋەىيەكى روۋونو ئاسان.
- ۱۷- وەلامى ھەر پىرسىارىكت نەزانى بەپىنى تواناۋ
شارەزايى خۇت شتىكى لى بدوئ، تەنانت پستەپەك، يان
دوۋ پستە، وشەپەك، يان دوۋشەش بىت، بەھەر شىۋەىيەك
بوو بىت.

- ۱- ھەول بەدە لەگەل ھاۋرپىو بىرادەرى زىرەكەو بەرەۋشتو
كەسى بەھىۋاي سەر گەۋتوۋدا بىت.
- ۲- نوۋسىنەۋەى تەۋاۋى وانەكان لە يەكەم رۇژو سەرمەتاۋە.
- ۳- دانانى تيانوۋس بۇ ھەر وانەو بابەتلىكى سەربەخۇ،
بەشىۋەىيەكى بوختورپىك، لەگەل نوۋسىنى گشت تىبىنىو
سەرنجىك.
- ۴- شوپىنو مىزى دانىشتىن لە نىزىك تەختەو ھىركارو
ھەرۋەھا لە تەنىشت كەسى لەبارو ھاۋكارو رىزداردا بىت.
- ۵- بىتخىكىو بەھەستىۋوونو وردىۋونەۋە لە كاتى
دەستىپىكرىنى ھىركار بە بابەتو وانەكە، تاكۆتايىو پاشان
نوۋسىنەۋەى بەشى داۋاكرارو مەبەست، نەك نوۋسىنەۋەى
خەرىكبوون لەمىانەى شىكرىنەۋەى ھىركاردا.
- ۶- ھىمىنىو ئارامىو سىنەفرانۋى لەھەلسوۋكەۋەت لەگەل
ھەموو ھاۋرپىو دەۋرۋەر، لىبوردنو چاۋپۇشى. بايەخدانو
بەھەندومەرگرتىنى بەرۋەندىو مەبەستى سەركەيت، نەۋەك شتى
لاۋەكىو كات بە فېرۋدان لەگەل كەسىۋەتاكى بىيەرنامە، بەلام بى
لەبىركىرنى رىزو خۇشەۋىستىو رېنمايى بۇ ھەموو مەۋقەلىك
بەپىنى تواناۋ گونجان بەتپىروانىنى خۇت.
- ۷- تىگەپىشتىن پاشان لەبەرگىرن، ھەۋلەنىش بۇ تىگەپىشتىن
لە ھەرۋانەو بابەتلىك كە لە خويىندى لەدەستت چوۋبىت، يان تىي
نەگەپىشتى، يان ۋەك پىۋىست نەبوو بىت، بەلام ھەمىشە وريابە
لەپەچاۋكرىنى ھەستو رىزى مامۇستاكەش ھەرچۇنىك بىت.
- ۸- لەبەرگىرنى رۇژانە بەيى سستىو تەمبەلى، نەك
دواخستىن ئەركى ئەمىرۋ خستەن سەپىنى؛ تاۋەكو چەند ئەركىك
بەسەرتەۋە كۆ نەپىتەۋەو دواچار توانات بەسەرىدا نەمىنىت، يان
دواچارى مەندوبوونو زەھمەت بىت.
- ۹- گرتەبەرى ھۆكارى چوۋستو چالاكى، پاكۋاۋىنى،
بۇنخۇشى، پشودان، خەۋتن، خواردىن، سەردانى دۇستو كەسى
دەلسۆز، بىرگىرنەۋە لە ھىۋات بۇ خەزمەتى گەۋرە.

تەنرى خىزانى

وەرگىرانى: سەرورە غومەر

بەتەننىيەكەمە بە سەرسوۋرمانەمە لەم رۇوداۋە دەروانىت.
 * باۋەكە مەندالەكە بە ھاۋىيەمە خۇي دەزانىت، دايەكە
 پىيى ۋايە مەندالەكە لە خۇي دەجىت. مەندالەكە خۇي بە
 ھاۋىيەمە بۈۋەكە لەكە دەزانىت.
 * مەندالەكە رۇۋ بە رۇۋ گەۋرەتەر دەبىت، دايەكە باۋەكە لە
 مەندالەكە پاندا بە كۈشت دەجىن.
 * ئەندامانى خىزانەكە دەمىگ لە خەۋ ھەلەستىن، ژۈۋەكە
 خەۋنى رۇۋ ھەلەتەن لە بىر دەبەتەمە.
 * ئەندامانى خىزانەكە لە جۈۋەدەمە خۋانەكە دادەنىش.
 خۋەندەكە دانىشتەكە بەتام دەكات.
 * كەچەكە لەسەر ھەشەكە دادەنىشەت، گۈلستانى ھالەيەكە
 گۈل دەردەكات.
 * كەچەكە سەر گۈنەكانى خۇي سۈۋر دەكات، جۈۋەنى بلىسە
 دەكات.
 * لە رۇۋانى بارانبارىندا، سىيەرەكەم ئىزىن دەدەم.
 * پىۋەكە لە سەفەر بۇ مەلەۋە دەگەپتەۋە، شەۋەكە بە
 بىنەست دەكات.
 * ئىنەكە ژۈۋەكە گىسك دەكات، گۈلەپايزىيەكان ھالەيەكە
 بەجىن دەھىل.
 * ئىنەكە شۈۋەشە پەنجەرەكان خۋەن دەكاتەۋە، شۈۋەكان
 لە ھەۋادا خۇيان دەشارنەۋە.
 * ئىنەكە پەنجەرە ژۈۋەكە ۋالا دەكات، ژۈۋەكە

* نۈۋەسەرىكى گەۋرەكە دۈنەيى دايەكە رۇدەۋ، دۈۋەكە
 نەپتەۋى مەلەكە خۇي دايەكە.
 * دايەكە لايەكە بۇ مەندالەكە دەكات، سەۋەتى سەر دۈۋەكە
 خەۋى لىدەكەۋىت.
 * دايەكە مەندالەكە دەبەتە دەۋە، بۈۋەكە لەكە ھەست بە
 خەۋى تەنەيى دەكات.
 * لە سەر شەۋەكە مەندالەكە بۈۋەكە لەكە نىشانى دايەكە
 دەكات، دايەكە سەر بەتەلىسى جەزەنەكە بۇ مەندالەكە دەكات.
 كاتەك دايەكە مەندالەكە دىۋە بە رىگەكە خۇيان دەدەن، دۈۋە
 فەرمىسەكە لە گۈشە ھەۋى بۈۋەكە لەكە دەردەكەۋىت.
 * مەندالەكە رۇۋ بە رۇۋ گەۋرەتەر دەبىت، بۈۋەكە لەكە لە
 مەندالەكە پىر دەبىت.
 * مەندالەكە لەسەر ھەشەكە رادەكەشەت، گۈلەكانى سەر
 ھەشەكە مەندالەكە لەسەر دەست بەرز دەكەنەۋە.
 * مەندالەكە لە مال دەجىتە دەۋە، خەۋەكە ھەمەكە
 دادەنىت.
 * مەندالەكە لە تەنىشت بۈۋەكە لەكە پەۋە خەۋى لىدەكەۋىت.
 بۈۋەكە لەكە لە خۋەشە خەۋى لىدەزىت.
 * ئىنەكە مەندالەكە دەبىت، بۈۋەكە لەكە ھەۋەنگى لەدەكەۋە
 بۇخۇي دەگەپت.
 * ئىنەكە كاتەك دىۋە مەلەۋە پىۋەكە خەۋەۋە، پىۋەكە
 كاتەك دەجىتە دەۋە ئىنەكە لە خەۋەپە. مەندالەكە لە ژىر

من

پشت به تو

دە بە ستم

خاومنى تەواۋى جياكان، ئەي خاومنى ھەموو باشىەكانى بوون، دەمەۋى لەناخى شىكستەۋە، بەۋەپىرى رېزەمەۋە، بېمە خىزمەتتە خۇم شىكۋدار بىكەم.

خودايە دەزانم دەزانى، بەلام جىزى گىرانهۋى نازار بۇ كەسى كە چارەسەرى بەدەست بىت، زۇر زۇرە. خودايە سوپاست دەكەم، كە مەنت بەبەندەپى خۇت ھېۋول ھەرموۋە، بېگومان ھەموو بەندايەتتەپى پاك، تۆي لاپەسەندە، چون گەر خاومەكەت تاكو تەنھا بىت، ئاسوودەپى ماناى ئاسمان دەگەپەنەت.

پەروەردىگارىم، تۆ كە ھەموو سەركەۋتەكانى دونيات بەدەستە، سوپاس، كە شىكست بەمەن رەۋا ھەرموۋە، خودايەگىيان، ئىستا كەپاپىزى مەنە، زۇر ھەلەم گەر وا بېرىكەمەۋە، گول بوون سەركەۋتە. مەن پىشت بە تۆ دەبەستەم، دەزانم بەھارم زۇر نىزىكە، دەزانم رۇژىك دىت؛ بۇنەۋى بەندەكانت سەركەۋن، يەك كاژمىر، دەكەپە دە كاژمىر، گاتەكان ھىندە بەبەرمەكەت دەكەپەت، كە لە بانگى بەپانى تا سېئىدە، دەتوان شاكار ئەنجام بەدەن.

خودايى گەۋرە ھەزىمان بىكە، تا ۋەك بەندە مەزەنەكانى پېشوو، بەرامبەر شىكۋدارىت بەرپىز بېن، كارىكەمان ھەزىر بىكە، كە شەپتان لېمان بىترسىت، فرىشتەكان شەرمەمان لېكەن.

خودايە، كاتىك كە خۇرى كەستىك ئاۋا دەكەپەت، ھەزاران ئەستىۋى پىدەبەخشىت، لە ئاست زانستو مېھەربانىت، ھەموو سىكالاكانم لەگۇر دەنېم، تا ھەزىر دەبەم بەمەلكەچىيەۋە نوۋىت بۇ بىكەم، ھەموو خەيالىكانم ھەلدەۋاسم بە دارى لاي كارىزەكەي باپىرمەۋە، گشت خەۋنەكانم، لەمەن مەنارەى مەزگەۋتى ناۋ باخەكە دەبەستەۋە، بەپىشتىۋانى تۆۋە، رېگە نادەم جىگە لەخۇم دىلەم، ھىچ شىتەكى دىكە بىتە خىزمەتتە. دىلەم دىنەم؛ تا لەنەزىكەۋە بە نوورت ئاشنا بىت، ھەموو ھەيىيەك، بۇنخۇشى دەكەم دەپىنە مەدىنە، با ھىندە رېپىكات، تا تەۋاۋى كىتەپە مەزەنەكەت جىيەجى دەكەت. ئەي پادىشاى پادىشاكانى ھەموو بوون، پارمەتتە دىلەم بەدە. بىگاتە كىۋى عەرەفە؛ تا بىتتە بە يەكەن لەۋ دالەنى كە تۆ شانازى پىۋە دەكەپەت.

سايە سەركەتە

ھەناسەپەكى ئاسوودەپى ھەلدەكەپەت.

* ئۇنەكە بۇ شت كەپەن لە مال دەجىتە دەرمەۋە. جىشتەخانەكە لىۋەكانى دەلەستەۋە.

* ئۇنەكە لە جىشتەخانەكەدا سەۋزە ۋەرد دەكەت، بەھار لە ژىر زەمبىرى جەۋۋا دەگۇزىت.

* ئۇنەكە لە خەمى نازىزانىدا فرەمىسك دەپىزىت، كلىنەكەسەكە نەقۇوم دەپىت.

* ئۇنەكە سەرقالى چىنەنە، زىستان لەبەر خۇيەۋە ھەلدەلەرەزىت.

* ئۇنەكە بەرگ دەۋۋورىت، كراس لەداپك دەپىت.

* پىاۋەكە بەپانى زوۋ لە خەۋ ھەلدەستىت. چاۋەكانى پىاۋەكە زوۋر لە خۇر ھەلدەن.

* پىاۋەكە دەرنەك لە خەۋ ھەلدەستىت. چەرىپاكە لە ماندوۋىتەدا خەۋى لىدەكەۋىت.

* پىاۋەكە بە پەلە لەمال دەجىتە دەرمەۋە. مالەكە بە خىراى پىاۋەكە بەجى دەپىت.

* پىاۋەكە جىگەرمەكەي بە چەرخ دادەگىرسىنەت، جىگەرمەكە لە دەست ژىانى ئامىرى دەنالىنەت.

* پىاۋەكە دەرنەك بۇ مال دەگەپەتەۋە، پەنجەرمەى ژوۋرى نوۋستەن چاۋ لەسەر شەھامەكە ھەلەنەگىت.

* پىاۋەكە ھەسەكانى خۇي بە راست دەزانەت. ئۇنەكە گوتەكانى خۇي بە راست دادەنەت. لاپەردى رەۋادەكانى رۇژنامە دادەۋەرى ھەردوۋ لا لە ئەستۇ دەگىت.

* دزەكە بە ئەسپاسى دەجىتە ناۋ مالەكەۋە. داپەگەۋە شەۋشەى تەمەنى خۇي دەشارتەۋە.

* پىرەمىزىد چاۋىلەكەكى لە چاۋ دادەنە، نىگەى پىرەمىزىد دەكەۋىتە بەر پىيەكانى.

* پىرەمىزىدە ماندوۋەكە لەسەر كورسىيى پارەكە پىشوو دەدەت. ماندوۋىتەپى پىرەمىزىدەكە، كەمەرى كورسىيەكە دەشكىنەت.

* پىرەمىزىدەكە لەسەر كورسىيى پارەكە دادەنەشەت. گەلەى پاپىز دىت بۇ دىدارى.

* بەر لە ھاتنى داربەرەكە، تەنىيەى كەمەرى دەرەختە تاقانەكە دەشكىنەت.

* خۇر ناۋا دەپىت. داپەگەۋە بە نىگەرانىيەۋە بە شوۋن سىيەرمەكەدا دەگەپەت.

* داپەگەۋە چاۋىلەكەكى لە چاۋ دەكەت. چاۋىلەكە ھىچ شوۋنەك ناپىنەت.

* داپەگەۋە لە تەنىشت چەرىپاكەۋە ۋەنەۋز دەدەت. مەرگ لە پىشت چەرىپاكەۋە خۇي مەلەس داۋە.

* داپەگەۋە لەسەر چەرىپاى ئەخۇشخانە كەۋتوۋە. ئامىرى داپەنەرمەكە بۇ دەگىرى.

* داپەگەۋە لەسەر چەرىپاكە گىيانى سەپاردوۋە. ۋەنەى گەنجىتە داپەگەۋە لە نىۋە چاۋەچىۋەكەدا بەزەۋە دەپىت.

خەم و خەفەت

يىگەرد فارس

كاتىك ھاتمەۋە ھۆش، خۇم ھاۋارم دەكرىدو بە دواياندا دىگەرەم، ھەرچەندە بىرىندار بوۋوبوۋو شكانم ھەبوو، ھەندىچار بە بىو ھەندىكى دى بە گاگۇلكى دەپۇيشتەم؛ بۇنەۋى بىاندۇزەمەۋە، كاتىك گەيشتەم لايان و دۇزىمەۋە، ويستم خوشكەكانم دابپۇشم، بەداخەۋە ھەموو گيانىان دەرچوۋبوو، بەنجەى شايتەمانىان بەرز كرىدوۋە، وردە وردە تارىكاىى ئاسمانى دادىپۇشى، لە تارىكىو دىنگى ئازەلەكان زۇر دىترسام، ھەرچەندە گەرەم براكانم نەدۇزىيەۋە، زياتر بەرەو قوۋلاىى دۆلەكە رۇيشتەم دايكەم دۇزىيەۋە، ئەۋىش گيانى دەرچوۋبوو، باۋەشم پياكرىدو بانگم دىكرىد، بەلام سوۋدى نەبوو، گەيشتەم لاي باۋكىشم زۇر دلخۇش بوۋم؛ چونكە ئەو زىندوۋ بوو، لەخۇشيدا باۋەشم پىداكرىد، ھەستەم كرىد توۋشى خۇيىن بەربوۋون بوۋە، پىى گوتەم؛ ئاگات لەخۇت بىتە، زۇر لىرە مەيىنەرەۋە، بچۇرە سەرەۋە كەسىك بانگ بىكە بۇ يارمەتىى دايكتو خوشكو براكانت، لەو كاتەدا لە ترسى دىنگى ئازەلو تارىكىيەكە توند باۋەشم كرىد بەباۋكەدا بەجىم نەدەھىشتە، گوتەم خۇيىنم لىدەرۋات، ئاتوانم بچوۋلەيم، توند لە ئامىزى كرىتەو گوتى؛ كچەكەم ھەمىشە لەسەر ئەو رىگەيە بە، كە لەسەرى پەرۋەردەم كرىدوۋىت، دوعاى بۇ دىكرىد، گوتەم لىبوو شايتەمانى ھىناۋ گيانى دەرچوۋ، بە تەنبا مامەۋە دىستەم بەگريان كرىد دىپارامەۋە تا بىپۇش بوۋم!

بۇ رۇزى دوۋەم عىسر ھىشتا كەس ئىمەى نەدىبوو، شوانىك بىۋىدا تىيەرى بوو، بىفرىاكەۋىتى راگەياندىبوو، ئەۋانىش ھەموۋمانىان لەو شۇيىنە دەرھىتابوۋ، مەنىش بۇ ماۋە پىنج مانگ لە نەخۇشخانە بىپۇش بوۋم!

لە دىستەدانى يەكە يەكەى ئەندامانى خىزانەكەم لەبەردەم خۇمدا، زۇر بىنازارو ئارەھەت بوو، بەلام ھەرگىز ئانۋىتەم نەبوۋم و رازى بوۋم بە قەدىرى خودا، بىن ھىج گەلىو گازىنەيەك. ھىۋادىرم تۇش سوۋد لەم بەسەرھاتەى ئىمە وەرگىرىتو بە قەدىرى خودا رازى بىتو ۋاز لە خەمخواردن بىپىنىت.

بىۋاۋىكى بەتەمەن، خىزانەكەى ۋەقاتى كرىدوۋ، زۇر خەمبارو نىگەرەن بوو بۇى، بەشۋەيەك گارى تى كرىدوۋ، خەم و خەفەتى لەناۋ شاردە، ئاۋبانگى دەرگىدوۋ، ھەربۇيە پەكلىك لە ھاۋرىى خىزانەكەى؛ بۇنەۋى بارى سەرشانى سوۋك بىكات، ئامەيەكى بۇ دىنپىرتو دىلەت،

سلاۋى خوداى گەرەت لىپىت..

من (...) ھاۋرىى خىزانى كۆچكردوۋتەم، خوداى گەرە لىى خوش بىت، بەبىستىنى ھەۋالى مەردىنى خىزانەكەت زۇر نىگەرەن بوۋم، نىگەرەنى غەمى تۇش، ئاۋشارى پەر كرىدوۋ، تۇ يەكەم كەسو كۇتا كەس نىت، خۇشەويستە لە دىست دابىت، بە ھەزاران كەس باۋك، پان دايك، كچ، پان كور... ھەتدىان لەدەست داۋە، بەلام ھەرگىز بەو شىۋەيە، خۇيان گىرۇدە نەكرىدوۋ، من دىمەۋىت چىرۇكى ژيانى خۇمەت بۇ باس بىكەم، ئەمۇسا بىپار بىد، بزانە راي خۇت دىگۇرىت، پاخود نا، چىرۇكى من لە ئىۋارەى ۲۷ رەمەزانى ۱۴۲۱ دىست پىدەمكات، ھەموو خىزانەكەمان ژمارەمان ھەشت كەس بوو، باۋكەم دايكەم خوشكو براكانم بىپارمان دا، غەمەرە بىكەم، قەدىرى خوداى گەرەبوۋ، براكانم نەچوۋنە ئاۋ ئۇتۇمبىلى خۇيان، ھەموو بەيەكەۋە لەناۋ يەك ئۇتۇمبىلدا بوۋىن، ھەربەكەمان قورئانلىكى پىرۇزى بەدەستەۋە بوو دىخۇيىند، ۋەك ئەۋەى ئەمە كۇتا چار بىت بىخۇيىن، دىمانويست ھەتا دىگەينە ئەۋى، قورئان بىخۇيىنەۋە، خوشكەكانم دىگريانو دوعاىان دىكرىد، مەنىش لىم پەرسىن بۇچى دىگريى؟ يەكلىكان گوتى؛ ھەستىكى سەيرم ھەيە، ۋا دىزانم ئەمە كۇتا سەفەرمان بىتە لەو ساتەدا ۋا بزانەم، باۋكەم خەمبىرەۋەۋە سەيارەكە ۋەرگەرە لە شۇيىنكى زۇر بەرزەۋە كەۋىتە ناۋ دۇلىكەۋە، لەكاتى رۋوداۋەكەدا، بانگى ئىۋارەى دىداۋ ھەموو بەرۇزۇو بوۋىن، لە كاتى كەۋىتەخوارەۋەماندا، من بەھۋى دەرەختىكەۋە گىرسامەۋە، بەلام سەرچەم خىزانەكەم كەۋىتە خوارەۋە، خۇيىنكى زۇرم لەبەر رۇيشتو بوۋرامەۋە، بىرمە

هاورتي

هەميشەي

سولتان ديار

دەخۆش بکاتو ناوتەکی بەینیتە دی، کچە دەیکوت؛ چۆن ھایشی برا بچوو کەم بکرم، براکەشی بیری دیکردووە چۆن شانەیک بەقزی دادەم بکرم، تا خەو بوو سولتانو چاوەکانی لیکنان، بەیانێ لەگەڵ خواردنی نانێ بەیانێ کچە چوووە قوتابخانەو براکەشی بمرەو قوتابخانەکی خۆی، بەلام لەپاش قوتابخانە کچە چوووە لای قز کزێکو گوتی: دەمەوئ قزەم بفرۆشم کە قزە پێشانێ کرایدا گوتی قزە زۆرجوانە حەیفە مەبیرە. بەلام کچە کە لەدایکو باوکیەووە قزە قوربانیدان ببوو، گوتی نا سوپاس بمریزم بزوێستم پێی نییە، دەمەوئ قزەم بفرۆشم کچە قزە فرۆشتو رۆشتە لای سەعاتسازێکو ھایشیک سەعاتی بۆ براکە کرای، دواتر بەقزیک کورتەووە گەراپەووە مال، براکەشی لەپاش قوتابخانە خۆی گەیانە بازارێ شارۆچکەکو چوووە فرۆشگای سەعاتیک، سەعاتەکی کە سەعاتیک زۆر جوان بوو فرۆشتی بمریزک پارەو لەپاش کرای شانیەیک گەراپەووە مالمەو، بەلام بێنی خوشکەکی بەقزیک کورتەووە لەبەر دەرگا چاوەرێتەو ھایشی سەعاتیکیش وابەدەستییەو، لەم کاتەدا فرمێسک لەچاوی ھەردووکیان دایکردە باران و پەکیان لەنامیز گرت، بۆ ئەو نا کارمەکیان بەقزیک چووین و شتیکی گرنکی ژانیان لەدەست دایت، بەلکو لەبەر خۆشی ئەوێ کە ھەریەکەیان زانی ھاورپێ ھەمیشەیی چەندە دلسۆزیەتی. خۆشەویستی واتا قوربانیدان، خۆشەویستی راستەقینە بەم جۆرە دەبێت

لەشارۆچکەیک بچوو ک خیزانیک تابلی ھەزار ھەبوو. وەلێ لیوانلیو بوون لە خۆشەویستی بۆ یەکید و پزگرتنی یەکید، ئەم خیزانە بەختەووە پیکاتبوون لە ژنو میردێکو کچو کورێک، ئەم دوو ھاوسەرە ھەرگیز لەبەر چاوی منداڵەکانیان کیشەو گرتەکانیان باس نەدیکرد، ھەمیشە لەبەرچاوی جگەرگۆشەکانیان، خۆشەویستی و پزۆ وەفایان بۆ یەکید دەردەبەری. ئەوێ جگەرگۆشەکانیشیان ناوێنە دایکو باوکە بەریزەکیان بوون. شەوئ لە کاتی دانیشتنو خواردنی نانێ ئێواردا، کە سەردیەکی ھەزارانە بوو لەخواردنی خۆش، بەلام دەرلەمەند بوو لە خۆشەختی و ھەناعمەتی دلەکانیان. کچە پووی کردە باوکیو گوتی بابەکیان ئەھا پرچە جوانەکم ناشیرین بوو دەتوانی شانیەیکم بۆ بکریت؟ تا قزە پێدایینەو ھەمیشە جوان بەینیتەو؟ لەم کاتەدا برا بچوو کەشی گوتی: بابەکیان منیش سەعاتەکم ھایشەکی خراپ بوو، دەتوانی ھایشیک بۆ سەعاتەکی منیش بکریت، وەلێ باوکی ھەزار بەخەندەیک فرمیسکاوی دلی پرخەمەو، دواي ماچکردنی روومەتە ناسکەکانیان، گوتی: ببوون نازیزمکانم، ئیستا توانام نییە. منداڵەکانیش بەخەندەیکەووە گوتیان: بابەکیان خەم مەخۆ گرنک نییە، دڵخۆشیمان بە سەعاتو شانە نییە. ئەو شەو خوشکو براکە، تا دەرنگان لەناو جێگەدا بیریان لەیەکید دیکردووە، ھەریەکەو لە خەیاڵی ئەو دابوو چۆن ئەو دیکەیان

گوۋى بۇ گىرتىم؟

تۆ دەستىگى گىرتىم بۇ نۆۋ گۈلزارى مەھەببەتو لەسر دەرياي
نەۋىنى پاك، ژوانت لەگەل رۇخىدا بەست!
تۆ مەنت بىردە سەر گەنجىنەپەك، ئىدى گالتەم بە ھەموو
زىرۋىزىۋى دۇنيا دەھات!

چۈنكى كاتىك مەۋە، بە مەھبۇۋىي خۇي دەگات، ئىدى
رۇخ لە چى كەمە؟ كى لەو كەسە گەۋرەتەر، كە شازادەي
مەملەكەتتى نەۋىن، بۇ مەملەكەتەكەي، پېشۋازى لى دەگات!

ئەھلى دۇنيا، چى لە جوانى تۆ دەزان؟ لەكۈۋە بىتاسن،
چۈن بەي بە گەۋرەبىت بەرن، ئەۋان لە زمانى نىگاۋ پەيامى
رۇخو سىروۋدى دى، چى دەزان؟
تۆ ئەۋ كەسەي كاتىك ھەموو، تەماشاي دەستىم دەگەن، تۆ
تەماشاي دىل دەگەي..!

كاتىك بە زمان لەگەل دەۋىن، تۆ بە رۇخ دەمدۈۋىنى!
كى ۋەكۈ تۆ، باۋەشى گەرمى مېھرو نەۋىنى بۇ كىرەمەۋە؟
لە سۆزى دىل ۋاۋازى ناخو چىرپەي رۇخىم تىگەپىشتو بە دىل

كەرمىانى

شازادەي مەملەكەتتى نەۋىن

ئەو كاتەي يادى ئەو، بەھەشتو دورىو ھىجرانى ئەو،
دەبىتە دۇزەخ!

يادى تۆ، بۇ من وەكو چى، وەك بەھەشت
ھىجرى تۆ، بۇ من وەكو چى، وەك سەھەر - نارى -
ھەموو بەيانىيەك، لەخەو ھەلدەستىو رادەكەي بۇ لاي ئەو،
خەنەكانى بۇ دەگىرپىتەو!

چونكە خەنەكانىشت، ھەر ھى ئەون!
من چىم ھەيە لەم دونىايەدا، جگە لە تۆ سازادەكەم، جا چىم
نىيە، كە تۆم ھەي!

كى ھەيە لە من دەولەمەندتر بى؟
كەس، خاۋمنى دەولەتى دلو ئاسمانى عىشقو گولزارى
ئەوينو خۆشەويستى بى، دەبى لە چىي كەم بى؟ ئىدى
چاۋەروانى چى بىكات؟

بى تۆ، من نە ھىچ بوومو نە ھىچم ھەبوو! وەلى ئەمرو،
تۆ بۇ من، ھەموو شتىكى! سەرچاۋدى ھەموو جوانىيەكانى منى،
گەيشتن بە تۆ، گەيشتنە بە يەقىن!

گەيشتن بە مەملەكەتى تۆ، گەيشتنە بە دەفەرى عەفافو
پاكىزەيىو دىنای فرىشتە!

سازادەكەم، ئىدى من، مولكى تۆم!
چون باران، مولكى خاكو گولەباخ مولكى بەھارو مانگ
مولكى ئاسمانە، ئاۋاش من ھى تۆم! دەستەم دامىنت، لە دىدارى
خۆت مەحرۇوم نەكەي!!

قوربان، وەرە سەپرىكى دلو عالەمى دى كە
ھەر زەھقە بە دى، شەھقە لەسەر، ئاھە لە دەمدا - ۋەقايى -
حافىزى شىرازى دەلى: جگە لە عىشق، رىگايەكى دى، بۇ
رەزگارپوونى مەۋى نىيە!

منىش جگە لەو رىگايەم نەگرت، ھىدى ھىدى دىم بەرەو لاي
تۆ، ئەي ئەمىندارى دىل!

جگە لە ئاۋاتى تۈنەۋە لە تۇدا، ھىچ ئاۋاتىك نىيە.
لە ھەموو شتى بىناگام، لە ھەموو ترسى بىپەرۋام، تەنھا
ۋىلى ئەو شۈنەم، كە تۆى لىيت؛ چونكە تۆ لە ھەر شۈنەيىت،
ئەو شۈنە فىردەوسە!

بە ھەر رىگايەكا گوزەر بىكەي، بە بۇنى ھەناسەت دەتدۇزەمەو،
لەھەر شەۋىكا وەدەرگەۋى، بە نوورى سىمات دەتئاسمەو!
بۇ من، جگە لە تۆ، كەس دەناسم؟

دەسوۋىتىم، بەو سوۋتانە، بەلگو شايانى گەيشتن بىم بە تۆ،
بەلگو بە شاگردو مورىدى خۆت، قىبۇلۇم بىفەرموۋى!

سەراسەر كارى سالم عىشقى تۆيە، ئەۋەل ۋاخر
خەجالت بى قىيامەت، گەر بەبى تۆ، مەيلى جەننەت كا

سازادەيەك، كە بۇ تۆ، ھەناسەو لىدانى دلو سۆماي چاۋو
ھىزى ئەۋنۇو پىشتوپەناۋ كەسوكارو مولكو سەرومتو سەرو مالو
عىلو عەشرمتە!

سازادەيەك، كە پاكترە لە نەمى بارانو كرىۋەي بەفرو
نەسرىنى شەونم!

مامۇستايەك، كە لە خزمەتدا، وانەي عىشق دەخۋىنىو بە
مەۋقۇبۋىنى خۆت شاد دەبىتەو!

بە زمانى ئاورىشم، لىو دەخاتە سەر دىلت!
بە بۇنى ھەناسەي، گولۋەپرىزىنى سىنگت دەكاتو ئىدى تا
ئەبەد، بۇنى ئەۋىن دەگرى!

لەۋىدا، بە سىمايەك ئاشنا دەبى، وەكو پەرى كىتەبىكى
ئاسمانى، دلوپ دلوپ، نوورى لى دەتكى!

لەۋىدا، ئاۋازىك دەۋنەۋى، لە سەروودو دروۋدى فرىشتە دەچى!
لەۋىدا رۇخ، دەگاتە زىندەگىيە ھەقىقىي ۋاسوۋدەيى بىسەۋور!
لەۋىدا، خەندەيەك كەمەندىكىشت دەكا، زور لە كازىۋە،
ئەفسۇسناۋىتر!

لە دىنایەكدا دەۋى، پاكتر لە دىنای مىندالى!
پەروۋشەي سۆزىك دەبارىتە نىو ناخت، وەك سۆزى داپك!

لەگەل كۆترە سىپىيەكاندا، دەفرى بۇ بەرزايى ئاسمان!
رۇۋانە بە ئاۋى گولۋو شەۋنى نىرگزو عەبىرى فىردەوس،
دلو رۇخسارت بىسمىل دەكەي!

ئىدى تۆ دەبىتە ئەو!
لە خۆتدا، ئەو دەبىنىو لە ئەۋدا، خۆت!

ھەناسەكانت بۇنى ئەۋيان لى دىو شەكانت تامى ئەۋيان
گرتوۋە!

ئىدى كە خۆرى ئەو ھەلى، تۆ دەتۋىتەو!
تۆ كە دەركەۋى، مەپرسە: چى بەسەر دى، جانو دىل

حالىتى شەۋنم تەماشا كە، بە ۋەقتى رۇۋەھلات - مەھى -
ئىدى دەروازەي كۆشكى سازادە، دەبىتە ژوانت، خۆلى ئەو
دەرگايە، دەبىتە سورمەي چاۋو ساتىكى ئەو شۈنە، دەبىتە
لەزەتى جەننەتى رۇخ!

تا ۋەقايى لەو دەرە بىتو بچى، مەنەي مەكە
سورمەي خاكى دەرت، بۇ چاۋى پىرئەسرىن دەبا
ئىدى پەردەي غەقەلت لەسەر دىدەت لا دەپرىو بەجۋانىيەك
ئاشنا دەبىت، كە تەنھا لە بەھەشت دەچىت!

لىرەدا، دەزانى كە جگە لە پەيۋەندىي دلو ئاۋىتەبوۋىنى رۇخ،
ھەموو پەيۋەندىيەكانى دى كاتىن!

ئەو كاتە ئەم راسىيە دەزانى، كە وانەي ئەۋىنت
خۆپىندوۋە لە ماناي ئەۋىنو خۆشەويستى، باش تىگەپىشتوۋى!

نامە نوور سەكەكان

نامەى پەل و حواری

خوداومند، ههنگاو دەنێ!

ئەو گاتەى پەلەى ڕەشى تاوان، ڕووناكى ڕوخسارەكان دەدزێ و تەپۆتۆزى فەسادو فیتنە، نێوچەوانەكان گرز دەکا!
تەماشای ڕوخسارى نوورینی ئەهلى ئیمان كە، ئەوسا دەزانى مەحرۇومان لە نوور، جەند بەستەزمانن!!

﴿وَمَنْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ﴾ النور: ٤٠

جى بلىم، ماۋستای خۆشەويستەم: لە سوپاسى خودايەكدا، كە دەستى گرتىن بۆسەر ڕىگای نوور، چاوانى ڕشتىن بە گلى فەرموودەكانى، سىماى سىي كرىدىن بە سۆزدەبرىدن بۆ جەمال و جەلالى! جى بلىم خودايە، تۆ ئەبای، من ئىستا لە كام تارىكستاندا، پەلەقازەم دەكرە؟!

نازىزى من، مەرووف هەرگىز ناتوانى سوپاسى خودای گەورە بركات لەسەر نىعمەتى ئيمان؛ چونكە ئەو، تەنھا خەلاتىكى خودايى ئىختىيارىكى ئىلاهيە!

خودا بە لوتف و مېھرو خۆشەويستى خۆى، لەنێو بەندەكانىدا، كەسانىك هەلەبژێرى و نوورى ئيمان دەخاتە نێو دىيان، ئەم كارەش بەخودا نەبێت، بە كەس ناكړيت، تەنانەت بە خۆشەويستى بەندەى خوداش!!

مامۇستا، لە گىژاوى ئەم سەردەمە دژوارەدا، كە مەرووفەكان ڕۆژبەروژ، هەموو ڕۆژو بەهايك، دوابەدواى يەك لەدەست دەدەن و خۆيان لەنێو گىژەلۆكەى سەرگەردانىدا نوقم دەكەن، باوەردار هەست بە چىزى ئيمان و بىمەرزى و بلىدى زيان دەكا لە ساپەى بەرنامەكەى خودادا!

جى جىهانىكى سەپەر، كاتىك دەچیتە سەر بەرمال و ڕۆحت بەرەو عەرشى مەزن و مەلەكووتى ئەعلا هەلەمكش؟!
جى سەعادەت و خۆشى لەزەتەكە، كە دل لە تاوا، دپتە لەرزى و چاو ئەسرىنى خۆشى دەپژێ و ناخ دپتە سەما!
لەویدا، هەست بە لەزەتەك دەكەى، كە بە هەموو مۆلەك و سەرۆكى دۇنيا، سەودا ناكړ!

كاتىك بەندەكان، وەشوین بەندەى وەكو خۆياندا ڕادەكەن و دىيان، بە مەتاعى دىناى فانى خۆش دەكەن و فرمىسك، بۆ خۆشەيه سەراپاساكانى دىناى فانى دەپژن، تۆش دلت ئاوتزانى نوورى خودايە و ڕۆحت لە كووچەو كۆلانى بەهەشتا دپت و دەچن!

كاتىك مەرووفەكان، ڕىگای راستيان ون كړدوو و سەريان لى شىواو، تۆش بە راستە شەقامى «مستقىم» دا، بەرەو لای

خۆشويىستى ۋە جەمالى خۇدايى ۋە بەرزى ۋە بلىندى ۋە ھىزو دەسلەت ۋە مېھرو بەزمى بۇ بەندەكانى.

كاتىك گوناھەكانى دىمەك ۋە ياد، ھەناسەى ترس ھەلدەكەش؟
كاتىك بەزمى ۋە مېھرى خۇدا ۋە بەخشندەيى ۋە لىيوردەيى
بېسنورى خۇدايى دېتە ۋە ياد، ھەناسەى رەجا ھەلدەكەش؟
كاتىكەش جەلال ۋە جەمال ۋە كەمال ۋە ئىحسان ۋە ھەيزى
بېكەشەنى خۇدايى دېتە ۋە ياد، ھەناسەى خۆشەويىستى
ھەلدەكەش؟

ئەم ھەناسانەش، ترازوى ئيمان، با ئيمانى خۇمانى پى
بېكەش؟

پەلەيكە لە سەرۋى ئەم ھەياتەش، ھەياتى كۆبۈنە ۋە
رۇخ، لەبەر دەستى خۇدادا، بەشۋەيكە ۋەكو ئاسىيە، ھىج
خەمىكى نىيە، جگە لە گەيشتن بە خۇدا.
ھەناسەكانى ئەم ژيانەش، ھەر سيان:

۱. ھەناسەى ئاتاج بە خۇدا، بەشۋەيكە كە ھىۋايەكت بېرى،
تەنھا بە خۇدا نەبى؟ بە رۇخ ۋە لاشە، تەنھا موحاجى خۇدا
بېت!

جگە لە خۇدا ۋە نەكەيتە كەس ۋە رازونيازو تكاو رجات،
نەخەيتە بەر دەستى كەس!

۲. ھەناسەى ھەزارى بۇ لاي خۇدا، بەشۋەيكە تەنھا خۇت بە
ھەزارى بەر دەرگاي ئەم بزانيت، ئەمەش لوتكەى دولەمەندىيە!
﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾^{۱۵}
ئەۋەى تۆ داۋاي لى دىكەى جگە لە خۇدا، ھەزارى لاي
خۇدايە ۋە ھەر داۋا لە خۇدا دىكا، ئەۋەى داۋاي بەخشىنى لى
دىكەى، ھەر دەبى خۇدا پىيى بېخەش؟

كەۋاتە: دولەمەندەترىن كەس، ئەم كەسەيە، كە تەنھا
ھەزارى لاي خۇدا بىۋە لە بەردەستى خۇدادا نەبى، ھەرگىز خۇى
بە ھەزار نازانى!

۳. ھەناسەى شانازى ۋە ئىفتىخار: كاتىك باۋەردار، ھەست
بە قوربى ئىلاھى ۋە گۇربون بە جەلال ۋە جەمالى دىكا ۋە دلى
پى دەبى لە خۇشى ۋە سەرۋو سەعادەت، ھەناسەى شانازى
ھەلدەمىزى لە خۇشىدا، شا بە سەپان ناگرى.

﴿وَمَا زَادَنِي شَرًّا وَتَيْهَا وَكَذْتُ بِأَحْمَصِي أَطَا الثُّرَيَّا
دُخْرِي تَحْتَ قَوْلِكَ: يَا عِبَادِي وَأَنْ صِرْتُ أَحْمَدَ لِي نَبِيًّا
جا جگە لەم ژيانە، ئىدى ژيان ھەيە؟ ئەۋەى ناۋا، لەگەل
خۇدادا نەزى، ژيانى ھەس؟ يان مردوۋە بەشى زىندوۋ دەخۋا!
راستى بۇ خۇداۋەند، كە دەفەرمۇى، ﴿أَمَوْتُ غَيْرَ أَتَمِّا وَمَا
يَسْمَعُونَ أَبَانَ يَسْمَعُونَ﴾^{۲۱} اللھ: ۲۱

ئەۋەنە مردوۋى بى گيان، ناشزان كەى زىندوۋ دەبنەۋە!
چاۋمان لە دەرگاي خۇدايە ۋە بىئومىدى ئەم ژيانە بەرزەين،
خۇدا بە لوتقى خۇت، لەم نوۋرە، مەروۋمەن مەكە ۋە لەم ژيانە،
بېبەرىمان مەكە!

ع. ش. شىركو

ئەى نابىنى: پەرۋەردگار، بە پېغەمبەرى نازدار دەفەرمۇى:
﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَئِنْ أَلَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾^{۵۶} القصص: ۵۶

كەۋاتە: تۆ بە ويىستى خۇداۋەند، نىۋت ھەلبىزىرا، بۇ نىۋ رىزى
كارۋانى نوۋر! ھەلگىرانى چىرا، دراۋىكانى خۇدا لە بەھەشتا!
ئەى ئەم ئىختىيارە، چەند گەۋرەيە!

مىرۋف سەرسام دىكا! خاۋەنى ئەم خەلاتە لە كۆيە ۋە بىر
لەجى دىكەتەۋە چۆن دەزى ۋە چاۋەروانى چى دىكەت!
بۇ چەند ساتىك، چاۋەكانت لىك نى!

با بەدل گەشتىك بىكەين بۇ ھەزاران سال پىش ئىستا!
خەلگى بە ئاۋاتى ئەۋەن، دەستىيان لە دامىنى «ھىرەۋەن»
گىر بى، غولامى بەر دەرگاكەى بىن، بەلام بزانين خىزانەكەى چى
دەلى؟ چى داۋا دىكا؟ دلى بە كۆۋە پەيۋەستە؟

﴿رَبِّ آيِنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ﴾^{۱۱} التھريم: ۱۱
بىناگا لە كۆشك ۋە تەلارى ھىرەۋەن! لە نازونىيەمەتى شازنى!
لە خۇشى مەتاعى دونيا! دل ۋە لە ئاسمان، رۇخ ۋە لە جىنان!
چى داۋا دىكا لە خۇشەويىستى خۇى، مالىك لەكۆى؟ لەلای
خۇى لە بەھەشت، نىك لە ھەرشى خۇدا!

ئەم ئافەرتە، تەنھا لاشەى لە كۆشكى شاىە، رۇخ ۋە جەستە، ۋەكو
پەروانە، لە ئاسمانى ھەۋتەمەن، بەدەۋرى ھەرشا دىخولنەۋە.

لە مال دېمە دەر، مالان جى دېلم
تا بەنەئىنى، ناۋى تۆ بېنم مەجنوۋ -

نازىزم: دوۋرى لە خۇداۋەندى غەفلەتو مردى دلى
لەيادجۋونى رۇزى دۋايى ۋە كەردن ۋە شەۋىن سەرايى دنيا، ژيانى
ھەقىقى، لە مىرۋەكان سەندوۋەتەۋە!

ئەۋان تەنھا ۋەكو گيانلەبەرىك زىندەگى دىكەن، ھىجى دى
نا!

ھەياتى ھەقىقى، ژيانى راستەقىنە، تەنھا لاي ھەلگىرانى
مەشخەلى نوۋرە!

﴿أَمِنْ كَانْ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ

مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا﴾^{۱۲۲} الأنعام: ۱۲۲

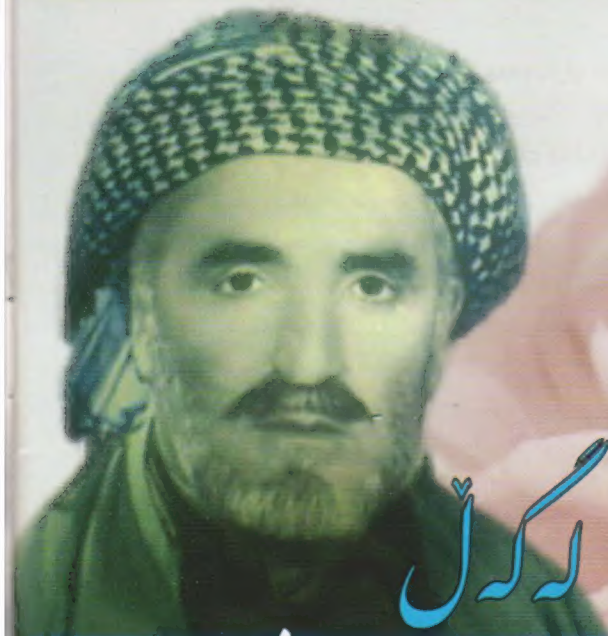
ئايا كەسلىك، كە بىگىيان لە گومرايىدا، سەرلىشىۋاۋو داماو
بىۋو، بەلام دلمان بە ئيمان زىندوۋ كىردەۋە ھىدايەتەمان دا بۇ
نوۋرى ئىلاھى رىگاي راستى پەيامبەران، ۋەكو ئەم كەسە وايە،
كە لەنىۋ تارىكستانى گومرايىدا، پەلەقازە دىكەتو ناتوانى لىي
دەرباز بىت؟

ئەھلى ھەياتى ھەقىقى نازىزم ۋەكو ئىمامى ھەرمۇى
دەفەرمۇيت، بە سى ھەناسە دەژىن:

۱. ھەناسەى ترس: لە خۇدا، ھەيەت لە پەرۋەردگار،
پەيۋەستىۋونى دل بە ھەرمانى ئەم خۇدا گەۋرەيە ۋە يادى
ئاخىرەتو رۇزى دادگاي ئىلاھى.

۲. ھەناسەى ھىۋاۋ ئومىدوۋ رەجا: بە تەماشاكەردنى بەلنى
خۇداۋەندە رۇزى دۋايى، بۇ باۋەردار ۋە گۈزەركەردن بە رۇخ،
لەنىۋ باخو گۈلزارى بىۋىنەى بەھەشتا!

۳. ھەناسەى خۇشەويىستى خۇدا: بە ناشابوۋن بە ناۋى
جۋان ۋە سىفاتى بەرزى ئىلاھى بە لىۋانلىۋوۋونى دل، بە

رگزل

«سێخ پەنووڤ»ی شاعردا

شاعیر ناوی شێخ پەنووڤی کۆری شێخ لەتیی کۆری شێخ مەعرووڤی نێرگزه جارییه، سالی ١٩٢٢، له گوندی ئەحمەد پێندە لەدایک بوو.

شاعیر کەسێکی نیشتمانپەر وەر و خوداناس و دانا و قسەخۆش و شاعیریکی بەهرەمەند و بەسەلیقە بوو. وێرێ شاعیرەکانی خۆی، کۆمەڵێک شاعیری جوانی له شاعیرەکانی حافزی شیرازی، بەشیوەیهکی نایاب، وەرگیراوتە سەر زمانی شیرینی کوردی. شاعیر سالی ١٩٨٨، بە نەخۆشی کۆچی دوایی کردوو وەر له گوندی ئەحمەد پێندە، بەخاک سپێردراوه. ئەمەش نمونهیهکه له شاعیرەکانی:

دنیاپەرستی

پایه و سامانی دنیا ههنگوینه
لهمیش شیرینتر، باشه و پێی دینه
ئهوهندهش چوویتە لیتە پارده
دەخنکی، دەپسێی لەژێر بارده
وێک ههنگ که نیشتە ناو ههنگوینه کهی
پهلوپۆی ئەشکی و دەرباز نابێ لێی
مروڤیش ههروا، کهوتە ناو دنیا
دەیان بیرو مهیل، ئابوووهی ئهیا
وێک تهیری چاپۆک، که داو بیگرێ
تا زۆر بجوولێ، زووتر ئەخنکی
که دینی بهرداو دنیا ش خنکانی
لهم لا بێبهشه و لهو پهشیمانی

*** **

حهکیمی خوا

یهکی چوو بیتە ناو مائی خواوه
دستی بردبێ بۆ قوڵی کاوه

یهکیکیش لهناو مهیخانه مهست بێ
به زههري باده، زهلیلو مهست بێ
گهر ئهو دهریگا، کێ وهری ئەگرێ
با لهم ببووورێ، کێ بهری ئەگرێ
که مادام وایه، خاوێن بیروهست
یاس مهبه لهدهست تاوانبارو مهست
بهدییهنهری ههردوو لا خوايه
تۆ وایهتو ئهو وا حیکمهتی تیايه
ئهگر ناتهوئ ئالوگۆزی کهی
خۆت قورسو ئهو سووک تهماشانا کهی
پهندهکانی شێخ پەنووڤی شاعیر

بهمه دلخۆش به، که لیت بپچرن
نهک پارهت پێندن، مهردیت لێ بکرن

*** **

به سهرووت دینو دنیا نهسینی
تووی بهخشینو چاکه نهچینی
بیری زۆربوونی نهتکا نۆکهیری
ههه پاسی کهیتو سوچدهی بۆ بهیری

*** **

ههه گیزنه نازی ئهو کهسهی ژیره
به پایه بههرزی باوک و باپیره
پوونه وێک خۆرو گشت نهیهسه لهمینی
(باوک مهلهوان)، ئاو نهیخنکی
هونهر بنویننه، نهک زیرو گهوههر
گول له درکودال، خهلیل له نازهر